

TÜFENGÇİ-BAŞI ÂRİF EFENDİ TARİHÇESİ

FAHRİ Ç. DERİN

Osmanlı tarihinin III. Selim devri ve onu takip eden ıslahat teşebbüsleri ile dolu, buhranlı günlerini hikâye eden eserler arasında, *Tüfengçi-başı Ârif Efendi Tarihçesi* adıyla tanınan eser, hiç şüphesiz, orijinal kaynaklardan biridir¹. Eserin yazarı olan Mehmed Ârif Efendi, Ankaralı² veya başka bir söylentiye göre de İzmirlidir³. *Fatin Tezkiresi*'ne göre⁴, h. 1171 (1757/1758) yılında doğmuş olup İstanbul'a gelerek sarayda eğitim ve öğrenim görmüştür. Câbi Saîd Efendi'de bulunan bir kayıt da bunu doğrular niteliktedir⁵. Ârif Efendi, sonradan ilmiye sınıfına geçmiş, 1230 (1815)'da Yenişehir-i Fener, 1232 (1817)'de Edirne kadılıklarında bulunmuş, 1239 (1823/1824)'da Mekke, 1242 (1826/1827)'de İstanbul pâyelerini kazanmıştır. Ölümü, 12 Şevval 1243 (27 Nisan 1828)'tedir⁶.

Ârif Efendi, eserinde, III. Selim devrinde ihdas edilen Nizâm-ı Cedid ıslahatına kısaca dokunduktan sonra, Kabakçı isyanı diye anılan isyanı, III. Selim'in hal' ve IV. Mustafa'nın cülûsunu ve saltanatının ilk günlerini oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatmakta ve olayları 22 Şaban 1221 (4 Ekim 1806) gününe kadar getirmektedir. Ârif Efendi'nin olaylara bizzat tanık olması, eserine önem kazandıran hususlardan biridir. Bu bakımdan, Cevdet Paşa'dan başlayarak bu devri inceleyen yazarlar, onun eserinden yararlanmışlardır. Biz, bu kaynak-

¹ Bu devre ait diğer eserler için bkz. Fahri Ç. Derin, *Yayla İmâmı Risâlesi*, "Tarih Enstitüsü Dergisi", Sayı: 3 (İstanbul 1972), s. 25-80, not: 1.

² Bkz. Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, c. III, İstanbul 1342, s. 261.

³ Bkz. Fatin, *Tezkire*, İstanbul 1271, s. 261; ayrıca krş. F. Babinger, *Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke*, Leipzig 1927, s. 349.

⁴ Aynı eser, göst.yer.

⁵ *Tarih*, Edebiyat Fakültesi Tarih Semineri Ktb. Y.Y. Nr. K. A. 282, s. 562. Bu kayıt, Ârif Efendi'nin, Enderûn'dan Tüfengçi-başılıktan müderrislik ile mahrec olduğunu ve bir ara Şeyhülislâm Müfettişliği görevinde de bulunduğunu gösterdiği gibi onun Tüfengçi-başılık unvanını da açıklamaktadır.

⁶ Bkz. M. Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, c. III, İstanbul 1311, s. 270. Onun, 1245 (=1829/1830) ve 1248 (=1832/1833) yıllarında öldüğünü belirten değişik söylentiler için krş. Fatin, *aynı eser*, göst. yer ve Mehmet Tahir, *aynı eser*, göst. yer.

tan daha geniş ölçüde yararlanmayı mümkün kılabilmek için Tarihçe'nin yayımlanmasını uygun bulduk.

Tarihçe'nin tespit edebildiğimiz iki nüshası mevcuttur :

1 — Veliyüddin Efendi Ktb. Cevdet Paşa kitapları, No. 3374/77 (Bayezid Devlet Kütüphanesi içinde, V nüshası). Eserin 1a sayfasında "Esbak Tüfengçibaşı olup İstanbul ma'zûllerinden olduğu halde vefat eden Ârif Efendi'nin eser-i hâmesidir" ibâresi mevcuttur.

2 — Hazine Ktb. No. 1595 (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi içinde, H nüshası). Eb'adı: 215×125 mm.; yaprak: 48; yazı: talik; satır: 15; istinsah tarihi ve müstensih adı mevcut değil.

Bu iki nüshadan ikincisinin daha süslü bir üslupla ve miktarı çok olmayan değişik bazı ifadelerle yazıldığı görülmekte ve kullanılan ifadeden IV. Mustafa'ya sunulduğu sanılmaktadır. Biz, daha sade ve tarafsız bir ifade ile yazıldığına kanaat getirdiğimiz V nüshasını esas metin olarak aldık ve H nüshasıyla aralarındaki farkları sayfa altında dipnotları şeklinde gösterdik. Metinde geçen kişiler ve tarihler hakkında, başka bir makalemizde⁷ bilgi verildiği için burada aynı açıklamaların tekrarından kaçındık⁸.

Tüfengçi-başı Ârif Efendi Tarihçesi

Erbâb-ı elbâba pûşîde ve mestûr degîldir ki اذا اراد الله تعالى شيئاً هياء اسبابه اذا fehvâsinca¹ Sultan Mustafa Han ibnü's-sultan² Abdülhamid Efendimiz Hazretlerini taht-ı âlî-baht-ı³ Osmânî üzre cülûs-ı humâyûnlarına⁴ irâde-i ezeliyye-i Rabbânî⁵ ta'allûk etmekden⁶ nâşî bundan mukaddem⁷ Sultan Selim Han-ı Sâlis Efendimiz⁸ Hazretleri'nin on üç se-

⁷ Fahri Ç. Derin, *aynı eser*, göst. yer.

⁸ Metni yayına hazırladıktan sonra, eserin Üniversite Ktb. T.Y. Nr. 1595 de üçüncü bir nüshasını daha tesbit ettik. Bu nüsha, pek önemsiz farklarla, aynen V nüshasını takip etmektedir.

¹ Fehvâsinca V: + Şevketlû kerâmetlû mehâbetlû kudretlû azemetlû Pâdişâh-ı âlem-penâh ve şehinşâh-ı gerdûn-dergâh H.

² e's-Sultan V: + el-Gâzî H.

³ Taht-ı âlî baht-ı V: zînet-i saltanat-ı âl-i H.

⁴ üzre cülûs-ı humâyûnlarına V: ve ziver-i tâc ve serîr-i sultânî olmasına H.

⁵ Rabbânî V: ilâhiyye H.

⁶ etmeden V: ta'allûk etmekden H.

⁷ mukaddem V: akdem H.

⁸ Sultan Selim Han-ı sâlis Efendimiz V: Sultan Selim Han H.

neden berü vaz' u tesis⁹ ettiği kanûn ve Nizâm-ı Cedîd-i askeriyeye¹⁰ Levent Çiftliği'nde ve Üsküdar ve Anadolu'da semt semt kışlalar binâ ve inşâ¹¹ ve derûnlarını mu'allem askerile imlâ eylediğiçün¹² envâ'-ı nizâ ve muhârebe¹³ ve erâcîf ve muhâvere hudûsu ile¹⁴ yeniçeriyânın¹⁵ nefsâniyyet-i şedîde ve ağrâz-ı ekîdesi vukû' bulup işbu¹⁶ iki sınıf asâkir-i Devlet-i Aliyye beyninde¹⁷ münâfese ve adâvet¹⁸ mütezâyid ve efzûn ve Nizâm-ı Cedîd askerine¹⁹ iyâzen bi'llahi te'âlâ²⁰ tekfîr derecesinde mu'âmeleleri rûnümûn olduğundan²¹ mâ'adâ İrâd-ı Cedîd nâmıyle vaz' ve cem' ve tahsîl²² olunan emvâl ve irâdât bi'z-zarûre²³ günâgün mezâlim ve ta'addi ve kavgaya bâdî olduğu zâhir ve²⁴ hademe-i devlet²⁵ ve erkân-ı saltanat²⁶ beyninde müsterek olan menâfi-i kesîre²⁷ dahi nice seneden berü enderûn ve bîrûnda sekiz dokuz şahsa münhasır olmağla sâirleri²⁸ mahrûm ve me'yûs ve bu evzâc' teneffür-i kulûb-ı nâsa sebeb olmak ve²⁹ nefsü'l-emirde etvâr ve ref-

⁹ vaz' u tesis V: vaz' H.

¹⁰ Nizâm-ı Cedîd-i askeriyeye V: Nizâm-ı Cedîd-i dâverâna H.

¹¹ kışlalar binâ ve inşâ V: binâ ve inşâ ettiği kışlalar H.

¹² Mu'allem asker ile imlâ eylediğiçün V: memlû ettiği mu'allem asker-i cedîd-i şâhâneleri içün H.

¹³ muhârebe V: mücâdele H.

¹⁴ muhâvere hudûsu ile V: muhâvereler hâdis olup gün be gün H.

¹⁵ yeniçeriyânın V: cümle yeniçeriyân-ı memâlik-i mahrûsa H.

¹⁶ Ağrâz-ı ekîdesi vukû' bulup işbu V: ağrâz-ı ekîde vukû'undan nâşi H.

¹⁷ Asâkir-i Devlet-i Aliyye beyninde V: asâkir-i Devlet-i Aliyye'nin birbirlerine beynlerinde H.

¹⁸ Münâfese ve adâvet V: adâvet ve kinleri H.

¹⁹ Askerine V: askerisine H.

²⁰ Te'âla H: - V.

²¹ Mu'âmeleleri rûnümûn olduğundan V: hareket ve mu'âmele nümûn olduklarından H.

²² Cem' ve tahsîl V: cem' H.

²³ Emvâl ve irâdât bi'z-zarûre V: emvâl ve mukâta'at ve irâddan zarûri H.

²⁴ Ta'addi ve kavgâ bâdî olduğu zâhir ve V: irtikâb tevellüd ettiğiinden fazla H.

²⁵ Hademe-i devlet V: cümle hademe-i devlet H.

²⁶ Ve erkân-ı saltanat V: - H.

²⁷ Menâfi'-i kesîre V: menâfi' ve kesîrû'l-irâd-ı menâsıb ve merâtib H.

²⁸ Olmağla sâirleri V: olmağın herkes H.

²⁹ Teneffür-i kulûb-ı nâsa sebeb olmak ve V: cümle nâsa girân ve bâis-i nefret olmak mülâbesesiyle H.

târları sûret-i hasenede ise dahi³⁰ bu cihetten kabûl-ı âmme bulunmayup kâffe-i ef'âl ve ârâları mecmû'-ı nâsa zişt ü kerih görünmeğin bir fitne ve fesâd zuhûriyle bunların ve bu güne hâletlerin zevâl ü def' olmasına cümle temenni ve isti'dâd-ı tam ve terakkub u intizâr hâsıl u müheyyâ oldu³¹.

*Sebeb-i Zuhûr-ı Mukaddime-i Fesâd-ı Yamakân ve Yeniçeriyân-ı*³² *kıla'-ı seb'a der Boğaz-ı Bahr-i Siyâh*³³.

İşbu 1221³⁴ senesi evâilinde³⁵ Devlet-i Aliyye üzerinde Rusyalı bağıteten nakz-i ahd ve fesh-i sulh ile hudûdda bulunan³⁶ kıla' ve serhaddât-ı hakaniyye³⁷ ve bilâd-ı islâmiyyeye nâgehan hücum ve istilâ ettiği ecden def' ve tenkil ve kahr [u] istisâl için³⁸ Âsitâne'den³⁹ Sadriâzam ve ricâl-i devlet⁴⁰ ve dergâh-ı âlî yeniçerileri ve Ağası⁴¹ ve zâbitânı ve sâir ocaklı⁴² livâ-i sa'âdet sâyesinde ihrâc olunan ordu-yı humâyûnla azîmet etmeleri ile⁴³ sefer ve cihâd kaptanı güşâd olup savb-ı Rumeli'ye azîmet ile Âsitâne-i aliyye'de lâzım gelen menâsıb-ı ricâl-i devlete ve sâir merâtibe vekilleri nasb u ta'yin olunduktan sonra⁴⁴ Karadeniz'in Rumeli ve Anadolu sevâhilini dahi⁴⁵ Rusya donanması⁴⁶ ta-

³⁰ Etvâr ve refâtârları sûret-i hasenede ise dahi V: etvârlara ve tedbir ve refâtârları ahsen ise de H.

³¹ Bulunmayup hâsıl u müheyyâ oldu H: bulunmamak mülâbesesi ile cümle-i nâsda zuhûr-ı fitne ve fesâda isti'dâd-ı tamme meczûm olup V.

³² Fesâd-ı yamakân u yeniçeriyân-ı V: fitne ez-neferât ve yamakân-ı yeniçeriyân H.

³³ Bahr-i Siyâh V: Deryây-ı Siyâh H.

³⁴ İşbu 1221 H: 1221 V.

³⁵ Senesi evâilinde V: senesinde H.

³⁶ Hudûdda bulunan V: - H.

³⁷ Serhaddât-ı hâkaniyye V: serhaddât H.

³⁸ Etdiği ecden def' ve tenkil ve kahr[u] istisâl için V: etmeğin def' ve kesr-i asâkir-i menhûsâsi için H.

³⁹ Âsitâne'den V: Âsitâne-i aliyyeden H.

⁴⁰ Ricâl-i devlet V: + ve erbâb-ı menâsıb H.

⁴¹ Ve Ağası H: - V.

⁴² Ocaklı V: Ocaklar cümlesi H.

⁴³ Livâ-i sa'âdet . . . azîmet etmeleri ile V: livây-ı sa'âdet ve ordu-yı humâyûn ihrâc H.

⁴⁴ Sefer ve cihâd kaptanı nasb u ta'yin olunduktan sonra H: sefer kapuları güşâd olunduğu gibi V.

⁴⁵ Karadeniz'in Rumeli ve Anadolu sevâhili dahi V: Karadeniz sevâhilinin Rumeli ve Anadolu cânibleri H.

⁴⁶ Rusya donanması V: + ve sefâyini H.

sallutundan muhâfaza ⁴⁷ ve Karadeniz Boğazı'nda (2 a) vâki' kıla'-ı seb-aya ⁴⁸ istihkâm ve metânet ve tertîb-i asâkir ile muhârese lâzım gelmeğın ⁴⁹ Boğaz-ı mezbûrun Rumeli cânibinde ⁵⁰ muktazi olan mahallere ⁵¹ tabyeler inşâsiyle toplar vaz' için ⁵² Selim Sâbit Efendi ve Anadolu cânibine kezalik Seyyid Mehmed Efendi Binâ Emîni nasb olunarak irsâl ⁵³ ve bu husûsları ⁵⁴ tanzîm ve rü'yet ve irâde-i Devlet-i Aliyye'yi icrâ ve temsil için ⁵⁵ cümlesinin üzerine ⁵⁶ Reisülküttâb-ı esbak ⁵⁷ Mahmud Râif Efendi nezâret eylemek için b'as ve isbâl kılınmış olmağın ⁵⁸ tanzîm-i umûr-ı mezkûr ile meşgûl oldukları hengâmelerde ⁵⁹ Levent Çiftliği'nde mukîm ⁶⁰ Nizâm-ı Cedîd askerisinden bir gürûh Hınzır Deresi nâm mahalle ve o havâli muhâfazasına ⁶¹ ta'biye ve tavn ve Üsküdar Nizâm-ı Cedîd askerisinden bir gürûh dahi ⁶² Fil Burnu ve sâir mahaller muhâresesine ⁶³ vaz' u teşhîn olunup aralık aralık kışlalardan asker celb ve nakli ile ⁶⁴ zikrolunan Boğaz kal'elerinde asâkir-i merkûmenin tekessürü ve fi'l-asl muhâfazada bulunan yamakan ve yeniçeriyânın idâdına gâlib gelüp cüyûş-ı merkûmun

⁴⁷ Tasallutundan muhâfaza V: tasallut ve hücumundan muhâfaza ve vikaye H.

⁴⁸ Kıla'-ı seb'aya H: Kıla'a V.

⁴⁹ Muhârese lâzım gelmeğın V: muhârese ve himâye elzem ve ehem olmağın H.

⁵⁰ Boğaz-ı mezbûrun Rumeli cânibinde V: Boğaz'ın Rumeli tarafına H.

⁵¹ Mahallere V: mahallerde H.

⁵² Vâz' için V: vâz' olunmağın için H.

⁵³ Nasb olunarak irsâl V: nasb ve irsâl H.

⁵⁴ Bu husûsları V: bu maddeleri H.

⁵⁵ Ve irâde-i Devlet-i Aliyye'yi icrâ ve temsil için V: tertîb ve temşiyet için H.

⁵⁶ Cümlesinin üzerine V: kâffe-i umûr-ı Boğaz'a H.

⁵⁷ Reisü'l-küttâb-ı esbâk V: esbâk Reisü'l-küttâb H.

⁵⁸ Nezâret eylemek için ba's ve isbâl kılınmış olmağın V: Nezâret ve kârfer-mâlık ile tisyâr u isbâl olunup H.

⁵⁹ Tanzîm-i umûr-ı mezkûr ile meşgûl oldukları hengâmelerde V: te'viye ve tanzîm ile meşgûl oldukları evânda H.

⁶⁰ Mukîm V: vâki' H.

⁶¹ O havâli muhâfazasına V: ol sevâhile muhâfaza zımmında H.

⁶² Üsküdar Nizâm-ı Cedîd askerisinden bir gürûh dahi V: bir gürûh Üsküdar Nizâm-ı Cedîd askerisinden H.

⁶³ Vesâir mahaller muhâresesine V: diğeri mahallere muhârese ve H.

⁶⁴ Aralık aralık kışlalardan asker celb ve nakli ile V: ceste ceste iki kışladan asker nakliyle H.

kesret ve yamakların killeti hasebiyle⁶⁵ Nizâm-ı Cedîd askerisine mahsûs olan elbise ve kiske telbisi ve harbeli tûfeng istimâli teklif olunacağını ve adem-i kabûllerinde dahi⁶⁶ Nizâm-ı Cedîd askerisinden kesret üzere içlerinde bulunmalarıyla cebren ve kerhen⁶⁷ vatanları mesâbesinde olup alâka-i külliyele olan kal'elerden tard ve def'⁶⁸ olunacaklarını zu'mlarınca tavr-ı hareketlerinde hissetmeleriyle⁶⁹ aralık aralık tenha mahallerde cem'iyet eyleyerek⁷⁰ "*biz eben an ceddin yeniçeriyüz Nizâm-ı Cedîd libâsın giyüp yeni baştan asker olmak mümkün ve mutasavver değildir*"⁷¹ deyu kil u kâl hudûs etmeğe başladı ve bu esnâda Bostancı-başı Hüseyin Şakir Bey dahi bu maslahatı teshîl ve temşiyete⁷² me'mûr olmağın câ-be-câ Boğaz-ı mezkûr cânibine⁷³ sandal-süvâr-ı azîmet ve mûmâileyh Mahmud Râif Efendi⁷⁴ ile bu husûsu⁷⁵ müzâkere ve meşveret ile bazı yamaklara hafice⁷⁶ "*Behey cânım sizin bu yerlerde*⁷⁷ *alâka-i külliyele ve bağ ve bostânınız olup sâye-i pâdişâhîde rahat ve safâ ile ta'ayyüş ediyorsunuz, ne var Nizâm-ı Cedîd askerisi olsanız ve kisvesini*⁷⁸ *giyseniz yevmiyye ve esâmenez ziyâde ve ta'yînleriniz mükemmel olarak*⁷⁹

⁶⁵ Zikr olunan killeti hasebiyle V: Boğaz kal'eleri savbında teksîr-i cüyûş-ı Nizâm-ı Cedîd'e mübâderet ile kıla'-ı seb'ada vâki' ve sâkin ve hizmetde mukim neferât ve mustahfızânı olan asâkir-i yeniçeriyân ve yamakân-ı Ocakluyân adedi kesretine Nizâm-ı Cedîd askerini efvân ve gâlib kılup kesret-i ecnâd-ı Nizâm-ı Cedîd hasebiyle ba'dehu yamaklar ve yeniçeriler kalil ve mağlûb ve mahkûm olmağın H.

⁶⁶ Adem-i kabûllerinde dahi V: kabûl etmedikleri sûrette H.

⁶⁷ Nizâm-ı Cedîd ve kerhen V: Nizâm-ı Cedîd askeri içlerinde kesret bulunmağla kerhen ve cebren H.

⁶⁸ Tard ve def' V: tard u ihrâc ve def' H.

⁶⁹ Zu'umlarınca tavr-ı hareketlerinde his etmeleriyle V: etvâr ve harekâtdan ve siyâk u sibâkdan his ve iz'ân etmeleriyle H.

⁷⁰ Tenha mahallerde cem'iyet eyleyerek V: tenha köşe ve mahallerde cem'iyet ederek H.

⁷¹ *Yeni baştan asker olmak mümkün ve mutasavver değildir* V: *yeni asker olmak mümkün değildir muhaldir* H.

⁷² Temşiyet V: te'diyeye H.

⁷³ Câ be-câ Boğaz-ı mezkûr cânibine V: aralık aralık taraf-ı kıla'-ı Boğaz'a H.

⁷⁴ Mûmâileyh Mahmud Râif Efendi V: Reis Mahmud Efendi H.

⁷⁵ bu husûsu H: - V

⁷⁶ İle bazı yamaklara hafice V: ve hufyeten sırren bazı kıla' yamaklarına H.

⁷⁷ *Bu yerlerde* V: *bu mahalde* H.

⁷⁸ *Ve kisvesini* V: *bu Nizâm-ı Cedîd kisvesini* H.

⁷⁹ *Yevmiyye ve esâmemiz ziyâde ve ta'yînlerimiz mükemmel olarak* V: *ve yevmiyye ve esâmelerimiz ziyâde ve mükemmel ta'yînler râbîta-dâde olarak* H.

yine kemâkân (2 b) mahâllerinizde ve kal'elerde muhâfaza hizmetinde ikâmet ile kâr u kisbinizde olsanız⁸⁰ ne be'is var, bunda her vehile⁸¹ menfa'atlü ve hayırlu maslahattır" dedikçe "Biz kuloğlu kul ve yeniçerioğlu yeniçeriyiz" diyerek sa'at be-sa'at âteiş-i gayz u kinleri alev-hiz-i işti'âl⁸² olmağa başladı ve bu esnâda⁸³ Şehriyâr-ı müşârünileyh Hazretleri⁸⁴ cum'a günü Sultan Bayezid-i Veli⁸⁵ câmi'-i şerifi selâmlığında arzu sohbet dâhil olan Segban-başı⁸⁶ Mehmed Ârif Ağa'ya: "Ağa, ordunun azîmeti sebebiyle İstanbul⁸⁷ hâli ve kolluklarda yeniçeri neferâtı az⁸⁸ kalmağın Nizâm-ı Cedid askerisinden her bir kolluğa üçer beşer adam kosam⁸⁹ münâsib olmaz mı?" buyurdularında⁹⁰ Segban-başı-i mûmâileyh⁹¹ "Emr ü fermân pâdişâhımız Efendimizindir, ancak kulunuz bir vekil kölenizim, irâde-i şâhâneleri buyurulur ise bu husûsu orduda Yeniçeri Ağası kulunuza bir kerre yazayım"⁹² dedikçe Şehriyâr-ı müşârünileyh "Yok yazma⁹³ dursun, istemem"⁹⁴ dediği⁹⁴ kelâm dahi Yeniçeri Ocağı beyninde hafî havâdis olup Yeni-Odalar ve Eski-Odalar kışlarında gecelerde cem'iyet ve akd-i meşveret ve nâs arasında⁹⁵ kil u kâl ve güft-gü ve erâcîf çoğalıp⁹⁶ esvâk ve dekâkin⁹⁷ havâdisât ve türrehâtla doldu ve bu günlerde Eski ve Yeni-Oda'lar kışlarında Boğaz-ı mezkûr yamakları tarafından hafice ta'lîm-i fitne için gönderilen tebdil-i câme Kara

⁸⁰ Muhâfaza hizmetinde ikâmet ile kâr u kesbinizde olsanız V: muhâfaza ve hizmetinizde ikâmetle kârınızda ve bâğınızda ve çiftliğinizde olsanız H.

⁸¹ Her vehile V: - H.

⁸² İşti'âl H: İştigal V (yanlış)

⁸³ Bu esnâda V: bu hengâmda H.

⁸⁴ Hazretleri V: - H.

⁸⁵ Veli V: - H.

⁸⁶ Ve sohbet dâhil olan Segban-başı V: ve sohbetde Âsitâne Şegban-başı H.

⁸⁷ İstanbul V: İslâmbol H.

⁸⁸ Az V: kalîl H.

⁸⁹ Her biri kolluğa üçer beşer adam kosam V: her kolluğa üç beş âdem zamîme etsem H.

⁹⁰ Buyurdularında V: dedikçe H.

⁹¹ Mûmâileyh V: - H:.

⁹² Emr ü fermân bir kere yazayım V: emr-i humayûn Padişahımızdır kulunuz bir vekil bendenizim, vâde-i şâhâne buyurulur ise bu hususu bir orduda Yeniçeri Ağası kulunuza tahrir edeyim H.

⁹³ Yok yazma V: yok yok yazma H.

⁹⁴ Deddiği V: buyurduğu H.

⁹⁵ Arasında V: meyâmında H.

⁹⁶ Çoğalıp V: zuhfira gelüp H.

⁹⁷ Dekâkin V: + - i İslâmbol H.

Kullukcular Ocaklu tarafından şu güne hareket etsinler ve şu vechile davransınlar deyû tefhîm olunduğuna mebnî tâ ki⁹⁸ iki yüz yirmi iki senesi mâh-ı rebî'ü'l-evvelin⁹⁹ on altıncı pazar günü Karadeniz Boğazı'nda vâki¹⁰⁰ kıla'-ı seb'anın mezbûrûn neferât ve yamakları olan yeniçeriler¹⁰¹ bi'l-ittifak ikâz-ı fitne ve fesâda mübâşeret ve bir mahâlde tecemmü' ederek akd-i şûrâ ve meşveretleri üzerine¹⁰² Macar tâbyesinin zâbiti bulunan Halil Haseki gelüp "*Ne sohbet ediyorsunuz, bu cem'iyetin sebebi nedir? Dağlın!*" deyince neferât-ı merkûme huşûnet üzere Haseki-i mezbûre cevâb ile mukâbele ve giderek beyinlerinde muhâvere ve müşâteme hudûsü ile ihtirâ'-ı fitne ve fesâda bahâne-cû olan mezkûr yamaklar Haseki-i mezbûru paraladıkları haber-i bâridi¹⁰³ Rumeli Kavak kal'esinde ikâmet ve umûr-ı (3 a) kılâ'a nezâret eden mûmâileyh Mahmud Râif Efendi'ye vârid oldukda siyâk u sibâk-ı ahvâlden kenduye dahi suikast edeceklerini cezm ve tayakkun ile¹⁰⁴ ol mahâlden icâleten zevrak-süvâr-ı firâr olmuş ise de¹⁰⁵ verâsından on beş kadar yamak kayıkları ile deryâdan ta'kîb ve Büyükdere'de mûmâileyhe vusûl¹⁰⁶ ve tüfeng endâhtı ile yamak Kara Ali mezbûr Efendi'yi yanındaki hizmetkâriyle ma'an idâmdan sonra avdet ve Umur yeri'nde tecemmü' edüp meşveret üzereler¹⁰⁷ iken Macar tâbyesi zâbiti ve ağası olan Hassa

⁹⁸ Ve bu günlerde eski ve Yeni Odalar mebnî tâ ki V: - H.

⁹⁹ İki yüz yirmi iki senesi mâh-ı rebî'ü'l-evvelin V: nâgehân işbu bin iki yüz yirmi iki senesi rebî'ü'l-evvelinin H.

¹⁰⁰ Karadeniz Boğazı'nda vâki' H: - V.

¹⁰¹ kıla'-ı seb'anın mezbûrûn neferât ve yamakları olan yeniçeriler H: Kıla'-ı mezbûre neferâtı olan yamakân-ı yeniçeriyân V.

¹⁰² Mübâşeret ve bir mahalde tecemmü' ederek akd-i şûrâ ve meşveretleri üzerine V: mübâşeret ve meşveret ve cem'iyet ederek oldukları mahallerinden hareket H.

¹⁰³ Macar tabyesi'nin zâbitihaber-i bâridi V: - H.

¹⁰⁴ Rumeli Kavaktayakkun ile V: ve mahall-i merkûmda Nâzır-ı âmme-i umûr-ı kıla'-ı Boğaz ile sâlifü'z-zikr Mahmud Efendi'ye suikasda niyyet etdikleri mezbûrûn ma'lûm-ı meczûmu oldukda H.

¹⁰⁵ Olmuş ise de V: olmağın H.

¹⁰⁶ On beş kadar yamak kayıkları ile deryâdan ta'kîb ve Büyükdere'de mûmâileyhe vusûl V: on onbeş kadar usât-ı yamakân deryâdan kayıklar ile ta'kîb ve Büyükdere'de merkûma vusûl H.

¹⁰⁷ Yamak Kara Ali Mahmud Efendi'yi H: Kara Ali nâm yamak Efendi-i mûmâileyhi V.

Hasekilerden Halil Ağa gürûh-ı cem'iyetine vürûd ile bunlara tefhîm-i kelâm ve merâm sadedinde olmak hulyâsında olıcak fitne ve bahâne cüst-cû eden fi'e-i yamakân derhal Halil Haseki'yi dahi paralamak ile¹⁰⁸ bu sûretle mezbûr Boğaz yamakları¹⁰⁹ izhâr-ı ısyân ve ilân-ı tuğyân etdikleri haberi bu tarafda¹¹⁰ sâmia-yi Devlet-i Aliyye'ye mün'akis oldukda cânib-i saltanat-ı seniyyeden¹¹¹ def^c ve teskîn-i fitneleriçün Bostancı-başı Şâkir Bey ta'yîn olunup iki def'a sandal ile Boğaz'a azîmet ve gâile-i fesâdı¹¹² def^c ve teskîn edemeyeceğini derk ve fehîm ile gâh Büyükdere'den gâh Bebek'den avdet edüp pîç ü tâb-ı hayret ve ızdırâb ile kat'-ı ümmîd eyledi¹¹³. Paşa Kapsu'nda dahi Kaymakam Musa Paşa huzûrunda ricâl-i devlet def'-i fitne için¹¹⁴ iki gün meşveret edüp gâh asker-i cedîd irsâli ile def^c ve tenkîl¹¹⁵ ve gâh şâyed deryâdan İstanbul¹¹⁶'a vürûd ve hücûm dâyesinde olurlar ise bahren istisâllerîçün Tersâne-i Âmire yerlisi meyân-ı deryâda mürûrlarına mâni^c ve hâciz olmak tedbîrine teşebbüsden nâşî Tersâne liman Reisi Bâb-ı Âlî'ye ihzâr olunup bu husûs dahi müzâkere olunduysa da¹¹⁸ elhâsıl rû-gerdânî-i

¹⁰⁸ Hizmetkâriyle ma'an idâmdan sonra avdet ve Umur Yeri'nde tecemmü' edüp meşveret üzereler iken Macar tâbyesi zâbiti ve ağası olan Hassa Hasekilerden Halil Ağa gürûh-ı cem'iyetlerine vürûd ile bunlara tefhîm-i kelâm ve merâm sadedinde olmak hulyâsında olıcak fitne ve fesâda bahâne cüstcû eden fi'e-i yamakân derhâl Halil Haseki'yi dahi paralamak ile H: Bir nefer hizmetkârı ile idâm etmekden nâşî V.

¹⁰⁹ Bu sûretle mezbûr Boğaz yamakları V: - H.

¹¹⁰ haberi bu tarafda V: peyâm-ı bâridi H.

¹¹¹ Cânib-i saltanat-ı seniyyeden V: taraf-ı Devlet-i Aliyye'den H.

¹¹² Sandal ile Boğaz'a azîmet ve gâile-i fesâdı V: Boğaz tarafına sandal ile azîmet ve bu maddeyi H.

¹¹³ Derk ve fehîm ile kâh Büyükdere'den ve kâh Bebek'den avdet edüp pîç ü tâb-ı hayret ve ızdırâb ile kat'-ı ümmîd eyledi V: etrâfiyle mülâhaza ve fehîm ve kârin-i dirâyet etmek mülâbesesiyle üftâde-i bahr-i pîç ü tâb olarak gâh Büyükdere'den gâh Bebek'den avdet ve ricat ile hayretde kalup kat'-ı ümmîd eyledi H.

¹¹⁴ Def'-i fitne için V: bu fitnenin def'yiçün H.

¹¹⁵ Def^c ve tenkîl V: tenkîl ve def'leri H.

¹¹⁶ İstanbul'a V: İslâmbol'a H.

¹¹⁷ İstisâllerîçün hâciz olmak V: istisâl ve tefrikleriçün Tersâne-i Âmire sefâynininden birisi miyân-ı deryâda râh-ı mürûrlarına nasb olunup toplar endaht etmek ile mâni^c ve âciz olmak H.

¹¹⁸ Bâb-ı Âlî'ye ihzâr olunup bu husûs dahi müzâkere olunduysa da V: Bâb-ı Âsâfi'ye ihzâr kılınup bu husûsu dahi müzâkere etdiler H.

baht u tâli' hasebiyle bir tedbîr-i savâba¹¹⁹ muvaffak olamayup birkaç gün böyle perişân-ı rey ve şu'ûr oldukları hâlde¹²⁰ şehri mezbûrun on sekizinci salı gününü fesâd-ı mezkûrun def' için Yeniçeri Ocağı'ndan Orta mütevellileri ve Orta ihtiyârları ve aşçı ustaları ve yazıcılardan otuz kırk kimesne¹²¹ taraf-ı Devlet-i Aliyye'den Boğaz'a gönderilmiş ise dahi¹²² usât-ı merkûme cem'iyet-i tâmmе ile İstanbul'a azîmet daiyesinde bulduklarına mebnî¹²³ Büyükdere'ye vürûdlerinde meb'ûslara bi't-tesâdüf¹²⁴ tarafeyn birbirleriyle mülâki olup hafî mukâvele ve ittifaka mebnî tarik-i fitne ve fesâdı zîr u bâlâsiyle müzâkere ve meşveret ve sûret-i zâhirde¹²⁵ mezbûrlara (3 b) her ne kadar¹²⁶ nush u pend etdiler ise de¹²⁷ kat'â havâle-i gûş u itibâr etmeyerek inâdlarında ısrâr ile azm u tasmîmlerinden rücû' eylemediklerini zikrolunan me'mûrlar müşâhede etmeleriyle nâçâr-ı ca'li me'yûsen avd u insirâflarında¹²⁸ fi'e-i usât¹²⁹ içlerinden Kastamonulu Yirmi-Dört Segbanın Kabakçı Mustafa¹³⁰ ve Yirmi-Beş cemâ'atin İbiş¹³¹ ve Altmış-Dörd'ün Arnavut Ali ve Ahışalı Memiş nâmân kimesneleri¹³² intihâb ve kendülerine serkerde nasb kılup¹³³ cümlesi bu dört kimesnenin emr ü reyî¹³⁴ üzere hareket ve kulluğunu

¹¹⁹ Tedbîr-i sevâba V: tedbîr-i sevâb ve dürüste H.

¹²⁰ Oldukları halde V: oldular H.

¹²¹ Fesâd-ı mezkûrun kimesne V: Ocağı yeniçeriyân-ı dergâh-ı âli'den fesâd ve isyânları def' için Ortalar mütevellilerini ve Ortalar ihtiyârlarını ve Aşçı ustalarını ve Yazıcı'ları otuz kırk kadar kimesneyi H.

¹²² Boğaz'a gönderilmiş ise dahi V: savb-ı Boğaz'a ib'âslarında H.

¹²³ İstanbul'a azîmet daiyesinde bulduklarına mebnî V: İstanbul'a azîmet daiyesine mebnî H.

¹²⁴ Meb'ûslara bi't-tesâdüf V: meb'ûslar ol mahalde tesâdüf etmeğin H.

¹²⁵ Tarafeyn birbirleriyle mülâki olup hafî mukâvele ve ittifâka mebnî tarik-i fitne ve fesâdı zîr ü bâlâsiyle müzâkere ve meşveret ve sûret-i zâhirde V: - H.

¹²⁶ Mezbûrlara her ne kadar V: kendülere bu kadar H.

¹²⁷ Etdiler ise de V: etdiklerinde H.

¹²⁸ Gûş u itibâr insirâflarında V: gûş-ı istimâ' etmeyüp inadlarında ısrâr ile azîmetlerinden rücû' ve avdet kılmamalarıyla me'mûrlar Âsitâne'ye nâçâr meyûsen avd ü iyâblarında H.

¹²⁹ Usât V: + -ı merkûme H.

¹³⁰ Kastamonulu Yirmi dört segbanın Kabakçı Mustafa V: Kastamonu Kabakçısı Yirmi-dört segbanın Mustafa H.

¹³¹ İbiş V: Süleyman H.

¹³² Nâman kimesneleri V: nâm kimesneleri H.

¹³³ Nasb kılup V: kılmağla H.

¹³⁴ Emr ü reyî V: rey ve emirleri H.

ahd u iltizâm ile¹³⁵ kasd u azîmet etdikleri¹³⁶ ve Nizâm-ı Cedid bertarâf olmadıkça azîmet ve teveccühlerinden dönmemek üzere eymân u peymân ve ittifak u ittihâd üzere kılıç atlayup yekdil ve yekcihet oldukdan sonra¹³⁷,

*mâh-ı mezbûrun*¹³⁸ on dokuzuncu çarşamba günü Şehriyâr-ı gerdün-iktidâr Hazretleri¹³⁹ Kaymakam Paşa'yı Sarây-ı Humâyûn'da vâki' Sünnet Oda'sına ihzâr edüp ahrâm-nişân-i huzûr-ı tâcdârîleri oldukda . . . Paşa, bu ne güne hâletdir, bu Karadeniz Boğazı'ndaki fitne ne için def' olmuyor? Bu neden iktizâ ediyor?" deyu suâlinde¹⁴⁰ Kaymakam Paşa zemîn-bûs-ı sükût¹⁴¹ olcuk "Bu işlere sebep benim hilmiyetimdir" buyurmalarıyle tekrâr "Vâki'a benim hilmiyetimden iktizâ ediyor." demişler. Fitne-i usât yevm-i mezbûrda ba'de'l-asr Büyükdere Çayırı'ndan cem'iyet-i kübrâ ve gürûh-ı enbûhları ile hareket ve berren ve bahren Tophâne'ye¹⁴² azîmet ve önlerine gelen¹⁴³ eşhâsı sevâd-ı cem'iyetlerine ilhâk ve reh-i râstlarında olan¹⁴⁴ halkı alaylarına da'vet ederek ba'de'l-ışâ Top hâne-i Âmire'ye¹⁴⁵ vusûllerinde Topçu Ocağı neferât¹⁴⁶ ve zâbitânı ile mükâleme ve mu'âhede ve dâire-i ittifaklarına¹⁴⁷ idhâlden sonra ocaklarının kazganını âmâde-i ittifâk ve ittihâl eyleyerek Tophâne Meydânı'na¹⁴⁸ ihrâç etdiler. Bu peyâm-ı muhiş ol gece Şehriyâr-ı müşârünileyhin ma'lûm-ı humâyûnları oldukda¹⁴⁹ cevfi-i leyde Kaymakam Paşa'ya irsâl-i haber ile tulû'-ı fecr hengâmı nezd-i şâhânelerine¹⁵⁰ Yeniçeri ocaklusundan üç beş âdem icâleten taleb etmekden

¹³⁵ Kulluğunu ahd ü iltizâm ile V : Kulluğu ahd ü iltizâm ve şart u ittifâk ve H.

¹³⁶ Etdikleri V : + maslahat râbîta H.

¹³⁷ Üzere kılıç atlayup yekdil ve yek cihet oldukdan sonra V : üzerine kılıv atlayup yekdil ve yek cihet olmağa müekkid kuvvet ve kat metânet verdiler H.

¹³⁸ Mâh-ı mezbûrun V : - H.

¹³⁹ Şehriyâr-ı gerdün-iktidâr Hazretleri V : Şehriyâr-ı müşârünileyh H.

¹⁴⁰ Suâlinde V : suâl etdikde H.

¹⁴¹ Sükût H: sükûn V.

¹⁴² Tophâne'ye V : Tophâne-i Âmire savbına H.

¹⁴³ Gelen V : gelüp tesâdüf etdikleri H.

¹⁴⁴ reh-i râstlarında olan H : - V.

¹⁴⁵ Tophane-i Âmire'ye V : Tophâne'ye H.

¹⁴⁶ Neferât V : neferâtı H.

¹⁴⁷ Dâire-i ittifaklarına V: ittifaklarına H.

¹⁴⁸ Eyleyerek Tophâne Meydânı'na V : olarak Meydân-ı Tophâne'ye H.

¹⁴⁹ Ma'lûm-ı humâyûnları oldukda C V: ma'lûmu oldukda H.

¹⁵⁰ Nezd-i şâhânelerine V: nezd-i şâhânesine H.

nâşi¹⁵¹ Kaymakam Paşa ve Segban-başı Mehmed Ârif Ağa ma'iyyet ve marifetleriyle¹⁵² tulû'-ı fecr vaktinde Yetmiş-Beş cemâ'atin kâ-tibi Kazgâni Ömer Efendi ve Yirmi-Beş bölüğün ihtiyârı Kazgâni Laz Hacı Mustafa ve Yirmi-Beş (4 a) cemâ'atin mütevellisi Hacı Süleyman ve Dokuzuncu cemâ'atin mütevellisi Mustafa ve Altmış-Dört cemâ'atin¹⁵³ mütevellisi Hacı Yakub ve On-Yedi Bölüğün Arnavud Hacı Mehmed Oda-başı ve Ser-Turna Osman ve Ser-Turna Ali ve Ocak Muhzırı biemaühim bunlar Sunnet Odası'nda huzûr-ı şâhâneye dâhil ve makam-ı edebde dest beste-i huzû' kâim olduklarında Şehriyâr-ı müşârünileyh bükâ ederek cümleye hitâb edüb "Bu cem'iyetin sebebi nedir- Eğer kavgaları Nizâm-ı Cedîd için ise ben bunları Nizâm-ı Cedîd askeri edecek değilim ve¹⁵⁴ şimden sonra Nizâm-ı Cedîd'i ref' ü def' etdim, işte Segban-başı Ağa'ya tenbîh eyledim¹⁵⁵, varsun Nizâm-ı Cedîd kışlalarına kilit ursun ve kurşun akıtsın. Bu cem'iyeti def' edin. Pîriniz aşkına olsun" dedikte mecmû'u zemîn bûs edüp avdet ederler iken içlerinden birisine "Sen Kazgâni Ömer Efendi değil misin?" deyu suâl buyurmuşlar. Bu sûretle¹⁵⁶ huzûr-ı humâyûnlarından ric'atlerinde Ağa Kapusu'na dahi Ocaklu ale's-seher cem' olup ol zamân huzûr-ı humâyûna gidenlere müterakkıb idiler. Vakta ki Segban-başı mahiyetinde olanlar ile Ağa Kapusu'na vürûd eylediklerinde¹⁵⁷ Segban-başı binek taşına çıkup pâdişâhın emr ü taçkririni hâzır ve müheyâ olan Ocaklu'ya ifâde ve beyân etdikde cümlesi bi'l-ittifâk sayha ve feryâd edüb "Bu sözlere ütimâd etmeyüz; Nizâm-ı Cedîd'i ref' etmez, şimdiye kadar bu Nizâm-ı Cedîd için Edirne ve Tekfur dağı ve Rumeli ve Anadolu'da nice maddeler¹⁵⁸ vukû' bulup bunca¹⁵⁹ nüfûs-ı kestire telef oldu, âlem zulümle doldu, memâlik harâb oldu, yine Nizâm-ı Cedîd'i etmedi ve etmez" deyu bir ağızdan çağrışdılar ve "Bizler bu fitneyi ref' ve teskîn edemeyiz" deyû kat'î cevab verdiklerinde Segban-başı dahi çâre bulamayub Divânhâneye doğru

¹⁵¹ Etmekden nâşi V: etmek ile H.

¹⁵² Ma'riyetleri ile V: ma'rifetiyle H.

^{152a} Yetmiş beş V H : Yetmiş bir Ü.

¹⁵³ Altmış-dört Cemâ'atin V : altmış - dört H.

¹⁵⁴ Ve V : - H.

¹⁵⁵ Segban-başı Ağa'ya tenbîh eyledim V : Segban-başı'ya tenbîh etdim H.

¹⁵⁶ Bu sûretle V : Bu sûretle H.

¹⁵⁷ Segban-başı ma'iyyetinde olanlar ile Ağa Kaousu'na vürûd eylediklerinde V : - H.

¹⁵⁸ Anadolu'da nice maddeler V : Anadolu maddeleri H.

¹⁵⁹ Bunca V : bu kadar H.

savuşdukda orada bulunan ma'lûm ve müte'ayyin dört yüz kadar Ocak ihtiyârları ve söz sâhibleri Süleymâniye Câmî-i şerifi havlisine avdet ile hâl neye müncer olacak deyu cem' ü müterakkıb oldular. Kaymakam Paşa dahi huzûr-ı humâyûndan Bâb-ı Âlî'ye¹⁶⁰ avdetde Şeyhülislâm Efendi'yi ve sudûr-i kirâm ve ulema-yı izâmı tebdîl-i kıyafet ve ricâl-i devleti dahi cem' edüp def'-i fitne için akd-i meş-veret ile (4 b) sohbet üzere iken nâgehân şehr-i mezbûrun *yirminci perşembe günü*¹⁶¹ ale's-sabah cem'iyet-i mezkûreye¹⁶² topçu neferâtı ve Galata yeniçerileri ve her firkadan ecnâs-ı muhtelif-e-i mütenevvi'a iltihak ile¹⁶³ Tophâne ve o sevâhilden müsellâh olarak fevc fevc¹⁶⁴ mavna ve piyâdelere süvâr olup¹⁶⁵ bayraklariyle İslambol'a güzâr ve Unkapanı ve Cebe Ali Kapusu'ndan duhûl ve Eski Yeni Odalar kışlasına¹⁶⁶ teveccühlerini Paşa Kapusu'nda olan ulemâ¹⁶⁷ ve ricâl-i devlet gûş etdiklerinde ulemâdan¹⁶⁸ ma'ada vesvesesi olan ricâl-i devlet firâr ve ihtifâ kaydına düşdüler. Bu hilâlde ulemây-ı izâm dâileri Enderûn-ı humâyûn'a azîmetle cânib-i pâdişâhîde bulunalım deyu rikâb-ı humâyûna telhîs olunduysa da gelmemelerine ve Bâb-ı âsafî'de ve Ağa Kapusu'nda tevakkuf eylemelerine dâir cânib-i şehriyâr-ı mûşârünileyhden cevâb sudûr eyledi¹⁶⁹. Bu tarafda Süleymâniye havlisinde müctemi'¹⁷⁰ olan ihtiyârlar ve söz sâhibleri dahi usât-ı merkûmenin¹⁷¹ mürûrlarını istimâ' etdikleri vakt idi ki Ocak Baş Çavuşu Kahveci Mustafa Ağa Segban-başı tarafından Süleymâniye'ye vürûd ile "*Beş on ihtiyâr ve söz anlarlar gelsün, bu fitne ve fesâdun def'i*

¹⁶⁰ Bâb-ı alî'ye V: Bâb-ı Asâfî'ye H.

¹⁶¹ Şehr-i mezbûrun yirminci perşembe günü V: yevm-i mezbûrda ki yirminci perşembe günüdür H.

¹⁶² Cem'iyet-i mezkûreye V: cem'iyet-i kübrây-ı mezbûra H.

¹⁶³ Ecnâs-ı muhtelif-e-i mütenevvi'a iltihak ile V: ecnâs-ı mütenevvi'a ve müte'addide iltihâk ve zamîmesiyle H.

¹⁶⁴ O sevâhilden müsellâh olarak fevc fevc V: ol sevâhilden pür esliha fevc fevc ve gürûh gürûh H.

¹⁶⁵ Olup V: olarak H.

¹⁶⁶ Eski Yeni Odalar kışlasına V: Yeni Odalar kışlarına H.

¹⁶⁷ Ulemâ V: + -yı izâm H.

¹⁶⁸ ulemâdan V: ulemâ-yı izâmdan H.

¹⁶⁹ Bu hilâlde sudûr eyledi V: - H.

¹⁷⁰ Müctemi' V: cem' H.

¹⁷¹ Usât-ı merkûmenin V: asâkir-i tâğinin H.

çâresini söyleşelim"¹⁷² demekle beş on ihtiyâr Süleymâniye'den Ağa Kapusu'na vardıklarında Segban-başı bunlara hitâb edüp "*Ne rey edersiniz, Pâdişâh şu fitnenin def'ini matlûb ediyor*"¹⁷³, *ne tedbîr edersiniz ne yapalım*" deyince ihtiyârlar "*Siz bilirsiniz*" deyu mukâbele etdiklerinde tekrâr Segban-başı "*Allah aşkına olsun söyleyin buna çâre nedir?*" diyerek hitâb etdikde cevâb verdiler ki "*Şeyhülislâm Efendi'yi ve Sadreyn Efendileri bu mahâlle getürelim bu husûsda müzâkere ve meşveret*"¹⁷⁴ *edelim, bakalım fesâdın*"¹⁷⁵ *def'i ne sûretle olur*" demeleriyle¹⁷⁶ Segban-başı "*Şeyhülislâm Efendi Ağa Kapusu'na gelmek kanun mudur, vukû'u var mıdır?*" deyu suâlinde¹⁷⁷ "*Vukû'u vardır, kanundur*" dediklerine mebnî¹⁷⁸ Dergâh-ı Âli Baş Kâtibini der-akab Bâb-ı Âli'ye irsâllerinde¹⁷⁹ Şeyhülislâm Seyyid¹⁸⁰ Mehmed Ataullah Efendi başı şâl ile melfûfen ve Sadr-ı Rumeli Ahmed Muhtar Efendi ve Sadr-ı Anadolu Mehmed Hafid Efendi Ağa Kapusu'na vürûdlarında¹⁸¹ tekrar Süleymâniye'den ihtiyârlar ve söz sâhibleri Ağa Kapusu'na gelüp¹⁸² (5 a) Segban-başı'ya "*Bize izin verin*"¹⁸³ *kışlalarımıza gidelim, asker kışlalarımıza*"¹⁸⁴ *dolmuşlar gelen yoldaşları yerleşdirelim*" demeleriyle Segban-başı "*Göreylim sizi bir ferde zarar ve ziyân*"¹⁸⁵ *olmasun*" deyu tenbih ile icâzet verdikde cümlesi Yeni Odalar kışlasına avdet etdiler¹⁸⁶.

¹⁷² *gelsün bu fitne ve fesâdın def'i çâresini söyleşelim* V: *gelsünler bu fesâd ve fitnenin def'ini söyleşelim* H.

¹⁷³ *Ediyor* V: *eder* H.

¹⁷⁴ *Müzâkere ve meşveret* V: *meşveret ve müzâkere* H.

¹⁷⁵ *Fesâdın* V: *bu fesâdın* H.

¹⁷⁶ Demeleriyle V: dediklerinde H.

¹⁷⁷ Suâlinde V: suâl etdikde H.

¹⁷⁸ Dediklerine mebnî V: demeleriyle pes H.

¹⁷⁹ Bâb-ı âli'ye irsâllerinde V: Bâb-ı Âsâfi'ye irsâlde H.

¹⁸⁰ Seyyid V: esseyyid H.

¹⁸¹ Vürûdlarında V: vürûd etdiklerinde H.

¹⁸² İhtiyârlar ve söz sâhibleri Ağa Kapusu'na gelüp V: Ağa Kapusu'na ihtiyârlar ve söz sâhibleri gelüp H.

¹⁸³ *Verin* V: *ver* H.

¹⁸⁴ *Kışlalarımıza* V: *kışlalara* H.

¹⁸⁵ *Zarar ve ziyân* V: *zarar ve hasârat* H.

¹⁸⁶ Avdet etdiler H: Geldiler V.

¹⁸⁷ Usât-ı asâkir V: usât u asâkir H.

¹⁸⁸ Cedîd Odaha H: Cedîd Oda V.

*Mürûr-ı usât-ı asâkir*¹⁸⁷ ez *Tophâne-i Âmire be Âsitâne ve duhûl-kerden-i işân be-meştâ-yı Cedîd Odahâ*¹⁸⁸ ve *ittifâk-kerden-i cümle-i yeniçeriyân-ı Dergâh-ı Âlî*

Çün yevm-i mezbûrda fi'e-i usât Tophâne'den İstanbul'a mürûr ve kışlalara duhûl ederler iken¹⁸⁹ Ağa Kapusu tarafından zikr olunan ihtiyârân ve söz sâhibleri ve cümle yeniçeriyân serkerdegân¹⁹⁰ ve asâkiri istikbâl ile vürûd edüp Meydân-ı Lahm'de Tekye ta'bir olunan mahâlde cümlesi akd-i ittifâk¹⁹¹ ile yek-dil ve yek-cihet olup der-akab kazanları Meydân'a ihrâc ve Cebeciler Ocağı'na dahi bir bayrak asker gönderüp cebehâne¹⁹² neferâtını ve kazanlarını davet ve getirüp ittifâk ve ittihâd ve ahd ü misâklarına idhâl edüp Meydân-ı Lahm deryâ-yı asker-i bî-pâyân ile¹⁹³ doldu.

Tahrîr-i isimhâ-i ba'zî ez-ricâl-i enderûn ve bîrûn be-defter berây-ı idâm-ı işân ve irsâl ü istid'a-kerden ez-cenâb-ı Şehriyâr-ı müşârinileyh

Bundan sonra ihtiyârlar ve söz sâhibleri ve serkerdeler yevm-i mezbûrda müzâkere ve meşveret edüp¹⁹⁴ bir defter tahrîr ü terkîm¹⁹⁵ ve enderûn ve bîrûnda olan meşâhîr-i ricâlden Kethudâ¹⁹⁶ İbrâhim Nesîm Efendi ve Hacı İbrâhim Efendi ve Kethudâ Memiş Efendi ve Reis Safi Ahmed Efendi ve Vâlide Kethudâsı Yusuf Ağa ve Sır Kâtibi Ahmed Efendi ve Mabeynci Ahmed Bey ve Darbhâne Emîni Ebûbekir Efendi ve Defterdâr-ı İrâd-ı Cedîd Ahmed Bey ve Kapan Nâibi Lûtfullah Efendi'yi derûn-ı deftere derc ile “*Bu kimseleri hayyen ve meyyiten Pâdişâhımız'dan taleb ederiz*¹⁹⁷. *Bunlar mülkü harâb u yebâb*¹⁹⁸

¹⁸⁹ Tophâne'ye İstanbul'a mürûr ve kışlalara duhûl ederleriken V: Tophâne-i Âmire'den İslâmbol'a ale's-seher mürûr ile yeni Oda kışlalarını memlû ve meşhûn ederler iken H.

¹⁹⁰ Zikr olunan ihtiyârân ve söz sâhibleri ve cümle yeniçeriyân-ı serkerdegân V: zikr olunduğu vech üzere ihtiyâr ve söz sâhibleri ve cümle yeniçeriyân-ı Dergâh-ı Âlî serkerdeleri H.

¹⁹¹ Akd-i ittifâk ile H: Teedîd-i akd ü ittifâk ile V.

¹⁹² Cebehâne V: cebehâne-i Âmire H.

¹⁹³ İle V: + oldu. H.

¹⁹⁴ Edüp V: ederek H.

¹⁹⁵ Tahrîr ve terkîm V: tahrîr ve tanzîm H.

¹⁹⁶ Kethudâ H.: - V

¹⁹⁷ Bu kimseleri hayyen ve meyyiten Pâdişâhımızdan taleb ederiz V: hayyen ve meyyen bu kimesneleri Pâdişâhımızdan matlûb ederiz H.

¹⁹⁸ *u yebâb* V: - H.

etdiler; bu âdemler bize teslim olunsun” deyu¹⁹⁹ defter-i mezbûru Kaymakam Paşa’ya irsâlden sonra “Bizim maslahatımız burada²⁰⁰ görülmeyicek Sultan Ahmed câmi’inde vâki’ At Meydânı’na gideriz ve emvâl-i ahâli-i İstanbul’u nehb ü gâret ederiz²⁰¹ ve nâsa ta’arruz kılarız” diyerek Boğaz serkerdeleri bayrakları ve askeri kaldırıp hurûc dâyesiyle Meydân-ı Lahm Kapusu’na azîmetlerinde (5 b) Yetmiş-İki’nin Kâtibi Ali Efendi nâm kimesne “Aman yoldaşlar tevakkuf edin²⁰² gitmeyin, bizler sizin maslahatınızı bu mahâlde görürüz²⁰³, ümmet-i Muhammed’e ta’arruzdan ferâgat edin. Bunun neticesinde sizler ve bizler azîm vehâmet çekeriz” deyüp bayraklarının önüne geçüp men’ ve redd kaydına düşdüğüde²⁰⁴ muşta ve sille ile bîçâreyi darb ederek binîşini parçaladıklarına²⁰⁵ bakmayup bin belâ ve muhâvere ile bayrakları çevirdikde sâir ihtiyârlar dahi yetişüp serkerdeleri ve askeri teskîn etdiler. Merkûm Ali Efendi’nin min tarafi’llah²⁰⁶ cümle ümmet-i Muhammed hakkında böyle bir azîm hizmeti zuhûra geldi. Bundan sonra serkerdelere “Bu hareketden derdiniz nedir, niçün böyle nâbecâ hareket ediyorsunuz, maslahatınız ne ise bi’l-ittifâk rü’yet ederiz” denildikde²⁰⁷ “Bizim şer’an murafa’amız ve görülecek da’vamız var²⁰⁸; Şeyhülislâm Efendi’yi ve Sadreyn Efendileri Meydân’a gelmelerin²⁰⁹ isteriz” demeleriyle fi’l-hâl Ağa Kapusu’na bir yazıcı gönderilüp²¹⁰ Şeyhülislâm Efendi ve Sadreyn Efendi’ler ve Segban-başı ve Segban-başı ma’zûlleri cümlesi getirilüp²¹¹ Meydân Tekyesi’nde ikâmet etdirilüp²¹² ba’dehu cümle reyîyle bir bayrak asker çıkarup İstanbul’un²¹³ her tarafını devr etdirüp asker önlerince

¹⁹⁹ Teslim olunsun deyu V: teslim ve itâ olunsun deyüp H.

²⁰⁰ Burada V: bu mahalde H.

²⁰¹ Emvâl-i ahâli-i İstanbul’u nehb ü gâret ederiz V: emvâl-i ehl-i İslâmbol’u nehb ü ağma ederiz H.

²⁰² Tevakkuf edin V: + sabr edin H.

²⁰³ Görürüz V: rü’yet ederiz H.

²⁰⁴ Kaydına düşdüğüde V: kaydında oldukda H.

²⁰⁵ parçaladıklarına V: parça parça kıldıklarına H.

²⁰⁶ Min tarafi’llah V: + -i te’âla H.

²⁰⁷ Denildikde V: dendikde H.

²⁰⁸ Var V: vardır H.

²⁰⁹ Gelmelerin V: gelsünler H.

²¹⁰ Fi’l-hâl Ağa Kapusu’na bir yazıcı gönderilüp V: Ağa Kapusu’na fi’l-hâl bir Yazıcı irsâl olunup H.

²¹¹ Cümlesi getirilüp V: cümlesini getirüp H.

²¹² Etdirilüp V: etdirüp H.

²¹³ İstanbul’un V: İslâmbol’un H.

dellâllar nidâ etdirdiler ki “Cümle dükkânlar açılsın ve herkes san’at ve kâr u kışbîle meşgûl olsun²¹⁴ ve bir kimesnenin mâl ve cânına ve ırzına²¹⁵ her kim ta’arruz ve tasaddî eder ise paralarız ve helâk ederiz” âvâzesiyle kûşe-be-kûşe münâdiler nidâ etdirmeleri ile cümle halktan havf u vesvese zâil olup biraz²¹⁶ itminân geldi. Bundan sonra Şeyhülislâm Efendiye “Defterde olan ricâli hayyen ve meyyiten elbette²¹⁷ matlûb ederiz ve Nizâm-ı Cedîd külliyyen ref’ olunsun, nâm u nişânı kalmasun” demeleriyle ma’rûzâtlarına Şehriyâr-ı müşârünileyh hatt keşîde²¹⁸ etdi ve matlûblarına müsâ’ade-i külliye eyledi²¹⁹. Bu esnâda Boğaz askerinden pürsilâh²²⁰ İsmâilli bir genç yiğit Şeyhülislâm Efendi’ye “Siz olmazsınız da kim olur, şeri’âti doğru söylemezsiniz de bizim gibi baldırı çıplaka söz düşürürsünüz. Edirne vak’asında fetvâ veren sen değil misin?” diyerek mu’âheze etdikde Şeyhülislâm Efendi “Ben ol vakit Şeyhülislâm değildim, benden evvelki Efendi fetvâ vermiş, ben bilmem” deyüp ra’şe tutdu.

(6 a) Bu hilâlde “Nizâm-ı Cedîd ref’ oldu” havâdisi Levent Çiftliği’nde ve Üsküdar’da olan Nizâm-ı Cedîd askerine²²¹ vâsıl oldukda cümlesi kışlaları²²² terk ile etrâf u eknâfa ve memleketlerine perâkende ve²²³ perişân oldular ve bu hengâmda²²⁴ Şeyhülislâm Efendi İstanbul pâyesi Seyyid Münib Efendi’yi ve İstanbul²²⁵ kadısı Murâd-zâde Seyyid Mehmed Efendi’yi nezdine dâvet ve²²⁶ celb etdi. Ba’dehu Meydân ağaları Şeyhülislâm Efendi’yi ve sâir efendileri Tekye’den kaldırıp rahat etsünler deyu Yetmiş-Beş cemâ’atin kışlasına nakl etdiler²²⁷. Bu esnâda bir gürûh asker²²⁸ matlûbları olup firâr ve ihtifâ eden ricâlden

²¹⁴ *Dükkânlar açılsın ve herkes san’at ve kârı kesbiyle meşgûl olsun V: dükkânlar küşâd olsun ve herkes san’at ve kârıyla meşgûl olsun H.*

²¹⁵ *Mal ve cânına ve ırzına V: malına ve cânına ve ırzına ve bir habbesine H.*

²¹⁶ *Biraz V: bir mikdarca H.*

²¹⁷ *Elbette H: ebette V.*

²¹⁸ *Keşîde V: ısdâr H.*

²¹⁹ *Eyledi V: kıldı H.*

²²⁰ *Bu esnâda Boğaz askerinden pür silâh V: bu hilâlde pür silâh Boğaz askerinden H.*

²²¹ *Nizâm-ı Cedîd askerine H: Askeri sem’ine V.*

²²² *Kışlaları V: makarlarını H.*

²²³ *Perâkende ve V: - H.*

²²⁴ *Hengâmda V: evânda H.*

²²⁵ *İstanbul V: İslâmbol H.*

²²⁶ *da’vet ve H: - V*

²²⁷ *Etdiler H: + ve V*

²²⁸ *Asker V: asâkir H.*

sâbık Devlet Kethudâsı²²⁹ İbrâhim Nesîm Efendi'yi cüst-cû ederek Kumkapı'da Güllâbî-oğlu nâm zimmî hânesinde muhtefiyyen bulup²³⁰ keşân ber-keşân Et Meydânı'na getirürler iken mûmâileyhin yanında²³¹ Mehter-başısı olan Ali nâm kimesne bulunup “*Amanın yoldaşlar kıymayın*²³² *Efendime*” diyerek üstüne fûtâde olup giryân giryân niyâz eder idi. Askerî tâifesi dahi mezbûru ref' ederler idi²³³. Yine üstünden ayrılmayup bu hâl ile Meydân-ı Lahm Kapusu'na getürdüler. Mezbûr bir vechile Efendisi'nden ayrılmadı²³⁴ ve müfid olmadı. Nihâyet Efendisi'nin üstüne kapanmağın ikisini birden pâre pâre etdiler.

Garîb ü acîb hâlet idi ki²³⁵ Meydân-ı Lahm Kâğıthâne seyri gibi şehirli ve seyirci ile mâlâmâl olup taraf taraf tablkârlar ve satıcılar ile dolup kimesne parasını vermeden bir habbe alamazdı ve cebr edemezdi²³⁶ ve cümle nâs pür-silâh iken bu²³⁷ vak'a tamâm oluncaya kadar bir tüfeng patlamadı.

Kethudâ Nesîm Efendi'yi²³⁸ hay u huy²³⁹ ile Meydân'a getürürlerken “*Nizâm-ı Cedîd askeri Meydân'ı basdı*” deyu bir havâdis zuhûr etmeğın Meydân'da olan Boğaz askeri ve cümle yeniçeri kışlalar derûnuna firâr edüp böyle bir şey oldu. Hele tashîh olunup İbrâhim Kethudâ ile gelenlerin hay u huyu²⁴⁰ olduğı tahkîk olunmağın Meydân Ağaları tekrar askeri²⁴¹ zor ile ve sopalar ile Meydân'a çıkardılar ve²⁴² bu esnâda Sultan Mehmed semtinde sâkin âhad-i

²²⁹ ricâlden sâbık Devlet Kethudâsı V: sâbık Kethudây-ı Devlet H.

²³⁰ muhtefiyyen bulup H: Ele getirüp V.

²³¹ Et Meydânı'na getirürler iken mûmâileyhin yanında V: Meydân-ı Lahm'e getirürler iken yanında mezbûrun H.

²³² *kıymayın* H: *Kıyman* V.

²³³ İdi V: idiler H.

²³⁴ Mezbûr bir vechile Efendisi'nden ayrılmadı V: Mehter-başı bir vechile ayrılmadı.

²³⁵ garîb ve acîb hâlet idi ki H: acebdir ki V.

²³⁶ Kimesne parasını vermeden bir habbe alamazdı ve cebr edemezdi V: bahasını ve parasını vermeden bir kimesne bir habbe ve bir şey zor ve cebr ile almadı H.

²³⁷ Bu H: - V

²³⁸ Nesîm Efendi'yi V: İbrâhim Nesîm Efendi'yi H.

²³⁹ hay huy V: hay ve huy H.

²⁴⁰ hay u huyu H: Hay huy sadâsı V

²⁴¹ Tekrar askeri V: askeri tekrar H.

²⁴² Ve V: - H.

nâsdan biçâre makûlesi bir âdemi ashâb-ı ağrâzdan bir kaç mel'ûn ve küştenî “*Bu âdem (6b) Bolu Voyvodası Hacı Ahmed-oğlu'nun Kapu Kethudâsıdır*” deyü ahz edüp bir gürûh haşaratla Meydân'a getirüp parladıklarında Meydân Ağaları ve Ocak ihtiyarları “*Bu ne demektir? Herkes garazı olduğu ve istediği adamı*²⁴³ *Meydân'a getirüp paralamak bu olur iş değildir; bundan sonra böyle şey olmasın, istemeyiz. Min ba'd bizim ilmimiz olmadan kimesneye bir fiske vurulmasın, her kim cesâret eder ise*²⁴⁴ *parça parça ederiz ve vücûdumu lokma lokma eyleriz. Şimdiden sonra kimseyi tutup Meydân'a getirmesinler ve bizler görmedikçe ve bilmedikçe bir şey olmasın*” deyüp bu mazmûnda İstanbul²⁴⁵ içinde sû-be-sû dellâllar nidâ etdirdiler. Bu husûs çok kimesnenin sebeb-i necâtı²⁴⁶ olup ashâb-ı ağrâz olan müfsidler²⁴⁷ yedinden rehayâb oldular. Şehriyâr-i müşârünileyh Saray-ı humâyûnda Bostancı-başî Hüseyin Şâkir Bey'i idâm ve Bâb-ı Âsâfi'de dahi Kaymakam Paşa, Kethudâ Memiş Efendi'yi ve Reisülküttâb Ahmed Safî Efendi'yi ve Darbhâne Emîni Ebûbekir Efendi'yi²⁴⁸ idâm edüp ruûs-ı maktû'alarını Meydân'a irsâl ve anların mansıbları ile Hasekî Ağa Sarıyarlı Ali Ağa²⁴⁹ ve Hasan Tahsin Efendi ve Beylikci-i Dîvân-ı humâyûn Said Hâlet Efendi ve Seyyid Mehmed Efendi bekâm oldular. Ol gece Şeyhülislâm Efendi ve ma'iyetinde olan Efendiler Yetmiş-Beş'in kışlasında beytütet etdiler ve Bâb-ı Âsâfi'de olan Efendiler dahi Reis-i ulemây-i izâm Arab-zâde Ârif Efendi menziline hâb-güzîn-i rahat²⁵⁰ oldular. Ol gün ba'de'l-asr serkerdeler ve tavâif-i asker “*Devletlü şehzâde efendiler*²⁵¹ *hazerâtını kimesneye inanmayız, itimadımız yoktur, elbette yanlarına taraflarımızdan emîn ve mu'temed âdemler*²⁵² *koyup muhâfaza ederiz*” demeleriyle bu madde Bâb-ı Âsâfi'den hüsn-i ta'bir ile Rikâb-ı humâyûna telhîs olundukda “*ulemây-i ızâmdan biriyle Sekban-başî Sarây-ı humâyûn'a vürûd ve bildikleri*

²⁴³ *Garazı olduğu ve istediği âdemi V : garazı olduğunu ve istediğini H.*

²⁴⁴ *Herkim cesâret eder ise V : her kim böyle cesâret ve tasaddi eder ise H.*

²⁴⁵ *İstanbul V : İslâmbol H.*

²⁴⁶ *Sebeb-i necâtı V : bâis-i necâtı H.*

²⁴⁷ *Müfsidler V : müfsidlerin H.*

²⁴⁸ *Kethudâ Memiş Efendi'yi Ebubekir Efendi'yi V : Kethudâ Memiş Efendi ve Reisülküttâb Ahmed Safî Efendi ve Emîn-i Darbhâne Ebubekir Efendi'yi H*

²⁴⁹ *Sarıyarlı Ali Ağa V : - H.*

²⁵⁰ *Rahat V : - H.*

²⁵¹ *Tavâif-i asker “Devletlü Şehzâde Efendiler V : tavâif-i merkûme” devletlü necâbetlü Şehzâdegân Efendimiz H.*

²⁵² *Emîn ve mu'temed âdemler V : emîn ve muhâfız kimseler H.*

gibi muhafaza-i şehzâdegâna kıyâm etsinler" deyu hatt-ı humâyûn sudûr etdikde ²⁵³ Ocak tarafında esbâb Segban-başı Osman Ağa ulemây-ı zîşândan ²⁵⁴ dahi Şeyhülislâm Efendi intihâbiyle Rumeli pâyesi İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî ²⁵⁵ Hâfız Derviş Mehmed Efendi ta'yin olunup Sarây-ı Humâyûn'a irsâl olundukları Şehriyâr-ı müşârünileyhe ifâde olunmağın huzûr-ı şâhânelerine ruhsâtyâb-ı duhûl olduklarında Segban-başı-i esbâk merkûma "*Seni şakîden ıtlâk ve Âsitâne'ye getürdüm ve sana mîrî piyâde ze'âmetini ben verdim*" buyurup ²⁵⁶ İmâm-ı Evvel Efendi'ye ²⁵⁷ "*Senin geldiğinden mahzûz oldum, ihrâm-nişîn ol (7 a) sohbet edelim*" deyu ku'ûda ruhsât verdiklerinde Efendi-i mûmâileyh ²⁵⁸ Şehriyâr-ı müşârünileyhi mu'âtebe ve mu'âhezeye cesâretle ²⁵⁹ "*Sen İsmâil Paşa gibi vezîrin kadrini bilemedin, İbrâhim Kethudâ'ya itimâd etdin, İbrahim Kethudâ cihânı harâb etdi, ben onun şerrinden iki senedir Tokat arpa-lığını iltizâm edemedim, hemân sen ona teslîm-i zimâm-ı mülk etdin, anın sözü ile İsmâil Paşa gibi sâdik vezîri az kaldı ki idâm edecek idin*" deyince Şehriyâr-ı müşârünileyh "*Efendi öyle değil*" ²⁶⁰ deyu cevâb verdikde "*Ne bileyim biz böyle işitdik*" deyu mukâbele ve Ali Veli Beşe'ye olunan hitâb ve mu'âmele gibi tavr ile şân-ı pâdişâhı ²⁶¹ hetk ve adem-i himmet-i saltanat-ı velî ni'metle edesizlik kılup ²⁶² rûh-ı Abdürrahim ve Kara Çelebi-zâde'yi şâd etdiği Efendi-i mûmâileyhin ²⁶³ kendinden nakl olunur. Ba'dehû Şehriyâr-ı müşârünileyh "*Efendi'yi götürün, rahat etsin*" deyüp huzûrundan def' etmişler. Bir gün evvel kibâr-ı Enderûn'dan Mâbeynci Sır Kâtibi Ahmed Fâiz Efendi Sarây'da Topkapı nâm mahâl kurbünde Bağ dedikleri mebitinden Hazine Kethudâsı Sâlih Bey'e seherî bir şukka tahrîr ve irsâl ile bargire süvâr ²⁶⁴

²⁵³ Bu madde Bâb-ı Âsafî'den sudûr etdikde V: - H.

²⁵⁴ Ulemây-ı zîşândan V: ulemây-ı zîşân savb-ı tarafından H.

²⁵⁵ İmâm-ı Evvel-i Hazret-i Şehriyârî V: İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî H.

²⁵⁶ Segban-başı-ı buyuruo V: - H.

²⁵⁷ İmâm-ı Evvel Efendi'ye V: İmâm-ı Evvel Efendiyi huzûruna çağırup: Efendi H.

²⁵⁸ Efendi-i mûmâileyh V: Efendi-i mezbûr H.

²⁵⁹ Cesâretle V: mübâderetle H.

²⁶⁰ Öyle değil V: öyle değil öyle değil H.

²⁶¹ Mu'âmele gibi tavr ile şân-ı pâdişâhı V: mu'âmele ile şân-ı pâdişâhîyi H.

²⁶² Hetk ve adem-i hürmet-i saltanat velîni'metle edesizlik kılup V: hetk ve suyi edeble H.

²⁶³ Efendi-i mûmâileyhin V: Efendi-i mezbûrun H.

²⁶⁴ Bargire süvâr V: bargir-süvâr H.

olup hânesine gitmiş. Derûn-ı şukkada tahrîr etmiş ki “*Şevketlü Efendimiz bu kullarını çırâğ etsinler. Bu bendelerini çırâğ etmek hem kendilerine ve*²⁶⁵ *hem kullarına hayırlıdır. Kullarına müderrisîn tarikından hâmise ihsân etsinler*” demiş. Mîr-i mûmâileyh²⁶⁶ dahi şukkayı Şehriyâr-ı müşârünileyhe arz etdikde “*Hâmise ihsân-ı humâyunum olmuştur*” deyu hatt keşide edüp çırâğ ve hattı Şeyhülislâm Efendi’ye irsâl edüp Hâne-i hassa ağalarından Bülbül Hâfız Feyzullah Efendi’yi²⁶⁷ Kâtibü’s-sır ve Mâbeynci nasb etdiler ve yine ol gece ricâl-i Enderûn’dan Mâbeynci Halil Paşa-zâde Muhtar Bey’i Kapucu-başılık ile²⁶⁸ çırâğlığı hâvi Silâhdâr Ağa’ya hatt-ı humâyûn ısdâr etdiler. Şehzâdegân-ı kirâm hazarâtını²⁶⁹ muhâfaza için Sarây-ı Humâyûn’a İmâm-ı Evvel Efendi ve esbâk Segban-başı Ağa vusûllerinde Şehriyâr-ı müşârünileyh Bâb-ı Âsâfi’ye “*Benim zürriyetim yokdur, şehzâdeler benim evlâdım ve nûr-ı aynumdur, ma’azallah*²⁷⁰ *ben anlara suikasd ile devlet ve mülk-i Âl-i Osmân’ın ve silsile-i pâkîze-i Osmâniyye’nin inkırâz ve izmihlâlüne sebep olmak hiç hayâl ve hâtıra*²⁷¹ *gelir şey değildir. Allahu te’ala o günleri göstermesin, Cenâb-ı (7 b) Bârî gün be-gün onların ömürlerin*²⁷² *müzdâd eylesin*” mazmûnunda hatt-ı humâyûn irsâl etmeğin Paşa Kapusu’nda cümle muvâcehesinde kırâ’at olundukda ulemâ girye ve bükâ etdiler. Andan hatt-ı humâyûn-ı mezkûr Meydân-ı Lahm’de dahi kırâ’at olundukda ağlaşdılar. Ve’l-hâsıl ol gece cümle ahali-i İstanbul²⁷³ bîdâr olup “*Ayâ yarın âyine-i devrân ne sûret gösterir ve ne zuhûr eder*” deyu müterakkıb ve müterassid ve nigerân oldular.

*Hal’-i Sultan Selim Hân-ı Gâzî ve*²⁷⁴ *cülûs-ı Sultan Mustafa Hân ibnü’s-Sultan Abdülhamid Hân-ı Gâzî*

²⁶⁵ *Ve V: - H.*

²⁶⁶ mûmâileyh V: mezbûr H.

²⁶⁷ Efendi’yi H: Ağa’yı V

²⁶⁸ Kapucu-başılık ile V: + Şehriyâr-ı müşârünileyh H.

²⁶⁹ Şehzâdegân-ı kirâm Hazarâtını V: Şehzâdegân-ı kirâm Efendilerimiz Hazretlerini H.

²⁷⁰ *Şehzâdeler benim evlâdım ve nûr-ı aynımdır ma’azallah V: şehzâdegân-ı kirâm benim evlâdım ve nûr-ı aynım ve iki gözümün bebeğidir ma’azallahu te’ala H.*

²⁷¹ *Hiç hayâl ve hâtıra V: hayâl ve hâtıra hiç H.*

²⁷² *Ömürlerin V: ömrünü H.*

²⁷³ İstanbul V: İslâmbol H.

²⁷⁴ *Hal’-i Sultan SelimHân-ı Gâzî ve V: Cülûs-ı humâyûn-ı Pâdişâh-ı rûy-ı zemîn e’s-Sultan Mustafa Hân ibn e’s-Sultan el-Gâzî Abdülhamid Hân ber taht-ı saltanat-ı âl-i Osmânî ve hal’-i Sultan Selim Hân-ı el-Gâzî H.*

Ol gecenin ferdâsı, ki ²⁷⁵ mâh-ı mezbûrun yirmi birinci mubârek cum'a günü ve mayıs ayının ²⁷⁶ on yedisi ve kamerin Burc-ı Hut'da olduğu gündür, ale's-sabah Yeni Odalar kışlalarından Yetmiş-Beş'in kışlasında beytütet ²⁷⁷ eden Şeyhülişlâm Efendi ve ma'ıyyetinde olan ulemâ efendiler ve Segban-başı ve Segban-başı ma'zûlleri ve Serturnâytiler ve Ocak ihtiyârları ve söz sâhibleri müzâkere edüp "Gayri bir maslahat kalmadı, matlûbları olan şeylere Padişâh müsâ'ade etdi ve Nizâm-ı Cedid ref' oldu ve ricâlden matlûb etdiklerinin ba'zısı ihtifâ etmiş ise de ²⁷⁸ teccessüs olunuyor, buldukça kayıdları ²⁷⁹ görülür, herkes yerlü yerine çekilsün, cem'ıyyet dağılsun, Boğaz serkerdelerine hil'atler ilbâs olunsun ve rûtbeler verilsün ve atıyyeleri tanzîm olunsun ve neferâtlarına dahi bahşîş ²⁸⁰ verilsün" den- dikde tekrâr Şeyhülişlâm Efendi "Varın serkerde ve başbuğlara bir kerre suâl edin daha bir mes'ûlleri var mıdır, tamâm mıdır? istifsâr olunsun" ²⁸¹ demekle ihtiyârlardan üç dört kimesne serkerdelerin olduğu mahâlle varup ifâde ve beyân etdiklerinde mezbûr başbuğlar "Varalım bir kerre neferâtımız ile ve asker ile söyleşelim" ²⁸² deyüp Meydân-ı Lahm'de namazgâh ıtlak olunan mahâlle askeri cem' edüp serkerdeler müzâkere ve sohbet ile meşgul oldukları esnâda ²⁸³ yine Şeyhülişlâm Efendi ve Segban-başı bir kaç ihtiyâr irsâl edüp "Gelsinler, maslahat kalmadı, hil'atlerini telebbüs eyesinler, cem'ıyyeti bertaraf edelim, dahi bir sözleri ve söyleyecekleri var mıdır?" kelâmlarını serkerdelere ifâde etdiklerinde ²⁸⁴: "Bizim bir matlûbumuz ve sohbetimiz dahi vardır, ol dahi râbıta bulmalıdır ve elbette ²⁸⁵ husûl-pezîr olmalıdır" demeleriyle ihtiyârlar: "Nedir sizin matlûbunuz beyân edin, söyleyin, Şeyhülişlâm Efendi suâl ediyor" ²⁸⁶ dediklerinde (8 a) serkerdelere Ka- bakçı Mustafa ve Bayburdî Süleyman "Sultan Selim'i istemeyiz, hilâfetini

²⁷⁵ ki H: - V

²⁷⁶ Mayıs ayının V: şehr-i mayısın H.

²⁷⁷ Beytütet V: + ve ârâm H.

²⁷⁸ Etmış ise de V: etmeğin H.

²⁷⁹ Kayıdları V: kaydı H.

²⁸⁰ Neferâtlarına dahi bahşîş H: Neferâtların dahi bahşîşi V.

²⁸¹ Bir kerre istifsâr olunsun V: suâl edin dahi bir mes'ûlleri var mıdır, tamam mıdır? bir kerre istifsâr olunsun H.

²⁸² Varalım bir kere neferâtımız ile ve asker ile söyleşelim V: bir kerre varalım neferâtımızla ve askerimizle sohbet edelim H.

²⁸³ Oldukları esnâda V: olduklarında H.

²⁸⁴ İfâde etdiklerinde H: İfâdelerinde V.

²⁸⁵ Elbette H: - V.

²⁸⁶ Suâl ediyor V: istifsâr ediyor ifâde edin H.

*kabûl etmeyiz*²⁸⁷, *Şehzâde Sultan Mustafa Efendimizi isteriz, pâdişâhımızdır*” dediklerinde ihtiyârlar: “*Biz bu sohbeti ifâde edemeyiz, varın siz*²⁸⁸ *Şeyhülislâm Efendi’ye ifâde eyleyin*” olur olmaz muhâveresini eder iken²⁸⁹ cümle asker bir uğurdan “*Sultan Mustafa Efendimizi isterüz*” deyu çağrışmalarıyla pes serkerdeler ve ihtiyârlar namazgâhdan kalkup Şeyhülislâm Efendi ve ulemâ ve ağalar huzûruna varmışlar idi ki ol vakit Şeyhülislâm Efendi Paşa Kapsu’na âdem yollayup Bâb-ı Âsâfî’de olan ulemâyı hemân²⁹⁰ Meydân’a taleb etmekle kışlada²⁹¹ Şeyhülislâm Efendi meclisine cem’ olmuşlardı. İbtidâ Yüzüncü’nün²⁹² Bayburdî Süleyman cülûs ve hal’i söyledikte ayakdaşları Kabakçı ve Memiş ve Ali dahi ma’iyyet edüp, “*bu husûs elbette râbta bulmalıdır*” dediklerinde Şeyhülislâm Efendi “*Öbürünü ne yapalım?*” deyince ihtiyâr²⁹³ ve serkerdeler “*Varsın Sultan Mustafa Han Efendimiz’in mahâlinde ikâmet etsin, bir kılına hata geldiğine rızâmız yoktur. Merhûm Sultan Ahmed Hân Hazretleri hal’ olunduktan*²⁹⁴ *sonra altı yıl bu bucakda oturdu, mu’ammer oldu, sonra ecel-i mev’ûdiyle vefât*²⁹⁵ *etdi. Varsun Sultan Selim Efendimiz dahi*²⁹⁶ *bucakta otursun, râhat etsün*” dediklerinde ol vakit Mustafa İzzet Bey ve Münib Efendi ve Hafid Efendi ve İstanbul²⁹⁷ kadısı Murâd-zâde Efendi “*Bu lâıyk ve münâsib değildir, bu sevdâdan ferâgat ediniz*” dediklerinde Bayburdî Süleyman “*Şimden sonra pâdişâh ile kul beynine nefsâniyyet girdi, ne o bize pâdişâhlık edebilir ve ne biz ana kulluk edebiliriz, hemân bu maddeye nizâm verelim*” deyu müzâkere ve muhâvere ederlerken aşağıda Meydân’da bir uğurdan Şevketlû Efendimizin cülûs-ı humâyûnlarıçün fâtiha okunup²⁹⁸ du’â ve senâ kılınmağla “*âmin*” sadası ayyuka vâsıl oldu. Madde-i cülûs karâr-dâde

²⁸⁷ *Sultan Selim’i istemeyiz, hilâfetini istemeyiz V: Sultan Selim Efendimizin hilâfetini ve pâdişâhlığını istemeyiz H.*

²⁸⁸ *Varın siz V: siz varın H.*

²⁸⁹ *Eder iken V: ederler iken H.*

²⁹⁰ *Hemân V: dahi H.*

²⁹¹ *Kışlada V: kışlaya H.*

²⁹² *Yüzüncü’nün V: Yirmi beşin H.*

²⁹³ *İhtiyâr V: ihtiyârlar H.*

²⁹⁴ *Sultan Ahmed Hân Hazretleri hal’ olunduktan V: Sultan Ahmed hal’ olduktan H.*

²⁹⁵ *Vefât V: + ve intikal H.*

²⁹⁶ *Dahi V: - H.*

²⁹⁷ *İstanbul V: İslâmbol H.*

²⁹⁸ *Okunup V: olunup H.*

oldukda Şeyhülislâm Efendi: “Şimdi²⁹⁹, buna ne yapalım” deyu Ocaklu-ya³⁰⁰ suâl etdikde “Siz ve³⁰¹ ulemâ Efendiler gidersiniz³⁰², iclâs edersiniz” demeleriyle Efendi-i mûmâileyh³⁰³ “Ben yalnız gidemem³⁰⁴, asker isterim, ma’an gitsünler³⁰⁵” dedikde “Beş yüz âdem olsun mu?” dediklerinde “Daha³⁰⁶ ziyâde olsun” deyince “Pek güzel, askeriden iki bin kimse ma’iyyetinize terfîk edelim, Saray-ı humâyûn’a varıncaya kadar³⁰⁷ yirmi bin (8 b) âdem olur” demeleriyle iki bayrak, ki iki bin askerden ibârettir, anlar³⁰⁸ ve Segban-başı ve^{308a} ma’zûlleri ve Ocaklu, ulemânın önüne düşüp Meydân-ı Lahm’dan hurûc ve Sarây-ı Humâyûn’a teveccüh edüp askerî tâifesine müekked tenbihler etdiler ki, Bâb-ı Humâyûn’a vardıklarında³⁰⁹ min ba’d kimesne kapudan içeri duhûl etmeyüp bayrakları³¹⁰ Bâb-ı Humâyûn’un iki cânibine nasb edüp tevakkuf etsünler, bu sûret asker Bâb-ı Humâyûn önüne ve ulemâ Paşa Kapusu’na vürûd ile cem’ oldular. Şeyhülislâm Efendi, Münib Efendi’ye hitâb edüp: “Segban-başı Ağ’a’yla bi’l-ma’iyye Enderûn-ı Humâyûn’a Sultan Selim Efendimize varup mülâkat birle³¹¹ cümle kulları Efendimizin râhatını ve Sultan Mustafa Efendimizin saltanatını matlûb etdiklerini ifâde edin³¹²” dedikde Münib Efendi “Efendim kerem ve lûtf et, beni bu hizmetden afv buyurun³¹³” demekle dönüp Anadolu Kadıaskeri Hafid Efendi’ye bu mazmûnla hitâb eyledikde³¹⁴ “ale’r-res ve’l-ayn” deyüp Segban-başı ile bi’l-ma’iyye Sarây-ı Humâyûn’a azîmet ile Bâb-ı Humâyûn’a vürûd-lerinde kapu mesdûd olmağın güşâd etdirmeğe imkân olmayup avdet

²⁹⁹ Şimdi H: - V.

³⁰⁰ Ocaklu’ya H: - V.

³⁰¹ Ve H: - V.

³⁰² Gidersiniz V: + ve H.

³⁰³ Mûmâileyh V: mezbûr H.

³⁰⁴ Gidemem V: gitmem H.

³⁰⁵ Gitsünler V: gitsün H.

³⁰⁶ Daha V: dahi H.

³⁰⁷ Kadar V: değın H.

³⁰⁸ İki bayrak ki iki bin askerden ibârettir anlar H: iki bayrak iki bin askerden ibâret V.

^{308a} Ve H: - V.

³⁰⁹ Vardıklarında V: vürûdlarında H.

³¹⁰ Bayrakları V: + asker H.

³¹¹ Varup mülâkat birle V: azîmet ve mülâkat edüp H.

³¹² Etdiklerini ifâde edin V: etdiklerin ifâde kıl H.

³¹³ Afv buyurun V: afv et H.

³¹⁴ Eyledikde V: etdikde H.

üzereler iken Bâb-ı Âsafi'den cümle tarafından olarak, Sultan Selim Hazretleri'nin râhatımı ve Sultan Mustafa Hazretleri'nin³¹⁵ saltanat ve cülûsiyle³¹⁶ emri bi'at hitâm bulmadıkça asker perişân olamayacağı mübeyyin³¹⁷ Dârüssa'ade Ağası'na tezkire tahrir ve³¹⁸ Vezir Kara-kulağı yediyle Soğuk Çeşme Kapusu'ndan Enderûn'a irsâl olundu. Yevm-i mezbûr rûz-ı mahşerden³¹⁹ bir nümüne idi ki Paşa Kapusu'ndan Bâb-ı Humâyûn'a varınca ve Sarây meydânı³²⁰ ve Aya-sofya civârında kebîr ü sagîr elli bin kadar nüfus cem' olup "*Sultan Mustafa Efendimizi isteriz*" deyu feryâd u âvâzeleri âsumâna peyveste ve cihâna velvele ve³²¹ zelzele verir idi. Paşa Kapusu'nda oalan ulemâ ve ricâle hayret gelüp şaşırıldılar ve askerî tâifesi "*Bâb-ı Âsafi'de bunlar daha ne dururlar*³²²" deyu Paşa Kapusu tarafından teveccüh³²³ dâiyesinde iken bir gürûh askerî tâifesi³²⁴ Bâb-ı Âsafi meydânına gulgule vermeleriyle Çavuş-başı Hamdullah Bey "*N eduruyoruz, iş işden geçdi*³²⁵, bundan sonra cüz'î tevakkuf etmek lâzım gelür ise, şimde asker bu mahalle hücum ederler, ma'âzallâhu te'âlâ³²⁶ cümlemiz telef ve heder oluruz" deyu³²⁷ Şeyhülislâm Efendi'ye (9 a) ve Kaymakam Paşa'ya "*Buyurun durmayalım, Sarây-ı Humâyûn'a gidelim*" dedikde ulemâ ve Kaymakam Paşa ve ricâl-i devlet kıyâm ve hareket ve³²⁸ esblerine süvâr ile Sarây-ı Humâyûn'a azîmet eylediler³²⁹. Bu esnâda ricâl-i Enderûn'dan Mâbeynci Ahmed Muhtar Bey firâr ve ihtifâ etmiş olmağın teccüssüne me'mûr olanlar Kumkapı'da bir hânede bulmalarıyla Paşa Kapusu'na getirürler iken Terziler Kârhânesi önünde asker paralandılar.

³¹⁵ Hazretlerinin V: Efendimizin H.

³¹⁶ Cülûsu ile V: cülûsunu ve H.

³¹⁷ Asker perişân olamayacağı mübeyyin V: askerinin perişân olmayacağına hâiz H.

³¹⁸ Tahrir ve V: tahrir olunub H.

³¹⁹ Rûz-ı mahşerden V: mahşerden H.

³²⁰ Meydânı V: meydânında H.

³²¹ Velvele ve V: - H.

³²² *Daha ne dururlar* V: *dahi ne duruyorlar* H.

³²³ Teveccüh V: avdet H.

³²⁴ Askerî tâifesi H: - V.

³²⁵ *Geçdi* V: *geçiyor* H.

³²⁶ *Şimdi asker bu mahalle hücum ederler, ma'âzallâhu te'âlâ* H: - V

³²⁷ *telef ve heder oluruz* deyu V: *telef oturuz* deyüp H.

³²⁸ Kıyâm ve hareket ve V: kıyâm edüp H.

³²⁹ Azîmet eylediler V: azîmet ve râhdâr oldular H.

Ezîn cânib ittifâk-ı ârâ ile Dârüssa'âde Ağası tarafına³³⁰ irsâl olunan tezkireyi bilâ fekk-i mühr heyetiyle Ağa-yı mûmâileyh Sünnet-Odası'nda Şehriyâr-ı müşârünileyh yedine teslim ve itâ eyledikde açup³³¹ mazmûn-ı tezkireye tahsîl-i³³² vukûf ile bundan sonra mülk-i saltanattan ye's ve hüznle kat'-ı ümmîd edüp³³³ Sünnet Odası'ndan hareket ve Harem-i humâyûn'a azîmet ile Sultan Mustafa Hân Hazretlerinin mukîm oldukları mahalle varup keyfiyeti³³⁴ ifâde ve beyân ve taht u tâcî tebrik ve tehniye müşârünileyhin yerinde karâr³³⁵ ve müzâheme-i nâsdan uzlet ihtiyâr etmeleriyle der-akab Bâbü's-sa'âde pişgâhına taht-ı cülûsu saltanat³³⁶ ihrâc ve vaz' olundu. Bu tarafta ulemâ ve Kaymakam Paşa ve ricâl-i devlet Paşa Kapusu'ndan³³⁷ Sarây-ı Humâyûn'a azîmetlerinde Bâb-ı Humâyûn'u şâyed açmazlar ise kal' için³³⁸ lâğımcı tedârikine âdemler irsâl edüp Bâb-ı Humâyûn önüne vardıklarında³³⁹ Bâb-ı Humâyûn verâsındaki sakbelerden hafî temâşâ eden³⁴⁰ kapucular ve me'mûrlar Şeyhülislâm Efendi'yi ve Kaymakam Paşa'yı ve ulemâ ve ricâli gördükleri an bilâ tevakkuf Bâb-ı Humâyûn'u güşâd etdiler. Andan duhûl ile Orta Kapu'ya vusûllerinde ol dahi mesdûd olmağın derakab anı dahi açmaları ile³⁴¹ duhûl ve Bâbü's-sa'âde'ye vusûllerinde, fakat Şeyhülislâm ve Kaymakam Paşa Bâbü's-sa'âde'den girüp³⁴² "Sofa"

³³⁰ Ağa'sı tarafına V: Ağası'na H.

³³¹ ve hey'etiyle açup V: mezbûr Sünnet Odası'nda yed-i Şehriyâr-ı müşârünileyhe itâ etdikde fekk eyleyüp H.

³³² Tahsîl V: - H.

³³³ Edüp V: etmeğın H.

³³⁴ İle Sultan Mustafakeyfiyeti V: ve Şevketlû Sultan Mustafa Hân Efendimizin mahalline vusûl ile maddeyi H.

³³⁵ Müşârünileyhin yerinde karar V: ile Harem-i humâyûnda Şevketlû Efendimizin bucakda olan mahallerinde meks ü karar H.

³³⁶ ve saltanat H: - V

³³⁷ Ricâl-i devlet Paşa Kapusu'ndan V: ricâl ve hâzır bulunan erbâb-ı câh u rüsûm Bâb-ı Âsâfi'den H.

³³⁸ Azîmetlerinde Bâb-ı Humâyûn'u şâyed açmazlar ise kal' için V: azîmet etmeleriyle Bâb-ı Humâyûn'u şâyed güşâd etmezler ise kapuyu kal' için H.

³³⁹ Vardıklarında V: vusûllerinde H.

³⁴⁰ Temâşâ eden V: temâşâ ile hâzır olan H.

³⁴¹ Açmaları ile V: güşâd etmeleriyle andan dahi H.

³⁴² Girüp V: duhûl ile H.

ta'bir olunan mahâlde "Harem-i humâyûn Mâbeyn Kapusu" itlak olunan mahalle vürûd edüp kudûm-i Şehriyâr-ı cedîd'e muntazır olmalarıyla Şehriyâr-ı müşârünileyh Hazretleri³⁴³ dahi Dârüssa'âde Ağası ve Hazinedâr Ağa bagalgir olarak Mâbeyn Kapusu'ndan arz-ı cemâl-i şâhâne:³⁴⁴ buyurduklarında ibtidâ Şeyhülislâm Efendi ve Kaymakam Paşa hâk-pûsî-i pâdişâhâneleriyle³⁴⁵ bî'at kılup Hırka-i Şerife Odası'na teşriflerinde sâhib-i Bürde-i şerife Pâdişâh-ı her dü-serâ aleyhi efdâlû't-tâhâyâ Efendimiz Hazretleri'nin ruhiyyet-i mukaddeselerine³⁴⁶ teşebbüs ve teveccüh ile Cenâb-ı Râbbü'l-âlemîn'den istimdâd ve istid'â-yı (g b) tevfiik ve tazarrû' ve niyâz akabinde Hâne-i Hâssa ve Bâbü's-sa'âde ve Enderûn-ı Humâyûn ağaları bi ecmaihim itmâm-ı bî'at-ı hassadan sonra hemân Şeyhülislâm Efendi'ye ve Dârüssa'âde Ağası'na ve Kaymakam Paşa'ya ve Silâhdâr-ı şehriyârî'ye semmur kürkleri³⁴⁷ iksâ buyurulmağla Bâbü's-sa'âde pîşgâhında âmâde olan³⁴⁸ taht-ı humâyûna cülûs-ı humâyûn için azîmetlerinde âlem-baha mücevher sorguç³⁴⁹ ile ârâste örf-i mülûkâne'yi ziver-i re's-i şâhâne ve³⁵⁰ cevâhir çap-rastlu semmûr-ı siyah-tâba duhte kapâniçe-i pâdişâhâneyi pirâye-i dûş-ı husrevâne³⁵¹ buyurup hırâm ve ihtizâz-ı şehinşâhâne ile Bâbü's-sa'âde'den arz-ı cemâl ve³⁵² sa'at-ı eşref-i gurûbî beşi otuz beş dakika mürûrunda şevket ü ikbâl ile taht-ı âli-baht-i Osmânî üzere cülûs³⁵³ buyurduklarında "aleyke avnu'llah" âvâzesi tanîn-endâz-ı nüh kıbâb-ı âsumân ve müterakkıb-ı dî-

³⁴³ Mahalle vürûd hazretleri V: mevki'e vürûd edüp mubârek kudûm-ı pâk-ı humâyûna muntazır olmalarıyla Şevketli Efendimiz H.

³⁴⁴ Mâbeyn kapusundan arz-ı cemâl-i şâhâne V: Bâb-ı mâbeynden arz-ı cemâl-i pâdişâhâne H.

³⁴⁵ Hâk-pûsî-i pâdişâhâneleriyle V: hâk-pây-i pâdişâhâneleri bûs ve H.

³⁴⁶ mukaddeselerine V: athar u mukaddeslerine H.

³⁴⁷ Semmur kürkleri V: ferve-i semmurlar H.

³⁴⁸ Olan V: olunan H.

³⁴⁹ Mücevher sorguç V: sorguç-ı mücevher H.

³⁵⁰ Ziver-i re's-i şâhâne ve V: ziver-i ferhûnde re's-i tâcdârâne bir gencineye iştirâsı erzân olan H.

³⁵¹ Kapaniçe-i pâdişâhâneyi pirâye-i dûş-ı husrevâne V: kapaniçe-i şâhinşâ[hâne]yi hüceste cûd-ı kamet-i e'azz-i dâverâne H.

³⁵² Şehinşâhâne ile Bâbü's-sa'âde'den arz-ı cemâl ve V: mülûkâne ile Bâbü's-sa'âde'den didâr-nümây-ı hıdivâne olarak şevket ü ikbâl ve kerr ü ferr-i iclâl ile taht-ı âli-baht-ı selâtin-i Osmâniyye'ye H.

³⁵³ Şevket ü ikbâl ile cülûs V: sa'd ve meymenetle cülûs-ı humâyûn H.

dâr-ı mülûkâneleri³⁵⁴ olan ulemâ-yı izâm ve ricâl-i devlet ve Ocaklu'dan erbâb-ı bey'at hâk-bûsî-i şâhâneleri izz ü şerefiyle şâd u hândân oldular³⁵⁵. Emr-i bî'at hitâmında top şenliği icrâ³⁵⁶ ve yevm-i mezbûr cum'a³⁵⁷ olduğundan hâric-i Bâb-ı Humâyûn'da rûy-ı enverlerine müştak olan askerî tâifesi dahi hisseyâb-ı sürûr-ı evfâ buyurulmasını istid'âya binâen kemâl-i şevket ü ikbâl ile³⁵⁸ Ayasofya câmi'inde³⁵⁹ salat-ı cum'ayı edâ³⁶⁰ ve yemîn ü yesârda saf-beste-i intizâr olan askeri ve sâire selâm ve iltifât-ı şâhâneleriyle taltife sezâ buyurmalarıyle³⁶¹

Târih

Kıldı Sultan Mustafa evreng-i pür-ıuluvva cülus

قیلدى سلطان مصطقی اورنگ پر علوه جلوس

beşâret ü³⁶² müjdesi heft iklime vâsıl ve münteşir oldu.

Yevm-i mezbûrda müşârünileyh Efendimiz gulâm-ı hassı ve perverde-i ni'am-ı hassü'l-hassı³⁶³ olan Hâne-i Seferli'den Çukadar-ı şehriyârî Abdülfettah Ağa kulları ve Sinan Ağa ve Hazine Odası'ndan Selim Ağa ve Kılar-ı Hassa'dan Abdülkerim Ağa kerem ve âtufet-i şâhâneleriyle Hâne-i Hassa'ya nakl olunup Has Oda'dan dahi Süleyman Ağa ve Tayfur Paşa-zâde Ali Bey ve Tayfur Bey mâbeyncilik

³⁵⁴ Tanîn-endâz-ı mülûkâneleri V: nüh ecrâm-ı gerdünü pür tanîn ü lertzân ve müterakkıb-ı cemâl-i pâkizeleri H.

³⁵⁵ Ocaklu'dan . . . hândân oldular V: Ocakluyân ve sâir bey'at-ı âmme ve pûs-i hâkipây-i pâdişâhâneleriyle yüz bin izz ü şerefe vusûl ile kâm-bîn olup derûn-ı âlemi hezârân-ı meserret ve şâdmânî-i mel'ân u cezlân etdi H.

³⁵⁶ top şenliği icrâ V: top -ı sürûr ve tabl-ı irtibac ile cihan-lebriz olup H.

³⁵⁷ Cum'a V: + günü H.

³⁵⁸ Hisseyâb-ı sürûr-ı evfâ . . . ikbâl ile V: şerefyâb-ı ruhsâr-ı tâbânları olmak arzuy u istid'âlarına binâen şevket ü iclâl ve kevkebe vü ikbâl H.

³⁵⁹ Câmi'inde V: câmi'ine H.

³⁶⁰ Edâ ve V: edâ için H.

³⁶¹ Yemîn ü yesârda buyurmalarıyle V: teşrif-i şâhânelerinde hâric-i Bâb-ı humâyûn'da iki taraf saf beste-i intizâr-ı rû'yet-i dîdâr-ı pâkize-i şâhinşâhâne ve müterakkıb-ı selâm-ı şehriyârâneleri olan deryây-ı asker-i bî-pâyâmı iltifât-bahş-ı selâm-ı mülûkâne olarak zehâben ve iyâben cihânı mesrûr ve şâdmân buyurup sarây-ı humâyûn'a avdet ve teşrif-sâz olmalarıyle H.

³⁶² ve H: - V.

³⁶³ müşârünileyh Efendimiz hassü'l-hassı V: Şevketlü Efendimizin gulâmı hassası ve perverde-i ni'met ü inâyeti H.

hizmet-i kurbıyyeti ile mesrûr ve şâdân³⁶⁴ olup Tayfur Bey'e Sır kitâbeti hizmeti dahi ilâve ve inâyet buyuruldu³⁶⁵. Cenâb-ı Rabbü'l-âlemin serîr-i saltanatları üzere dâim ve ber-karar ve düşmenân-ı dîn u Devlet-i Aliyye'lerin karîn ü kahr u demâr eyliye³⁶⁶ âmin (10 a). Ba'de'l-bey'at ulemâ ve asker hey'et-i mecmu'asıyle yine Meydân-ı Lahm'e avdetlerinde defter-i istid'âlarında olan ricâl-i devletden Hacı³⁶⁷ İbrâhim Efendi firâr etmiş olduğundan³⁶⁸ cüst-cû olunur iken Beylerbeyi'nde vâki³⁶⁹ sahilhânesinde me'mûrlar bulup ahz ile Paşa Kapu'sunda Çavuş-başı Odası'na götürdükleri bir gürûh askerinin³⁷⁰ ma'lûmu oldukda Bâb-ı Âsafî'ye gelüp giribângîr olarak sürükleyüp Sultan Bâyezid'da Yemenciler önüne getürdüklerinde paraladılar ve yine defter-i mes'ûllerinde olup firâr ve ihtifâ eden ricâl-i Enderûn-ı Humâyûn'dan Kâtibü's-Sır Ahmed Fâiz Efendi Şehzâdebaşı'nda Bozdoğan Kemerî kurbünde kendü aşçı-başısının³⁷¹ menzîlinde muhtefî olup bulmağa ta'yîn olunan kimseler o³⁷² mahal-leriecessüs ederler iken ihtifâ³⁷³ etdiği menzîl-i mezbûra³⁷⁴ şâyed gelürler vesvesesiyle bir kaç hâne aşuru damdan³⁷⁵ gürîzân olmak kaydında iken damdan³⁷⁶ sokağa düşmekle o³⁷⁷ mahalde bulunan³⁷⁸ acemi oğlanı neferâtından birisi başını kesüp³⁷⁹ Meydân-ı Lahm'e³⁸⁰ isâl eyledi. Ol gün Meydân-ı Lahm'de tecemmü' eden

³⁶⁴ Hizmet-i kurbıyyeti ile mesrûr ve şâdân V: kurbıyyet ve hizmeti mesrûr ve şerefyâb H.

³⁶⁵ İlâve ve inâyet buyuruldu V: ilâve-i inâyet oldu H.

³⁶⁶ Serîr-i saltanatları demâr eyliye V: hemîşe serîr-i saltanatı mes'ûd ve müteyemmen düşmenân u küffâra her bâr galib ve muzaffer kılup ila intihai'z-zaman tâc ve erike ârây-ı hilâfet ve saltanat eyliye H.

³⁶⁷ Hacı V: elhac H.

³⁶⁸ Firâr etmiş olduğundan V: gürîzân ve pinhân olmak hasebiyle H.

³⁶⁹ Beylerbeyi'nde vâki' V: Beylerbeyi'de olan H.

³⁷⁰ Askerinin V: askerî H.

³⁷¹ Aşçı-başısının V: Aşçı-başısı H.

³⁷² O V: ol H.

³⁷³ İhtifâ V: kendini ihtifâ H.

³⁷⁴ Menzîl-i mezbûra V: menzile H.

³⁷⁵ Damdan V: bâmdan H.

³⁷⁶ Damdan V: bâmdan H.

³⁷⁷ Düşmekle o V: fütâde olmağla ol H.

³⁷⁸ Bulunan V: olan H.

³⁷⁹ Başını kesüp V: re'sini kat' ve H.

³⁸⁰ Meydân-ı Lahm'e V: Meydân'a H.

Şeyhülislâm ve ulemây-ı kirâm ferdâsı 'ale's-sabah yine³⁸¹ Meydân'a gelmek şartıyla herkes ba'de'l-asr hânelerine gidüp³⁸² ertesi

Akd-i müzâkere kerd-i ulemâ ve Ocakıyân der Meydân-ı Lahm berây-ı tanzîm-i mesâlih-i askerî ve serkerdegân

Mâh-ı mezbûrun yirmi ikinci Sebt günü³⁸³ Şeyhülislâm Efendi ve ulemây-ı ızâm seherî yine Meydân-ı Lahm'de vâki' odalar kışlarına tecemmü' ve Segban-başı Ağa ve ma'zûl ağalar ve ihtiyârlar ve söz sâhibleri ulemâyla akd-i meclis-i meşveret ve askerinin ve serkerdelerinin³⁸⁴ tanzîm-i umûrlarına mübâşeret edüp Boğaz başbuğlarına "*Şevketlü*³⁸⁵ *Efendimizden me'mûl ve matlûbunuz*³⁸⁶ *ne ise müsâ'ade-i humâyûnları*³⁸⁷ *erzânîdir*" deyu istifsârlarından Kabakçı Mustafa Karadeniz Boğazı'nda vâki' Rumeli kal'elerinin nezâret ve ağalığı ki mukaddemce kılâ'-ı mezbûreye iki tuğ ile İnce Mehmed Bey nasb olunmuş iken vak'a zuhûrunda firâr ile hânesinde ihtifâ etmekden nâşî mîr-i mûmâileyh yerini iltimâs etmekle³⁸⁸ Ser Turna teka'üdlüğüyle vech-i iltimâs³⁸⁹ üzere tanzîm olundu ve serkerde Arnavud Ali dahi Ser Turna teka'üdlüğüyle kezâlik Boğaz-ı mezbûrun³⁹⁰ Anadolu kal'eleri³⁹¹ nezâret ve ağalığını iltimâs etmekle ol dahi³⁹² (10 b) râbita-pezir oldu ve Bağbuğ Bayburdî Süleyman Tersâne-i Âmire sancak kapudanlığı istid'a³⁹³ etmeğin temşiyet verildi ve serkerde Memiş'e merâmı suâl olundukda "*Bin altın isterim gayri bir şey matlûbum değildir*" dedikde "*Sen de yolluca bir şey iltimâs kıl, sana da bir rûtbe veril-*

³⁸¹ Ferdâsı ale's-sabah yine V: ferdâ yine ale's-sabah H.

³⁸² Gidüp V: zehâb edüp H.

³⁸³ Sebt günü V: yevm-i sebtde H.

³⁸⁴ Serkerdelerinin V: serkerdelerini H.

³⁸⁵ Şevketlü V: + kerâmetli H.

³⁸⁶ *Matlûbunuz* V: *matlûblarınız* H.

³⁸⁷ *Humâyûnları* V: *humâyûn* H.

³⁸⁸ Ağalığı ki iltimâs etmekle V: ağalığını bundan akdem iki tuğ inzi-mâmiyle kılâ'-ı seb'a-i Boğaz'a ağa nasb olunub vak'a-i mezbûre zuhûrunda Boğaz'dan hânesine firâr eden İnce Mehmed Bey'in mahalline rica ve iltimâs etmeğin H.

³⁸⁹ Vech-i iltimas V: vech-i me'mûlü H.

³⁹⁰ Kezâlik Boğaz-ı mezbûrun V: Boğaz'ın H.

³⁹¹ Kal'eleri V: kılâ'larının H.

³⁹² İltimâs etmekle ol dahi V: istid'â kılmağın H.

³⁹³ İstid'â V: istircâ H.

sin” bâbında biraz muhâvereden sonra³⁹⁴ yüz yirmi akçe yevmiyye ile haseki teka’üdlüğüne râzı olmağın nizâm verildi. Bundan sonra serkerdelerin on yedi³⁹⁵ çavuşlarına mütefâviten altmış ve elli ve kırk ve otuz ve yirmi akçe yevmiyyeler tertib ve tanzim³⁹⁶ olunup Ocak Baş Kâtibi Efendi cümlesini ber³⁹⁷ minvâl deftere tahrir edüp cümlelerin huzûrunda bu tertib üzere rütbelerini ve esâmilerini kıraat etdikde böyle râzı olmalarıyla Segban-başı Ağa bu tarafa³⁹⁸ ilâm eyleyüp makbûl-i humâyûn olmağla kalemlere kayd olundu. Sâir neferât-ı Boğaz dahi “*Bizler de yirmişer akçe yevmiyye isterüz*” deyu meclis-i mezbûrda³⁹⁹ nizâ’a tasaddi etdiklerinde “*Bakin ağalar ve*⁴⁰⁰ *ihtiyârlar, ben dîn ü devlet ve pâdişâh hâini değilim. Bu kadar akçe beytü’l-mâl-i müslimîne bâis-i hasârât-ı azîmedir; hâlâ sefer-i humâyûn böyle bu kadar masârif-i beytü’l-mâl böyle bunların matlûbları senevî bin kese eder. Ben bu hıyâneti irtikâb etmem; beni ne*⁴⁰¹ *yaparlar ise yapsunlar. Hem bunların esâmeleri dolgundur. Şevketlü Efendimiz bunlara bahşîş kerem etsün; ben bunlara bir akçe esâme arz edemem*” deyu⁴⁰² sebât-ı kadem ile Boğazlıların kelâmına kat’â iltifât etmedi ve Ocaklı’nun kulağına sırren “*Allah için şu maddeyi def’ edin*” deyu tazarrû’ eder idi; bu bâbda Segban-başı bu gâ’ileyi def’ ile dîn ü Devlet-i Aliyye’ye⁴⁰³ azîm hizmet ve sadâkat etdi, bu hizmeti ferâmuş olunur madde değildir; senevî beytü’l-mâl bin kese kadar menfa’ati oldu. Hakka ki⁴⁰⁴ hizmet ve sadâkat-i azîmedir⁴⁰⁵. Bu esnâda defter-i istid’âlarına idhâl etdikleri kimesnelerden Kapan Nâibi müderrisinden⁴⁰⁶ Şeyh-zâde Abdüllatif Efendi ihtifâ etmiş olmağın me’mûrlar bulup ahz olunduğu haberi Meydâna geldikde Meydân ağaları “*Kapan Nâibi Efendi tartk-ı ulemâdandır, meydâna getü-*

³⁹⁴ Biraz muhâvereden sonra V: bir mikdar muhâvere güzerân etdikden sonra H.

³⁹⁵ On yedi V: + nefer H.

³⁹⁶ Tanzim V: tetmim H.

³⁹⁷ Ber V: bu H.

³⁹⁸ Bu tarafa V: müceddeden bu tarza H.

³⁹⁹ Mezbûrda V: merkûmda H.

⁴⁰⁰ ve H: - V.

⁴⁰¹ Ne V: - H.

⁴⁰² Edemem deyu V: etmem deyüp H.

⁴⁰³ Devlet-i Aliyye’ye V: Devlet’e H.

⁴⁰⁴ Hakka ki V: Hakka H.

⁴⁰⁵ Sadâkat-i azîmedir V: sadâkat-i azîmdir H.

⁴⁰⁶ Müderrisinden V: müderrisîn-i kirâmdan H.

*rülmesin; anın tertib-i cezâ ve te'dibi*⁴⁰⁷ *Şeyhülislâm Efendi'ye havâle olunsun*⁴⁰⁸ deyüp ana havâle etdiler. Bu husûslar râbita-pezîr oldukdan sonra ba'de'z-zuhr Şeyhülislâm Efendi ve sudûr-ı ulemâ hânelerine azîmetle meclis bertaraf olduğu evânda dâhil-i defter-i mes'ûlleri olan ricâl-i devletden İrâd-ı Cedîd Defterdârı Ahmed Bey (11 a) firâr ve Eski Odalar'da Yüzüncü cemâ'atin kışlasında kazgana ilticâ ile matbahta ihtifâ ve ol mahalle dahîl düştüğü haberi Meydân-ı Lahm'de Ocaklu'ya vusûl buldukda cümlesi dediler “*Ocağa ilticâ eyledi, kanûn-ı Ocak üzere ana ölüm yoktur, kurtuldu, gayri çâre yokdur*” deyüp Segban-başı'ya ifâde ile bir kaç usta ve ihtiyâr⁴⁰⁹ ta'yîn olunup Eski Odalar'da muhtefî olduğu Yüzüncü kışlasında matbahdan⁴¹⁰ çıkarup Yeni Odalar'da Elli-altı cemâ'atin kışlasına nakl etdiler, şol hey'et ve kıyâfetle ki arkasında köhne rîze rîze bir kırmızı cübbe ve ayağında parça parça bir çakşır ve başında on akçe etmez bir şopâra, sâil şeklinde⁴¹¹ getürdüklerinde bîçâre havf-ı cân ile herkesin eline⁴¹² sarılıp ağlayarak niyâz ederdî, ihtiyârlar istimâletler verüp “*Efendi, havf ve vesvese etme, sana ölüm yoktur, Ocağa düşdün necât buldun*” derler idi. Hânesinden libâsını ve etba'ını getürüp ol gece, ol mahalde beytütet ile ertesi günü hânesine sağ ve sâlim zâhib oldu. Defter-i istid'ây-ı idâma idhâl etdikleri ricâl-i devletden bu⁴¹³ Ahmed Bey'den mâ'adâ rehâyâb-ı merg olmuş yokdur. Ecel-i mev'ûdu hulûl etmediğine binâen necât buldu. Ol gün Ahmed Bey'i Eski Odalar'dan ihtiyârlar Meydân'a getürürler iken müteveffâ Sır Kâtibi Ahmed Bey'i⁴¹⁴ tebdil-i kıyâfet Enderûn bostancılarından ba'zısı pâyine zimmilere rismân takdırup sürükleyerek Meydân'a götürdüklerini görmele-riyle cümlesini men' ve kâfirleri tard ve def' ile ol gün maktûllerin cenâzelerini sâhib ve akraba ve velilerine def'⁴¹⁵ tenbih olunup Meydân'dan ve sâir mahallerden kaldırılıp⁴¹⁶ ber-teraf etdiler.

⁴⁰⁷ *Te'dibi V: te'dibin H.*

⁴⁰⁸ *Olunsun V: etdik H.*

⁴⁰⁹ *Usta ve ihtiyâr V: Ustalar ve ihtiyârlar H.*

⁴¹⁰ *Kışlasında matbahdan V: kışlası matbahından H.*

⁴¹¹ *Şeklinde V: + böylece H.*

⁴¹² *Eline V: destine H.*

⁴¹³ *bu H: - V.*

⁴¹⁴ *Bey'i V: Efendi'yi H.*

⁴¹⁵ *ve H: - V.*

⁴¹⁶ *Kaldırılıp V: kaldırıp H.*

Ocaklu ve askerî tâifesi fimaba'd bu güne bir dahi fitne ve fesâda tasaddi etmemeleri ve umûr-ı devlete ve azl ü nasba müdâhale kıl-mamaları ve külliye Nizâm-ı Cedîd'in⁴¹⁷ def' ü ref' olduğunu⁴¹⁸ ve bu def'a cümlelerin zuhûr eden cerâyimi afv olunup bu vak'a için muâheze ve mu'âtebe olunmayacaklarını şâmil bâlâsı on satır kadar hatt-ı şerif-i şâhâne ile⁴¹⁹ müzeyyen ve mu'anven İstanbul pâyesi Münib Efendi tesvîdiyle tahrîr ü tebyiz olunan kabâle-i muâhede (11 b) ve senedi Şeyhülislâm Efendi ve Kaymakam Paşa ve ulemâ efendiler imza ve temhîr edüp bir sûreti Başmuhâsebe'ye kayd kılınmağla sened-i mezkûru dahi⁴²⁰ Yirmi-beş Bölüğün kışla sandığına vaz' ve hıfz eylediler. Yevm-i mezbûrda ulemânın ve Ocaklu'nun hu-zûruna bir Tersâne Kalyon Çavuşu dâhil olup "*Tersâne Emîni Hacı İbrâhim Efendi idâm olunmak hasebiyle iki gündür Tersâne-i Âmire hâli ve mu'attal kaldı*"⁴²¹. Cümle Tersâne ahâlisi selâm etdi, Mustafa Reşid Efendi'yi⁴²² Tersâne Emîni isterler" demek ile cümlesi "*Münâsibdir*" deyüp Bâb-ı Âlî'de Efendi-i mûmâileyhe⁴²³ Tersâne Emâneti'ne ilbâs-ı hil'at olundu. Efendi-i mûmâileyhin⁴²⁴ akrabasından sâbika Anadolu Kadıaskeri Emin Paşa-zâde Mehmed Emîn Bey Efendi⁴²⁵, "*mu-hakkik ve dîndâr adamdır, bizimle gelsün, Meydân'da ma'iyet*"⁴²⁶ etsün, işimize yarar" deyu bir iki kerre Şeyhülislâm Efendi'ye söyleyüp çend bâr Şeyhülislâm Efendi hânesine⁴²⁷ adam yolladıysa dahi⁴²⁸ ihtifâ etmeğın bulunamadı⁴²⁹. Yevm-i mezbûrda ashâb-ı agrâz ve müfsid-lerden⁴³⁰ başı şallu bir kimse serkerde ve başbuğlara bir pusula getürüp derûn-ı puslada sarrafân⁴³¹ tâifesinden yahudi Şamanto ve

⁴¹⁷ Külliye Nizâm-ı Cedîd'in H: Nizâm-ı Cedîd külliye V.

⁴¹⁸ def' ve ref' olduğunu H: Ref' ve def' olduğu V.

⁴¹⁹ Hatt-ı şerif-i şâhâne ile V: mubârek hatt-ı cihândâriyle H.

⁴²⁰ Mezkûru dahi V: mezbûru H.

⁴²¹ Hâli ve mu'attal kaldı V: hâli kalup ta'til oldu H.

⁴²² Mustafa Reşid Efendi'yi V: Reşid Mustafa Efendi'yi H.

⁴²³ Bâb-ı Âlî'de Efendi-i mûmâileyhe V: Bâb-ı Âsâfî'de Efendi-i merkûma H.

⁴²⁴ mûmâileyhin V: merkûmun H.

⁴²⁵ Efendi V: - H.

⁴²⁶ Ma'iyet H: mu'ayyen V.

⁴²⁷ Hânesine V: menziline H.

⁴²⁸ Yolladıysa dahi V: yolladı H.

⁴²⁹ Bulunamadı V: bulunmadı H.

⁴³⁰ Müfsidlerden V: müfsidden H.

⁴³¹ Sarrafân V: sarrâf H.

Tankır-oğulları ve Şabcı ve Güllâbi-oğlu ve sâir on kadar zimmi mastûr olup Kabakçı'nın eline verüp "*Bunları Meydan'â getürüp izâle ve idâm edin*" dedikde Kabakçı dahi puslayı Yetmiş-iki'nin kâtibi Ali Efendi nâm kimesneye verüp "*Bunları ne yapalım, izâle edelim mi?*" deyu suâl etdikde merkûm Ali Efendi "*Behey cânım, böyle şey olmaz, bunlar cümleinin işine yarar bazirgânlardır; Devlet-i Aliyye'nin dahi hizmetini*⁴³² *ederler bir alay bt-cürm re'âyâ ve zimmi makûlesi kefereyi bilâ mücib idâm olamaz, bu müzevir adamın bu kefereler ile da'vâsı ve hakkı var ise, işte Paşa Kapsu ve hâkim kapsu, varsın*⁴³³ *arzuhâl etsün, hakkını alsun, böyle münâsebetsiz şey olamaz, puslasını şak*⁴³⁴ *ve herifi tard ve def' et*" demekle puslayı şak ve herifi "*Çık*" deyüp tard etdiler ve yevm-i mezbûrda Ocaklu ve serkerdeler ve askerî tâifesi ma'lûmül-esâi ba'zı vüzerâ ve vâli-i memleket ve ayân-ı bilâdın tertîb-i cezâ ve izâle olunmalarını⁴³⁵ istid'â ve bir defter tanzîm ve atebe-i aliyye'ye⁴³⁶ takdîm (12 a) olundukda makbûl-ı pâdişâhî⁴³⁷ olup lâkin istid'â olunan⁴³⁸ nüfus ve eşhâsın idâm ve izâleleri vakte muhtac⁴³⁹ ve tiz elden vücûd bulması mümkün olamadığından imhâl⁴⁴⁰ olundu. Ol gece Kazgânî Hacı⁴⁴¹ Mustafa ma'rifetiyle kışlalara taraf-ı Devlet-i Aliyye'den olarak pîriñç ve revgan-ı sâde ve kahve⁴⁴² verilerek⁴⁴³ ziyâfet ve it'âm olundu.

*Hitâm-pezîr şuden-i cem'iyet-i asâkir*⁴⁴⁴ *ve refsten-i serkerdegân ve nefes-rât-ı yamakân*⁴⁴⁵ *be süy-ı Boğaz ve perişân şuden-i heme be-menzl-i htş*

Şehr-i mezbûrun yirmi üçüncü pazar günü seheri Ocaklu ve serkerdegân⁴⁴⁶ ve askerî tâifesi Ağa Kapsu'na umûmen azîmetle-

⁴³² *Dahi hizmetini V: hizmetini dahi H.*

⁴³³ *Varsun V: hemân varsun H.*

⁴³⁴ *Şak V: + edüp H.*

⁴³⁵ *Olunmalarını V: olunmasını H.*

⁴³⁶ *Aliyye'ye V: humâyûn'a H.*

⁴³⁷ *Pâdişâhî V: cihândârî H.*

⁴³⁸ *İstid'â olunan V: istid'â-i gürûh olan H.*

⁴³⁹ *İdâm ve izâleleri vakte muhtac V: izâle ve idâmını vakt-i medîde muhtac H.*

⁴⁴⁰ *İmhâl V: istimhâl H.*

⁴⁴¹ *Hacı V: elhac H.*

⁴⁴² *ve kahve H: - V.*

⁴⁴³ *verilerek V: verilüp H.*

⁴⁴⁴ *Asâkir V: askerî H.*

⁴⁴⁵ *yamakân V: Boğaz H.*

⁴⁴⁶ *Serkerdegân V: serkerdeler H.*

rinde serkerde ve çavuşlara ve lâzım gelen neferâta hil'atler ve kalafatlar ilbâs olunup herkes me'mûr olduğu hizmetiyle ⁴⁴⁷ ve kulluğiyile meşgul ve mukayyed olması tenbihâtiyle Boğaz serkerdeleri ve neferâtı ⁴⁴⁸ Kılâ'-ı seb'a'da olan kışlalarına ve ⁴⁴⁹ mahallerine ve Ocaklu ve askerî tâifesi ve herkes hânelerine ve ⁴⁵⁰ yerlü yerine azîmet ile cem'iyet-i guluvv ⁴⁵¹ perişân ve bî-nevâ kazganlar Meydân'dan kaldırılıp yerlerine ve matbahlarına vaz' ve Meydân-ı Lahm hâlî ⁴⁵² oldu. Mâbeyncilik ihsân-ı humâyûn buyurulan Süleyman Ağa kullarına yevm-i mezbûrda Kahveci-başılık hizmet-i celîlesi dahi zamîme-i cihândârî ⁴⁵³ buyuruldu.

Ihsân-ı atıyye-i cülûs-ı humâyûn-ı şevket-makrûn be-yeniçeriyân-ı dergâh-ı âlî ve be-neferât-ı yamakân-ı Boğaz ⁴⁵⁴.

Mâh-ı mezbûrun ⁴⁵⁵ yirmi dördüncü pazar ertesi günü yeniçeriyân-ı dergâh-ı âlî ⁴⁵⁶ kullarına cülûs-ı humâyûn bahşîşi olarak yüz seksen bin guruş atıyye-i şâhâne ve hemşire-i celîlü's-şânları ismetlü ⁴⁵⁷ Esmâ Sultan aliyetü's-şân hazretleri tarafından ⁴⁵⁸ dahi şükrâne-i cülûs-ı humâyûn ⁴⁵⁹ yirmi bin guruş ihsân ve inâyet ⁴⁶⁰ buyurulup Segban-başı Ağa'ya teslim olundu ve Kılâ'-ı seb'a yamak ve neferâtına dahi yüz bin guruş ihsân-ı humâyûn buyurulup Ağay-ı mûmâileyh ⁴⁶¹ ma'rifetiyle Ocak Baş Çavuşu Kahveci Mustafa Ağa'ya teslim ve ma'iyetinde bir meyâne yazıcısı ve Ocak'dan üç beş ihtiyâr ve Oda-başılar olarak cümlesi Karadeniz Boğazı'na irsâl olundu ve yevm-i

⁴⁴⁷ hizmetiyle H: Hizmetle V.

⁴⁴⁸ neferâtı H: Neferât V.

⁴⁴⁹ olan kışlalarına ve mahallerine H: - V.

⁴⁵⁰ hânelerine H: - V.

⁴⁵¹ Guluvv V: + ve H.

⁴⁵² Hâlî V: + ve تنها H.

⁴⁵³ Kahveci-başılık hizmet-i celîlesi dahi zamîme-i cihândârî V: Kahveci-başı-i şehriyârilik hizmeti zamîme-i âtîfet-i cihânbanî H.

⁴⁵⁴ *ihsân-ı ... be-neferât-ı Boğaz H: Ihsan-ı atıyyey-i humâyûn yeniçeriyân ve neferât-ı yamakân be - Boğaz V.*

⁴⁵⁵ Mezbûrun V: merkûmun H.

⁴⁵⁶ Dergâh-ı âlî V: + Âsitâne H.

⁴⁵⁷ İsmetlü V: devletlü H.

⁴⁵⁸ Aliyyetü's-şân Hazretleri tarafından V: Hazretlerinden.

⁴⁵⁹ Cülûs-ı humâyûn V: cülûs-ı meymenet-makrûn H.

⁴⁶⁰ Ve inâyet V: - H.

⁴⁶¹ Mûmâileyh V: mezbûr H.

mezbûrda Kaymakam Paşa'nın mesnedinde takrîr ü ibka ve rü'yet-i mesâlih-i ibâdda dikkat ü itinâsını ⁴⁶² hâvî Mîr-i ahûr-ı evvel-i İstabl-ı Âmire Şemseddin Bey ile Paşa-yı mûmâ-ileyhe ⁴⁶³ hatt-ı humâyûn irsâl ve ⁴⁶⁴ ısdâr buyuruldu.

Yirmi beşinci salı günü (12 b) Şevketme'âb ⁴⁶⁵ Efendimizin vakt-i sabâvetlerinde ve şehzâdeliklerinde ⁴⁶⁶ lalaları olan emekdârân-ı kadîmlerinden ⁴⁶⁷ Fodla Kâtibi Mehmet Efendi'yi tâcû'l-muhâdderât devletlü ⁴⁶⁸ Vâlide Sultan aliyetü'ş-şân hazretlerine ⁴⁶⁹ ket-hudâ nasb u ta'yîn buyurdular ⁴⁷⁰.

Yirmi altıncı çarşamba günü Vâlide-i müşârünileyhânın ⁴⁷¹ Kahveci-başlıları Hüseyin Ağa'ya kapucu-başlık ile Duhan Gümrüğü Emâneti ⁴⁷² ihsân ve Ser Kahve-i sânileri Bülbül Hâfız Efendi Kâtib-i Ağay-ı Dârüssa'ade ve Hâfız Ali Reşid Efendi Şehr Emânetiyle ⁴⁷³ şâdân olundu.

İrsâl-i lihye kerden ve icrây-ı sünnet-i seniyye nümûden-i Şehriyâr-ı Şevketmedâr ⁴⁷⁴.

Şehr-i mezbûrun yirmi yedinci ⁴⁷⁵ perşembe günü cenâb-ı Pâdişâh-ı heft-kişver ⁴⁷⁶ icrây-ı sünnet-i seniyye-i dîlcû ve irsâl-i lihye-i anberîn-bû kılmak irâde-i seniyyesine ⁴⁷⁷ mebnî Enderûn-ı Humâyûn'da Sünnet Odası'na ⁴⁷⁸ şeref-endâz-ı kudûm-i humâyûn ol-

⁴⁶² takrîr ve ibka ve rü'yet-i mesâlih-i ibâdda dikkat ü itinâsını H: İbka ve takrîrini V.

⁴⁶³ Pâşây-ı mûmâileyhe H: - V.

⁴⁶⁴ İrsâl ve V: - H.

⁴⁶⁵ Şevketmeâb V: şevketlü kerâmetlü H.

⁴⁶⁶ Sabâvet ve şehzâdeliklerinde V: sabâvet ve şehzâdeliğinde H.

⁴⁶⁷ Kadîmelerinde H: kadîmesinden H.

⁴⁶⁸ Efendi'yi tâcû'l-muhâdderât devletlü V: Efendi inâyetlü tâcû'l-muhâdderât ve ikilül'l-mestûrât H.

⁴⁶⁹ Hazretlerine V: Efendimize H.

⁴⁷⁰ Nasb u ta'yîn buyurdular V: nasb kılup karîn-i meserret-i evfa oldu H.

⁴⁷¹ Vâlide-i müşârünileyhânın V: devletlü Vâlide Sultan Efendimizin H.

⁴⁷² Kapucu-başlık ile Dûhan Gümrüğü emâneti V: Dûhân Gümrüğü Emâneti ile Kapucu-başlık ihsân H.

⁴⁷³ Şehr Emânetiyle V: Şehr Emâneti nasb u H.

⁴⁷⁴ Şevketmedâr V: âlem ve pâdişâh-ı ekrem H.

⁴⁷⁵ Yirmi yedinci V: + mubârek H.

⁴⁷⁶ Pâdişâh-ı heft-kişver V: pâdişâh-ı gîtî-ârâ Efendimiz H.

⁴⁷⁷ İrâde-i seniyyesine V: irâdesine H.

⁴⁷⁸ odasına H: Odasında V.

malarıyle ⁴⁷⁹ Berber-başı Mehmed Ağa kulları irsâl-i ⁴⁸⁰ mehâsin-i kamer-tal'at-ı enverleri etdikde ferve-i semmur iksâsiyle mazhar-ı atıyye-i cezile-i şâhâne buyurdularından ⁴⁸¹ sonra Has Oda ağaları ⁴⁸² kullarına zer-feşân-ı encüm-şumâr olup Hırka-i şerîf ⁴⁸³ hücreğine vürüd ile çehre-sây-ı şükr-i ma'bûd olarak Enderûn ⁴⁸⁴ odaları hâcesi efendiler dest berdâste-i da'avât-ı tebrîk-i lihye-i pâkîzeleri olmağın edây-ı te'mîn-i sûz u güdâz-ı tazarru' u niyâz ⁴⁸⁵ buyurup her birerlerine ⁴⁸⁶ ferve-i zîbâ vü dilârâ ilbâsiyle iç ağaları sahasında vâki' kütübhâne-i humâyûna teşrif-sâz olmalarıyle Enderûn ağalarına sim ü zer nisâr etmeğın cümlesini ⁴⁸⁷ dest-mâye-i inâyet ü atâ ile mugtenim ve ol gün bu vetîre üzere icrây-ı merâsim buyurdular. Hakk te'âla ⁴⁸⁸ müteyemmin ve ferhûnde eyleyüp mûy-ı anberîn bûy-ı ⁴⁸⁹ pâkîzeleri mikdarınca ömr ü şevketlerin efvûn ⁴⁹⁰ eyliye, âmin. Yevm-i mezbûrda ⁴⁹¹ kanûn-ı kadîm üzere Kethudâ Kâtibi Sâdik Efendi Top-hâne-i Âmire nâzırını nasb olunup yerine Recâyî-zâde Celâl Bey kethudâ kâtibi nasb kılındı.

Yirmi sekizinci cum'a günü selâmlık ile Bağçe-kapusu'nda vâki' Hadice Turhan Sultan Vâlide Câmî'ine teşrif-i humâyûn ile edây-ı salât-ı cum'adan sonra avdetlerinde vâlid-i mükerrerleri cennet-mekân ⁴⁹² Gâzi Sultan Abdülhamid Hân ⁴⁹³ Hazretleri'nin türbe-i şerîfelerin ziyâret ile ruhâniyyet-i tayyibelerinden istimdâd

⁴⁷⁹ humâyûn olmalarıyle H: humâyûnları esnâda V.

⁴⁸⁰ İrsâl V: isbâl H.

⁴⁸¹ Buyurdularından V: buyurdukdan H.

⁴⁸² Has Oda ağaları V: Has Odaları H.

⁴⁸³ Şerîf V: eşref H.

⁴⁸⁴ Enderûn V: +-ı humâyûn H.

⁴⁸⁵ Ve niyâz V: - H.

⁴⁸⁶ Birerlerine V: birlerine H.

⁴⁸⁷ Cümlesi V: cümlesini H.

⁴⁸⁸ Hakk te'âla V: Cenâb-ı Hakk H.

⁴⁸⁹ Bûy-ı V: + mubârek H.

⁴⁹⁰ Ömr ü devletlerin efvûn V: ömr-i ferrûhlar ihsân H.

⁴⁹¹ Mezbûrda V: merkûmda H.

⁴⁹² Avdetlerinde vâlid-i mükerrerleri cennet-mekânları V: avdette vâlid-i cennet-mekânları merhûm ve mağfûrünleh firdevs-âşiyân H.

⁴⁹³ Abdülhamid Han V: + جعل الله مضجعه الجنان H.

ve isâl-i hatemât-ı Kur'âniyye ile rûh-ı pür-fütûhların şâd etdiler⁴⁹⁴.

Mukaddemâ beyân olunduğu vechile⁴⁹⁵ Boğaz neferâtı Yeni Oda lar kıışlasında “*Biz dahi yirmi-beşer*⁴⁹⁶ akçe yevmiyye ve esâme (13 a) isterüz” deyu Sekban-başı Ağa’ya ilhâh u⁴⁹⁷ ibrâmlarında Ağa-yı mûmâileyh izhâr-ı sebâtla⁴⁹⁸ “*Beni pâre etseniz Beytü’l-mâl-i müslümine bu hasâreti etmek mümkün değildir*” deyu cevâb-ı kat’î verüp “*Gâyeti, Şevketlü Efendimiz size bahşış kerem etsünler*⁴⁹⁹, *niyâz edelüm*” demişti. Binâen alâ hâzâ yüz bin guruş cülûs-ı humâyûn bahşışı nâmiyle merkûmlara taksim olunmağıçün ihsân-ı humâyûn kılınmaktan nâşi Ocak Baş Çavuşu Kahveci Mustafa Ağa yediyle meblâğ-ı mezbûr Boğaz’a irsâl olundukda neferât-ı merkûme⁵⁰⁰ “*Biz yevmiyye isteriz, bu meblâğ bize kalildir, şudur, budur*” diyerek kil u kâl etdiklerinde Ocak Baş Çavuşu dahi “*Ben Segban-başı olsam idi size yevmiyye yirmişer akçe esâmeye râbita verir idi*” deyu ağızlarına⁵⁰¹ bal çalmış ve’l-hâsil tekrâr⁵⁰² taraf-ı humâyûndan kırk bin guruş dahi in‘âm olunup yevm-i mezbûrda Boğaz tarafına irsâl⁵⁰³ olunmak üzere iken ol gün Boğaz serkerdeleri çavuşlarından dört nefer çavuş rikâb-ı humâyûna ref‘-i arzuhâl edüp zikr olunan⁵⁰⁴ kırk bin guruş Boğaz başbuğları çavuşlarına ihsân-ı humâyûn buyurulmuş iken⁵⁰⁵ “*Vermiyorlar*” deyu bess-i şikâyetde arzihâlleri taraf-ı cihândârîden Bâb-ı Âsafî’ye gönderilüp⁵⁰⁶ andan Segban-başı’ya isâl olundukta⁵⁰⁷ mezbûr çavuşları ihzâr ve nice muhâvereden sonra merkûmları iskât ve def‘ etdiler⁵⁰⁸. Nihâyet-i madde,

⁴⁹⁴ Türbe-i şerîfelerin şâd etdiler V: Türbe-i müşkbîl ve merkad-i dilcûlarına nüzûl ü duhûl ve z yâret- kabri kerâmet-âsarlarıyle istimdâd ve isâl-i hatemât-ı Kur’âniyye ile rûh-ı vâlid-i gufrân nişân arın şâd buyurdu ar H.

⁴⁹⁵ Vechile V: vech üzere H.

⁴⁹⁶ *yirmi-beşer* V: *yirmişer* H.

⁴⁹⁷ İlhâh u H: - V:

⁴⁹⁸ Mûmâileyh izhâr-ı sebâtla V: mezbûl sebât ve celâdet kiluo H.

⁴⁹⁹ *etsünler* V: + *Şevketlü Efendimize* H.

⁵⁰⁰ Neferât-ı merkûme V: neferâtlar H.

⁵⁰¹ Ağızlarına V: + bir H.

⁵⁰² Tekrar H: - V

⁵⁰³ Boğaz tarafına irsâl V: V: irsâl-i taraf-ı Boğaz H.

⁵⁰⁴ Zikr olunan V: bu H.

⁵⁰⁵ Buyurulmuş iken V: olunmuş iken H.

⁵⁰⁶ Gönderilüp V: vŞrûd ve H.

⁵⁰⁷ İsal olundukda V: isâlde H.

⁵⁰⁸ İskât ve def‘ etdiler V: def‘ ve iskât etdiler H.

bir kaç bin guruş kapmak dâiyesine mebni Kazgânî Hacı⁵⁰⁹ Mustafa'nın ta'lim ve tahrîki olduğu zâhir oldu⁵¹⁰.

Teşrif-i Sarây-ı⁵¹¹ humâyûn Vâlide Sultan aliyetü'ş-şân ez-Sarây-ı atik

Şehr-i Rebî'ül-âhır gurre-i yevm-i pazar devletlü Vâlide Sultan⁵¹² Hazretleri gerdûne-süvâr-ı devlet ü ikbâl olarak Sarây-ı atik'den azîm alay ve debdebe ve dârâtlâ⁵¹³ Sarây-ı humâyûn'a teşriflerinde Şehriyâr-ı müşârünileyh Efendimiz dahi⁵¹⁴ Orta Kapu pîşgâhından mâder-i müşfikaların istikbâl⁵¹⁵ ve pîş-i makdem-i aliyelerinde⁵¹⁶ râkiben hîrâmân olarak Harem-i humâyûna dâhil oldular.

Taklîd-i seyf kerd-en-i Şehriyâr-ı mâcid der Türbe-i Hazret-i Hâlid

Şehr-i mezbûrun beşinci perşembe günü husrev-i seyyâre-haşem ve Pâdişâh-ı encüm-hadem Hazretleri mücevher sorguçlu örf-i şâhâne mübârek serlerinde⁵¹⁷ ve mücevherâtlâ⁵¹⁸ ârâste çab rastlu kapanıç-i (13 b) hudivâne ferhunde düşlerinde⁵¹⁹ ve alay-ı vâlây-ı mülûkâne ile⁵²⁰ berren Ebu'l-Feth ve'l-megâzî cennetmekân, firdevs- âşiyân merhûm ve mağfûrunleh fâtih-i belde Sultan Mehmed Han⁵²¹ Hazretleri'nin türbe-i enver ve merkad-i mutahharaların ziyâret⁵²² ve hatm-i Kur'âniyye ile rûh-ı şeriflerin ihyâya himmet⁵²³ buyurup andan yine eşheb-süvâr-ı şâhâne⁵²⁴ olarak ke-

⁵⁰⁹ Hacı V: elhac H

⁵¹⁰ Zâhir oldu V: zuhûr buldu H.

⁵¹¹ Saray V: - H.

⁵¹² Vâlide Sultan V: + aliyetü'ş-şân Efendimiz H.

⁵¹³ Debdebe ve dârâtlâ V: kevkebe ve debdebe ile H.

⁵¹⁴ Şehriyâr-ı müşârünileyh Efendimiz dahi V: Şevketlü kerâmetlü Efendimiz H.

⁵¹⁵ İstikbâl V: + ve iclâl H.

⁵¹⁶ Aliyyelerinde V: vâlâlarında H.

⁵¹⁷ mübârek serlerinde H: - V

⁵¹⁸ Mücevherâtlâ V: cevâhir ile H.

⁵¹⁹ Ferhunde düşlerinde H: - V

⁵²⁰ Ve alay-ı vâlây-ı mülûkâne V: alay-ı debdebe-i azîm ve ferr ü kevkebe-i cesîm H.

⁵²¹ Sultan Mehmed Han V: + Gâzî tâbe serâhu H.

⁵²² Mutahharaların ziyâret V: mu'attarlarına teşrif ve nüzûl H.

⁵²³ Rûh-ı şeriflerin ihyâya himmet V: rûh-ı âlilerin şâdmânî şumûl ve ziyâret-i medfen-i sa'âdetleriyle revân-ı münevverlerin hubûr mevsûl H.

⁵²⁴ Şâhâne V: pâdişâhâne H.

mâl-i debdebe ve dârâtla Türbe-i⁵²⁵ Eba Eyyûb Hâlid bin Zeydi'l-Ensârî رضى الله عنه ربه البارى ye azîmet ve ol makâm-ı mubârekede destberdâşte-i Cenâb-ı Rabbü'l-izzet olarak ruhâniyyetlerinden istimdâd u istifşâ birle kahr-ı adây-ı din niyyet-i hâlisesiyle⁵²⁶ cedd-i evvel ve a'lâları cennet-mekân⁵²⁷ Gâzî Sultan Osman⁵²⁸ Hazretleri'nin seyfi memâlik-güşâların⁵²⁹ Şeyhülislâm Efendi ve Nakîbüleşrâf Dürrî-zâde Abdullah Efendi mübâşeretleriyle miyân-ı hamîyyet-i şâhânelerine⁵³⁰ bend ü taklid etdikleri sâ'at-ı gurûbi beşi yirmi üç dakika mürûrunda⁵³¹ râbita-pezir olup ba'dehu Türbe-i sa'âdetden hareket⁵³² ve Defterdar İskelesi'ne kadar⁵³³ esb-süvâr-ı azamet olarak vürûd andan sandal-süvâr-ı celâdet ve⁵³⁴ bahren Sarây-ı Humâyûn'a avdet buyurmalarıyla⁵³⁵ Humbarahâne ve Tersâne pîşgâhından mürûrları esnâda top şenlikleri icrâ olundu⁵³⁶.

Altıncı cum'a günü merhûm ve mağfûrûnleh Sultan Bâyezid Hân-ı velî Hazretleri'nin câmi'-i şeriflerine selâmlık olup edây-ı salât-ı cum'adan sonra⁵³⁷ Segban-başı Ağa'ya bir kıt'a murassa hançer ihsân-ı humâyûn buyurulup⁵³⁸ Türbe-i Bayezid-i Velî Han ziyâretiyle Sarây-ı Humâyûn'a avdet buyuruldu⁵³⁹.

⁵²⁵ Kemâl-i debdebe ve dârâtla Türbe-i V: kemâkân dârât ve alay-ı pür übbehet haşmetle Türbe-i celilü's-şân H.

⁵²⁶ Azîmet . . . niyyet-i hâlisesiyle V: Efendimiz Hazretlerine vusûl ve türbe-i arş-âsitânlarına duhûl ile tazarru' u niyâz ve dest-berdâşte-i dergah-i Cenâb-ı Hüdâ bî-enbâz ve ruhâniyyetlerinden istimdâd u istişfâ'dan sonra kahr-ı küffâr ve izmihlâl-i düşmenân-ı tebehkâr niyyet-i sahihasıyla H.

⁵²⁷ Âlâları cennet-mekân V: âlâları olan cennet-nişîn ve hûr-ı güzîn H.

⁵²⁸ Gâzi Sultan Osman V: Sultan Osman Hân-ı Gâzî H.

⁵²⁹ Güşâların V: güşâdların H.

⁵³⁰ Hamîyyet-i şâhânelerine V: hamîyyet ve gayretlerine H.

⁵³¹ beşi yirmi üç dakika mürûrunda H: Beşi geçerek V.

⁵³² Hareket V: bürûz H.

⁵³³ Kadar V: - H.

⁵³⁴ ve V: olup sad-hezâr top şâdmânî ve endaht olunarak H.

⁵³⁵ Buyurmalarıyla V: Buyurdular H.

⁵³⁶ Humbarahâne icrâ olundu V: - H.

⁵³⁷ Merhûm ve mağfûrûnleh cum'adan sonra V: selâmlık ile mağfûrûnleh Sultan Bâyezid Hân-ı Velî tâbe serâhu câmi'-i şerifinde edây-ı salât-ı cum'a ve H.

⁵³⁸ Buyurulup V: - H.

⁵³⁹ Bayezid-i Velî Hân ziyâretiyle Sarây-ı humâyûn'a avdet buyuruldu V: Bayezid Hân-ı Velî'yi ziyâretle avdet-i Sarây-ı şevket-makrûn olundu H.

Dokuzuncu günü Sarây-ı dilârâda vâki' Ağa Bağçesi nâm mevki'-i dilefrûzda binîş ve rikâb-ı humâyûn olup Şeyhülislâm Efendi'ye ve Kaymakam Paşa'ya ilbâs-ı ferve-i⁵⁴⁰ semmûr ve Kaymakam Paşa'ya bir kabza mücevher hançer dahi⁵⁴¹ itâ buyurdular.

On birinci günü orduy-ı humâyûnda Sadrîâzam İbrâhim Hilmi Paşa⁵⁴² azlinden mühr-i cedid-i humâyûn Boğaz Seraskeri Çelebi Mustafa Paşa'ya itâ olunmağın Hazinedâr-ı Hazret-i⁵⁴³ şehriyâri Beşir Ağa mübâşeretiyle ordûy-ı humâyûn cânibine irsâl olundu⁵⁴⁴. Yevm-i mezbûrda Silahdâr-ı Şehriyâri Süleyman Bey ve Çukadar Arnabud Ahmed Ağa ve Hazine Kethudâsı⁵⁴⁵ Sâlih Rif'at Bey ve Baş Çukadar Mehmed Bey ihrâc olunup Rikâbdâr (14 a) Reşid Ahmed Bey Silahdâr-ı Şehriyâri ve tarıklarınca bi-merâtibihim silsile olup Mâbeynci Selim Ağa'ya Hazine Kethudâlığı ve Mâbeynci Andül-fettah Ağa'ya Baş Çukadarlık ihsân olundu.

*On üçüncü*⁵⁴⁶ *günü* Ayasofya'ya selâmlık olup salât-ı cum'ayı ol ma'bed-i kadimde edâ ve⁵⁴⁷ vâ'ız-ı⁵⁴⁸ kurrây-ı Enderûn-ı Humâyûn Şekerci-zâde⁵⁴⁹ Feyzullah Efendi'ye iksây-ı ferve-i semmûr ile bin beş yüz guruş itâ buyuruldu⁵⁵⁰.

Azl-i Ser-Segban Mehmed Ârif Ağa ve Ser-Segban şuden-i Ser-Çavuş Kahveci Mustafa Ağa

Mâh-ı mezbûrun on yedinci salı günü Segban-başı Mehmed Ârif Ağa azl olunup yerine Ocak⁵⁵¹ Baş Çavuşu Mustafa Ağa nasb

⁵⁴⁰ Ferve-i V: - H.

⁵⁴¹ Mücevher hançer dahi itâ buyurdular V: hançer-i mücevher dahi itâ etdiler H.

⁵⁴² İbrâhim Hilmi Paşa V: İbrâhim Paşa H.

⁵⁴³ Hazret-i V: - H.

⁵⁴⁴ mübâşeretiyle irsâl olundu V: taraf-ı orduya mühr-i sadâret-i uz mâ ib'âs olunup H.

⁵⁴⁵ Hazine Kethudâsı V: Kethudây-ı Hazine H.

⁵⁴⁶ On üçüncü V: + cum'a H.

⁵⁴⁷ Ayasofya'ya edâ ve V: Ayasofya câmi'ine edây-ı salât-ı cum'aya selâmlık ile teşrif olunup H.

⁵⁴⁸ Vâ'ız-ı V: + Ayasofya ve H.

⁵⁴⁹ Şekerci-zâde V: Şeker H.

⁵⁵⁰ İtâ buyuruldu V: ihsân-ı humâyûn buyurdular H.

⁵⁵¹ Ocak V: Ocağ-ı yeniçeriyân-ı Dergâh-ı âli H.

olundu. Mûmâileyhin ⁵⁵² sebab-i azli budur ki ⁵⁵³ yeniçeriyân-ı dergâh-ı Âli neferât ve zâbitanına ve Âsitâne'de tevzi' ve taksîmi lâzım gelen ⁵⁵⁴ cümle Ocaklu'ya ihsân-ı humâyûn olan ⁵⁵⁵ cülûs-ı pâdişâhî bahşışinden altmış bin guruş ifrâz edüp Yeniçeri Ağası Kara-kulağı Abdullah Ağa'ya bu maldan beş bin guruş itâ etdikde mezbûr Kara-kulak "Bu mikdar meblâğ bana kalıldır, ziyâde matlûb ederim" dedikde Ağa-yı mûmâileyh ⁵⁵⁶ dahi "Ben bu akçeyi ⁵⁵⁷ külliyyen ekl ü bel' edecek değilim, bu maldan kârhâneliye ve köşk bekçilerine ve miyâne yazıcılarına ve kapu hademelerine taksîm ü itâ edeceğim, bana dahi beş on kese bâki kalur ise ancak" dedikde Kara-kulak muârazayı müzdâd edüp ziyâde meblâğ talebinden keff-i yed etmeyerek ısrâr ve bu sebepten beynlerinde ⁵⁵⁸ burûdet ve iğbirâr vukû'undan nâşi mezbûr Kara-kulak Ocak Baş-Çavuşu merkûm ⁵⁵⁹ Kahveci Mustafa Ağa'yla ittifak ve meşveret edüp merkûm ⁵⁶⁰ dahi mukaddemce ⁵⁶¹ Boğaz'a cülûs-ı humâyûn bahşışı naklinde Boğaz serkerdeleri ile ahd ü âmân ve eğer Segban-başı olur ise neferâtın ⁵⁶² matlûbları olan yevmiyye yirmişer akçeyi tanzîm etmek üzere ⁵⁶³ ve bu def'a dahi mezbûr ⁵⁶⁴ Kara-kulak ile muâhede ve Segban-başı nasb ettirmeğe ahd ü misâk ⁵⁶⁵ etmeleriyle Ocağın ba'zı ihtiyârlarını ve söz sâhiblerini ⁵⁶⁶ hafî hafî "Ne duruyorsunuz Segban-başı Pâdişâh'ın size ihsân ettiği meblâğdan altmış bin guruş ketm ⁵⁶⁷ ve ekl ü bel' etdi ⁵⁶⁸" diyerek işâ'a ve Ocaklu'yu itmâ ile tahrîk-i fitne

⁵⁵² Mûmâileyhin V: - H.

⁵⁵³ Budur ki V: Segban-başı Ağa H.

⁵⁵⁴ Gelen V: olan H.

⁵⁵⁵ Olan V: olunan H.

⁵⁵⁶ Ağa-yı mûmâileyh V: Segban-başı Ağa H.

⁵⁵⁷ Bu akçeyi V: keseleri H.

⁵⁵⁸ Keff-i yed beynlerinde V: adem-i keff-i yed ile ısrâr ve beynlerinde bu sebepten H.

⁵⁵⁹ Merkûm V: - H.

⁵⁶⁰ Merkûm V: + Mustafa Ağa H.

⁵⁶¹ Mukaddemce V: mukaddema H.

⁵⁶² Neferâtın V: neferâta H.

⁵⁶³ Üzere V: + mukâvele H.

⁵⁶⁴ Mezbûr V: - H.

⁵⁶⁵ Ahd ü misâk V: misâk u peymân H.

⁵⁶⁶ İhtiyârlarını ve söz sâhiblerini V: ihtiyârlarına ve söz sâhiblerine H.

⁵⁶⁷ Ketm V: + etdi H.

⁵⁶⁸ Ettdi V: kıldı H.

ve fesâda mütecâsir⁵⁶⁹ olduklarından Ocak ihtiyârları ve söz sâhibleri ve Oda-başî'lar ve kışla⁵⁷⁰ mütevellileri Yeni Odalar kışlası nezdinde vâki' Terkim (٢٢) (14 b) câmi'ine cem' olup Segban-başî'nin bu ketm ettiği bu yüz yirmi keseyi zâhire ihrâc için müzâkere ve meşveret edüp şöyle bir bahâne ve sebep bast-ı mukaddime tertîbine re'y ü tedbîrleri karardâde oldu ki “*Segban-başî bizim kolluklarımızı yol ile vermiyor ve Balat ve*⁵⁷¹ *Kumkapı ve Langa Yeni-kapı'su gibi olan yerlerden*⁵⁷² *câize ve rüşvet alup nemâlî olan kollukları akçe ile bey'-i men yezîd ediyor ve Orta'ların et ve ekmeğine*⁵⁷³ *bakmıyor*” deyüp bu ma'nâları derc ederek cümlesi ittifak ile bir arzuhâl tahrîr ve Ocak ustaları yediyle tesyîr cylediklerinde Segban-başî “*Ben yoldaşların lahm u nânına dikkat ve her umûrlarına sa'y u gayret ederim, ancak*⁵⁷⁴ *kolluklardan câize almasam ne güne ta'ayyüş edeyim, kolluklar benim irâdımdır*” deyu cevâb verüp bu madde-den bir gün sonra selâmlık etmekle Ocaklu'yu cem' ü ihzârdan sonra cümleye hitâb edüp “*Bir arzuhâl irsâl etmişsiniz*⁵⁷⁵, *ma'lûmum oldu, her umûrunuza sa'y u gayret ederim, lâkin kolluklardan câize almasam umûrumu ne ile idâre edeyim, ta'ayyüş ne güne olur, benim başka irâdım yoktur, elbette kolluklardan câize alurum, bunu yeniden ben mi icâd u ihdâs etdim?*” dedikde Ocaklu dahi “*Aman efendim, kerem ü inâyet edin, afv edin*⁵⁷⁶ *etmeyin*” deyu niyâz etdiklerinde “*Siz benimsiniz, kasâvet çekmeyin*” deyu⁵⁷⁷ selâmlığı bertaraf ve cem'iyeti def' cyledi. Ol gece Ocaklu birbirlerine⁵⁷⁸ muhâbere ve mukâvele ile yarınki gün Süleymaniye'ye cem' olmağa karar vermeleriyle⁵⁷⁹ seherî Süleymâniye câmi'i havlisine cem' olup müterakkıb-ı fitne olan⁵⁸⁰ Ocak Baş Çavuşu ve Ocak Baş Kâtibi ve Ocak Kara-kulağı Kapu'dan cem'iyetlerine celb ü ihzâr edüp “*Segban-başî'ya biz kolluklardan câize vermeyiz ve şevkellü Pâdişahımızın kullarına ihsân ettiği cülûs bahşışinden külliyetlü meblâğ ketm ü ihfâ etdi.*

⁵⁶⁹ Mütecâsir V: mütebâdir H.

⁵⁷⁰ Kışla V: kışlalar H.

⁵⁷¹ ve H: - V.

⁵⁷² yerlerden H: Yerleri V.

⁵⁷³ Et ve ekmeğine V: nânına ve lahmine H.

⁵⁷⁴ Ancak V: lâkin H.

⁵⁷⁵ etmişsiniz H: Etmışiniz V.

⁵⁷⁶ Kerem ü inâyet edin afv edin V: kerem edin HÜ.

⁵⁷⁷ Deyu V: deyüp H.

⁵⁷⁸ Birbirlerine V: birbirleriyle H.

⁵⁷⁹ Vermeleriyle V: etmeleriyle H.

⁵⁸⁰ olan H: - V.

*ol malı da isteriz, bizimdir; Pâdişâhımız bize kerem ü inâyet etdi. Segban-başı'ya varın*⁵⁸¹ *bu maddeleri ifâde kılup râbitasını verün*" dediler⁵⁸². Merkûmlar Ağa-yı mûmâileyhe⁵⁸³ gelüp mesmu'âtlarını ifâde ve takrîr⁵⁸⁴ eylediklerinde Segban-başı "*Ben mal ketm etmedim*⁵⁸⁵, *bâki meblâğî kârhâneliye ve köşke ve kâtib efendilere ve hademeye verdim (15 a) ve kolluktardan câize alınmasın diyorlar, bu mesnedde ne ile ta'ayyüş etmelidir, değil illâ bunların cem'iyyetlerinden*⁵⁸⁶ *murâd u merâmları bir fesâd u mel'anetdir*⁵⁸⁷ *ne ise anı söylesinler*" dediğini fakat Kara-kulak avdetle Süleymâniye'de cem'iyyete ifâde ve tebliğ etdikde cem'iyyet-i merkûme⁵⁸⁸ "*Biz hem ketm olunan akçeyi isteriz ve hem bu günden sonra anı Segban-başı'lukda*⁵⁸⁹ *istemeyiz*" deyu feryâdlarında maslahat evvelden Boğaz'da müzâkere ve muâhede olunup bu tarafda dahi on dört Oda-başı'ya birer kese va'diyle râbita-pezir olmuş musanna' bir keyfiyyet olmağla⁵⁹⁰ Kara-kulak⁵⁹¹ cümle cem'iyyet muvâcehesinde dedi ki: "*Ben size bir söz söyleyim, ana râzî olunuz, siz de*⁵⁹², *münâsib görünüz; hâlâ Baş Çavuş olan*⁵⁹³ *Kahveci Mustafa Ağa Segban-başı'lığa ensebdir, anı Segban-başı etdirelim, hem sizin ketm olunan malınızı ahz eder, hem her bir umûrunuza dikkat eder*" dedikde evvelden mev'ûd ve ta'limli tarafdar bulunan⁵⁹⁴ Odabaşı'lar "*İsteriz isteriz*" der demez Kara-kulak bargire süvâr⁵⁹⁵ olup icâleten Bâb-ı Âlî'ye gelüp⁵⁹⁶ "*iş işden geçdi şöyle oldu, böyle gitdi*⁵⁹⁷" deyu Kaymakam Paşa'ya feryâd ve

⁵⁸¹ *Varn V: avdet ve azîmet edin H.*

⁵⁸² *Dediler V: - H.*

⁵⁸³ *Mûmâileyhe V: mezbûra H.*

⁵⁸⁴ *İfâde ve takrîr V: takrîr ve beyân H.*

⁵⁸⁵ *Etmedim V: eylemedim H.*

⁵⁸⁶ *Bunların cem'iyyetlerinden V: bunların böylece cem'iyyetinden H.*

⁵⁸⁷ *Mel'anetdir V: fitnedir merâmları H.*

⁵⁸⁸ *Merkûme V: - H.*

⁵⁸⁹ *Anı Segban-başılıkda V: Segban-başı Ağa'yı H.*

⁵⁹⁰ *Râbita-pezir olmuş musanna' bir keyfiyyet olmağla V: râbita-pezir ve musanna' olmağın H.*

⁵⁹¹ *Karakulak H: + merkum V.*

⁵⁹² *siz de H: - V.*

⁵⁹³ *Olan V: - H.*

⁵⁹⁴ *Tarafdar bulunan V: tarafdârı olan H.*

⁵⁹⁵ *Bargire süvâr V: bargîr-süvâr H.*

⁵⁹⁶ *Bâb-ı Âlî'ye gelüp V: Bâb-ı Âsafi'ye müsara'at ve H.*

⁵⁹⁷ *gitdi V: oldu H.*

mugalâta etdikde der-akab rikâb-ı humâyûna⁵⁹⁸ telhîs olunmağın müsâ'ade-i şâhâne⁵⁹⁹ zuhûr etmekden nâşi Baş Çavuş merkûm⁶⁰⁰ Kahveci Mustafa Ağa Segban-başı nasb olunması⁶⁰¹ hasebiyle cem'iyet perişân olup fakat taraftarlar Ağa Kapusu'na azîmetle mev'ûdu ahz edüp⁶⁰² nâil-i matlab oldular. Ma'zûl Segban-başı Hazinedâr Çiftliği'ne me'mûr olmağın mal-ı mezbûru taleb ve hesâbını rü'yet için dört ihtiyâr ve bir miyâne yazıcısı ta'yîn olunup dört gün kadar hesâbının⁶⁰³ rü'yetiyle yüz yirmi kesesi ahz olunup meblâğ-ı mezbûr Segban-başı-i cedîd ma'rifetiyle tekrâr Oda'lara tevzi' ve taksîm olunup⁶⁰⁴ ma'zûl ağa dahi⁶⁰⁵ Bursa'ya nefy ü tagrîb kılındı⁶⁰⁶ ve yevm-i mezbûrda bundan mukaddem⁶⁰⁷ tarik-ı haccdan avdet ile Bursa'da meksi fermân olunan sâbık Vâlide Kethudâsı Yusuf Ağa, Meydân Ağaları'nın defter-i istid'âlarında dâhil olmağın Bursa'da cezâsı tertib olunup mübâşiri yediyle ser-i maktû'u Âsi-tâne'ye vâsıl oldu⁶⁰⁸.

Yirminci cum'a günü selâmlık ile câmi'-i Nûriosmâniyye'ye (15 b) pertev-bahş-i cemâl oldular.

*Azl-i Kaymakam Musa Paşa ve nasb-ı Ser Çavuşân-ı Divân-ı Humâyûn*⁶⁰⁹ *Şehsuvâr-zâde Hamdullah Beyefendi*⁶¹⁰

Mâh-ı mezbûrun yirmi ikinci pazar günü rikâb-ı humâyûn Kaymakamı Musa Paşa azl olunup Baş Çukadar⁶¹¹ Abdülfettâh Ağa⁶¹² irsâliyle Bâb-ı Âsafî'den Çavuş-başı Şehsuvâr-zâde Hamdullah Beye-

⁵⁹⁸ Rikâb-ı humâyûn'a V: Rikâb-ı müstetâb'a H.

⁵⁹⁹ şâhâne V: humâyûn.

⁶⁰⁰ Merkûm V: - H.

⁶⁰¹ Olunması V: olunmak H.

⁶⁰² Edüp V: kılup H.

⁶⁰³ hesâbının V: hesâbı H.

⁶⁰⁴ Ahz olunup taksîm olunup V: ahz olup tekrar Orta'lara meblâğ-ı mezbûru Segban-başı-i cedîd taksîm ve tevzi' ve H.

⁶⁰⁵ Dahi V: - H.

⁶⁰⁶ Kılındı V: olundu H.

⁶⁰⁷ Mukaddem V: akdem H.

⁶⁰⁸ Vâsıl oldu V: vusûl buldu H.

⁶⁰⁹ Divân-ı Humâyûn V: - H.

⁶¹⁰ Beyefendi V: Bey H.

⁶¹¹ Baş Çukadar V: + -1 şchriyârî H.

⁶¹² Ağa V: + kulları H.

fendi huzûr-ı hazret-i hilâfet-penâhi'ye da'vet⁶¹³ ve Şeyhülislâm Efendi ma'iyyetiyle⁶¹⁴ hâkpây-ı humâyûn-ı şâhâneye yüz sürdükden sonra⁶¹⁵ rütbe-i vâlây-ı vezâretle kaymakamlık tevcih ve itâ buyuruldu⁶¹⁶ ve yevm-i mezbûrda sâbık Hububât Nâzırı Hacı⁶¹⁷ Mustafa Efendi Rikâb Kethudâsı nasb olunup ma'zûl Hasan Tahsin Efendi dahi Kaymakam Paşa'dan münhal olan Çavuş-başılık mansıbiyle⁶¹⁸ tatyib kılındı.

Yirmi dördüncü günü Derviş Paşa vekilharcı Seyyid Mehmed Efendi Baruthâne nezâretiyle kâmrevâ oldu. Bundan akdem Meydân Ağaları'nın defter-i istid'âlarında olup⁶¹⁹ Bursa'ya nefy olunan Kapan nâibi⁶²⁰ Şeyh-zâde Abdüllâtif Efendi'nin mahall-i mezbûrda⁶²¹ kaydı görülüp mübâşiri yediyle ser-i maktû'ı yevm-i mezbûrda⁶²² vârid oldu⁶²³.

Mâh-ı mezbûrun⁶²⁴ yirmi beşinci günü şükâtı vürûdiyle Âsitâne'ye ihzâr olunup Tomruğa vaz' olunan Kayseriye mütesellimi Dırâz-oğlu nâm kimesnenin verâsından üç yüz kadar husemâsı⁶²⁵ Âsitâne'ye vürûd ile müsellahen Bâb-ı Âsâfi⁶²⁶ duhûl ve "*Elbetde mütesellim-i merkûmu*⁶²⁷ bize itâ edin idâm edelim" deyü arbede ve hücum etmeleriyle merkûmu⁶²⁸ icâleten Tomruk'dan

⁶¹³ Hamdullah Beyefendi da'vet V: Hamdullah Bey Enderûn-ı humâyûn'a huzûr-ı cenâb-ı mu'allay-ı hilâpetnâhi'ye da'vet ve ihzâr H.

⁶¹⁴ Ma'iyyetiyle V: + dâhil-i H.

⁶¹⁵ Hâkpây-ı sonra V: hâkpây-ı şâhâne olduklarında

⁶¹⁶ Tevcih ve itâ buyuruldu V: itâ olundu H.

⁶¹⁷ Hacı V: elhac H.

⁶¹⁸ Kaymakam Paşa'dan münhal olan Çavuş-başılık mansıbiyle V: Kaymakam Paşa hal'inden Çavuş-başılık ile H.

⁶¹⁹ Olup V: dâhil olmağın H.

⁶²⁰ Nefy olunan Kapan nâibi H: nefy ve iclâ kılınan V.

⁶²¹ Mahall-i mezbûrda V: menfâda H.

⁶²² Mezbûrda V: merkûmda H.

⁶²³ Vârid oldu V: Âsitâne'ye vürûd etdi H.

⁶²⁴ Mâh-ı mezbûrun V: - H.

⁶²⁵ Üç yüz kadar husemâsı V: husemâsı olan üç yüz kadar ahali, H.

⁶²⁶ Müsellahen Bâb-ı Âsâfi'ye V: Bâb-ı Âsâfi'ye müsellahen H.

⁶²⁷ merkûmu V: - H.

⁶²⁸ Merkûmu V: merkûm Dırâz-oğlu H.

ihrâc ve Paşa Kapsu'sunun⁶²⁹ ard kapusundan çıkarup⁶³⁰ Bâb-ı Humâyûn'a irsâl ile⁶³¹ anda cezâsı tertib olundu.

Yirmi altıncı günü İncilü Köşk'e biniş ve rikâb-ı humâyûn olup rü'yet-i mesâlih-i ibâd ile imrâr-ı vakt buyuruldu.

*Yirmi yedinci cum'a günü*⁶³² selâmlık ile Sultan Bâyezid Hân-ı velî câmi'-i⁶³³ şerifine teşrif ve ba'de edâ'i's-salât⁶³⁴ biniş-i humâyûn ile Sarây-ı atik'ı cilvegâh-ı makdem-i⁶³⁵ münif buyurdular.

Yirmi sekizinci günü Kaymakam Paşa'ya Kapucılar Kethudâsı Sa'îd Bey ile hatt-ı humâyûn isdâr ve tesyâr⁶³⁶ buyuruldu.

Cumâde'l-ülâ guresi salı günü Darendeli hafidi Ahmed Bey Baş-bakı kulu (16 a) Fikri Mehmed Efendi Haremeyn-i şerifeyn⁶³⁷ müfettişi ve Hassa hasekilerden Ali Bey⁶³⁸ Vezîr Kara-kulağı nasb olundular.

Üçüncü günü Cânib-i sâbık Sâlih⁶³⁹ Efendi Mühimmât Nâzırı ve Azmi Ahmed Efendi kethudây-ı Beyhan Sultan nasb olundular⁶⁴⁰.

Dördüncü cum'a gecesi bi-kazai'llahi te'âla Galata'da harik zuhûriyle⁶⁴¹ on altı sâ'at mikdârı⁶⁴² mümte'd olmağın Pâdişâh-ı islâm⁶⁴³ def'-i harik ve ibâdullahı siyânet bâbında ikdâm ve ihtimâmlarından nâşi Bağçe-kapsu'nda Vâlide câmi'ini⁶⁴⁴ teşrif ve andan nezâret

⁶²⁹ Paşa Kapsu'nun V: Bâb-ı Âsâfi'nin GH.

⁶³⁰ Çıkarup V: çıkarılıp H.

⁶³¹ İle V: - H.

⁶³² Cum'a günü V: günü rûz-ı cum'a H.

⁶³³ Bâyezid Hân-ı velî câmi'i şerifine V: Bayezid Hân câmi'ine H.

⁶³⁴ Ba'de edâ'is-salât V: ba'de edây-ı salât-ı cum'a H.

⁶³⁵ Makdem V: + pâk ve H.

⁶³⁶ Tesyâr V: - H.

⁶³⁷ Haremeyn-i şerifeyn V: Haremeynü's-şerifeyn H.

⁶³⁸ hasekilerden Ali Bey H: hasekilerinden V.

⁶³⁹ cânib-i sâbık Sâlih H: Sâlih Câib V.

⁶⁴⁰ Azmi Ahmed Efendi Kethudây-ı Beyhan Sultan nasb olundular. H: Azmi Efendi Beyhan Sultan'a kethudâ nasb olundu V.

⁶⁴¹ Zuhûriyle V: zuhûr edüp H.

⁶⁴² Mikdarı V: kadar H.

⁶⁴³ Pâdişâh-ı islâm V: Şevketlü Efendimiz H.

⁶⁴⁴ Bahçekapsu'nda Vâlide câmi'ini V: Bağçe-kapsu Vâlide câmi'ine H.

üzere vakt-i salât-ı cum'a ⁶⁴⁵ duhûl etmeğin câmi'-i mezkûrda ⁶⁴⁶ edâ buyurdular.

Altıncı günü Ahmed Şâkir Efendi Bahr-i Sefîd Boğazı Seraskeri Sadr-ı esbâk Hâfız ⁶⁴⁷ İsmâil Paşa ma'iyetine ve Tâhir Ağa-zâde Mehmed Emîn Efendi, Hâdim-zâde ma'iyetine Nüzûl Emîni ta'yin olundular ⁶⁴⁸.

Azl-i Şeyhülislâm Seyyid ⁶⁴⁹ *Ataullah Efendi ve nasb-ı Ömer Hulûsî Efendi*

Şehr-i mezbûrun ⁶⁵⁰ yedinci pazar ertesi günü Ser Kahve-i Hazret-i ⁶⁵¹ Şehriyârî Süleymân Ağa kulları irsâliyle sâbık Müfti-i dîn u devlet ⁶⁵² Sâmânî-zâde Ömer Hulûsî Efendi'yi ⁶⁵³ huzûr-ı humâyûna da'vet ⁶⁵⁴ ve Kaymakam Paşa'yla ma'an ⁶⁵⁵ hâk-pây-i şâhâne'ye vürûdlerinde beyaza kaplı ⁶⁵⁶ ferve-i zîbây-ı fetvâ iksâ ve def'a-i sâniye olarak Meşihat-i vâlâ itâ olundu.

Azl-i Şeyhülislâm Sâmânî-zâde Ömer Hulûsî Efendi ve nasb-ı Seyyid ⁶⁵⁷ *Mehmed Ataullah Efendi sâniyen*

Mâh-ı mezbûrun sekizinci salı günü bir gün evvel azl olunan Şerîf-Efendi-zâde Seyyid Ataullah Efendi ⁶⁵⁸ taraf-ı humâyûndan

⁶⁴⁵ Nezâret üzere vakt-i salât-ı cum'a V: nezâret-i şâhâneleri hasebiyle salât-ı cum'a vakti H.

⁶⁴⁶ Etmeğin câmi'-i mezkûrda V: etmeğin salât-ı cum'ayı câmi'-i merkûmda H.

⁶⁴⁷ Hâfız V: - H.

⁶⁴⁸ Ve Tâhir Ağa-zâde Mehmed Emîn Efendi, Hâdim-zâde ma'iyetine Nüzûl Emîni ta'yin olundular H: Nüzûl Emîni nasb u ta'yin olundu V.

⁶⁴⁹ Seyyid V: Esseyyid H.

⁶⁵⁰ Mezbûrun V: merkûmun H.

⁶⁵¹ Hazret-i V: - H.

⁶⁵² Dîn ü devlet V: devlet ü dîn H.

H.

⁶⁵³ Efendi'yi V: Efendi H.

⁶⁵⁴ Huzûr-ı humâyûn'a da'vet V: huzûr-ı humâyûn'a ve Enderûn-ı şevket-makrûna da'vet ve ihzâr H.

⁶⁵⁵ Ma'an V: bi'l-maiyye H.

⁶⁵⁶ Hâk-pây-ı beyaza kaplı V: hâk-pây-ı hilâfet-i destgâha kudüm ve vürûd etdiklerinde beyaz çukaya duhte H.

⁶⁵⁷ Seyyid V: Esseyyid H.

⁶⁵⁸ Şerîf Efendi-zâde Seyyid Ataullah Efendi V: Şeyhülislâm Şerîf-zâde Esseyyid Mehmed Ataullah Efendi H.

Silahdâr Ağa risâletiyle ⁶⁵⁹ Enderûn-ı Humâyûn'a da'vet ve huzûr-ı humâyûna ⁶⁶⁰ duhûlünde def'a-i sâniye olarak ilbâs-ı ferve-i fetvâ ve kemâkân Meşihat-i islâmiyye'de ⁶⁶¹ ibka ve bir gün evvel ⁶⁶² nasb olunan Sâmânî-zâde ⁶⁶³ Efendi kendü hânesinde meşgûl-i duâ oldu.

Garibe ⁶⁶⁴: Bâ'is-i azl ü nasb budur ki Reisülküttâb-ı Rikâb-ı humâyûn ⁶⁶⁵ Sa'îd Hâlet Efendi ⁶⁶⁶ Şeyhülişlâm-ı mûmâileyh ⁶⁶⁷ Ataullah Efendi'nin hîn-i sabâvetinde mürebbî ve lalâsının ferzendi ve evân-ı tufûliyyetinde ⁶⁶⁸ ikisi de hem-sinn ü akran olmak mülâbesesiyle berâber mulâ'abe ve müdâ'abe ederek resîde-i sinn-i temyîz-i nîk ü bed ve ol hanedânın perverdesi ⁶⁶⁹ olup ta'alluk ve münâsebeti mü'ebbed olmak mülâbesesiyle Efendi-i mûmâileyhin azlini ⁶⁷⁰ (16 b) Kaymakam Paşa sırren ⁶⁷¹ Reis-i merkûm Hâlet Efendi'ye ⁶⁷² iki gün mukaddem ifâde ve işrâb ⁶⁷³ etdikde “*Siz Şeyhülişlâm Efendi'yi azl etdirirseniz yine bir gün* ⁶⁷⁴ *zarfında cebren ve kerhen size nasb etdirirler, bu sevâdan ferâgat edin*” dedikde Kaymakam Paşa “*Ben azl olunmamasına çok ikdâm etdim, çâresini bulamadım* ⁶⁷⁵, *Şevketlû Efendimiz beher hâl* ⁶⁷⁶ *azlini irâde buyuruyorlar*” demiş. Bu sohbet üzerine yek-dü rûz mürûrunde Şeyhülişlâm Efendi azl oldukda, el-uhdetü ale'r-râvî mezbûr Reis Hâ-

⁶⁵⁹ Silahdar Ağa risâletiyle V: Silahdar-ı şehriyâri kulları irsâliyle H.

⁶⁶⁰ Huzûr-ı humâyûna V: huzûr-ı pâdişâhiye vusûl H.

⁶⁶¹ Meşihât-i islâmiyye'de V: meşihat-i Devlet-i Aliyye H.

⁶⁶² Evvel V: mukaddem H.

⁶⁶³ Sâmânî-zâde V: + Ömer Hulûsî H.

⁶⁶⁴ Garibe V: - H.

⁶⁶⁵ Rikâb-ı humâyûn V: - H.

⁶⁶⁶ Sa'îd Hâlet Efendi V: Hâlet Sa'îd Efendi H.

⁶⁶⁷ mûmâileyh V: Şeyhülişlâm Esseyyid H.

⁶⁶⁸ Evân-ı tufûliyyetinde V: hengâm-ı tufûliyyetde H.

⁶⁶⁹ Perverdesi V: perverde ve müsta'bidi H.

⁶⁷⁰ Ta'alluk veazlini V: küllî ta'alluk ve intisâbı hasebiyle Efendi-i mezbûrun azl olacağını H.

⁶⁷¹ Sırren V: - H.

⁶⁷² Merkûm Hâlet Efendi'ye V: mezbûra H.

⁶⁷³ İfâde ve işrâb V: ve iş'âr H.

⁶⁷⁴ Bir gün V: yek rûz H.

⁶⁷⁵ Ben azl olunmamasına çok ikdâm etdim çâresini bulamadım V: adem-i azline ikdâm ve ihtimâm ve sa'y ediyorum lâkin H.

⁶⁷⁶ Beher Hâl V: - H.

let⁶⁷⁷ Efendi ikâz-ı fitneye mübâşeret ve bir defter tertîb ve tahririne mübâderet ile derûnuna⁶⁷⁸ Karadeniz Boğazı'nda⁶⁷⁹ serkerdeleri⁶⁸⁰ ve Segban-başı'yı ve Ocak'dan ma'lûm ve müte'ayyin bir kaç Oda-başı'ları derc ü tahrîr⁶⁸¹ ve ol defteri⁶⁸² Boğaz'da serkerde⁶⁸³ Kabakçı Mustafa'ya gönderüp⁶⁸⁴ “İşbu⁶⁸⁵ defterde esâmîleri mastûr olanların⁶⁸⁶ i'dâm ve izâleleriyle⁶⁸⁷ ma'zûl Şeyhülislâm Efendi'den fetvâ-yı şerîfe⁶⁸⁸ taleb olundukda bu hususa bir vechîle⁶⁸⁹ râzı olmayarak⁶⁹⁰ imtinâ' eylemelerinden nâşî⁶⁹¹ azl olunup yerine gelen Müftî⁶⁹² Ömer Hulûsî Efendi'den taleb olundukda iftâ etmekle ber müceb-i fetvâ-yı şerîfe sizleri i'dâm ve izâle edecekleri mukarrerdir” deyu iş'âr ve ifhâm etmeğin Kabakçı'nın aklı başına sıçrayup der-akab defter-i mezkûru⁶⁹³ Boğaz'dan Segban-başı'ya irsâl ile maddeyi ihbâr etmeğin bu taraftan dahi merkûm Reîs Sa'îd Hâlet Efendi ol gece Süleymâniye semtinde müderrisîn-i kirâm-dan Burnaz Bey-zâde Dervîş Mehmed Esad Efendi hânesine nihânî Segban-başı Ağa'yı celb ile⁶⁹⁴ cem'iyet ve ulemây-ı izâmdan birkaç kimseler ile müzâkere vü meşveret etdikde, kendinde nefy ü te'dîb vesvesesi olan efendiler: “Aman ne yaparsan yap, Ömer Hulûsî Efendi'yi azl, yine Atâullah Efendi'ye bezl-i makdûr edüp nasb etdir. İş sana kaldı. Ak akça kara gün içindir; her ne masraf olur ise, biz ifâ ederiz”

⁶⁷⁷ yek-dü-rûz Reis Hâlet H: Yek rûz mürurunda Efendi-imü mâileyhin azli vukû' buldukda merkûm Sa'îd Hâlet V.

⁶⁷⁸ Tahrîrine mübâderet ile derûnuna V: Tahrîr ve derûnuna H.

⁶⁷⁹ Boğazında V: Boğazı H.

⁶⁸⁰ Serkerdeleri V: serkerdelerini.

⁶⁸¹ Tahrîr V: tastîr H.

⁶⁸² Ol defteri V: defter-i merkûmu H.

⁶⁸³ Boğazda serkerde V: Boğaz serkerdesi H.

⁶⁸⁴ Gönderüp V: irsâl H.

⁶⁸⁵ İşbu V: ve bu H.

⁶⁸⁶ Esâmîleri mastûr olanları V: olanları H.

⁶⁸⁷ İzâleleri içün V: izâlesi içün H.

⁶⁸⁸ Fetvâ-yı şerîfe V: fetvâ H.

⁶⁸⁹ Bir vechîle V: - H.

⁶⁹⁰ Olmayarak V: olmayup H 37/a.

⁶⁹¹ Eylemelerinden nâşî V: etmek hasebiyle H.

⁶⁹² Yerine gelen müftî V: mahalline müftî-i enâm olan H.

⁶⁹³ Taleb defter-i mezkûru V: fetvâ alınup sizi izâle ve i'dâm edeceklerdir kelâmını iş'âr ve ifâde etmeğin der-akab Kabakçı Mustafa defter-i mezbûru H.

⁶⁹⁴ İhbâr etmeğin . . . celb ile V: ihbâr kıldıkda Segban-başı dahi husûs-ı mezbûru ol gece sudûr-ı ulemâdan birinin hânesinde bi'l-muhâbere H.

demeleriyle mâddeye karâr verdiklerinde, hemen Segban-başı⁶⁹⁵, mahsusca cem'iyet etmek üzere⁶⁹⁶ cevfi leylde kışlalara haber gönderüp kendüye müte'allik ve tarafdâr⁶⁹⁷ olan on dört kadar Oda-başı'yı Ağa Kapusu'na celb ü ihzâr ve cebinden defter-i mezkûru⁶⁹⁸ ihrâc ve Oda-başı'lara irâe ve maddeyi lede'l-ifâde anlar ile kavlı karar edüp⁶⁹⁹ "*Yarın seheri*⁷⁰⁰ *Kaymakam Paşa'ya fitne ve maglatayı hâvî tezkire tahrîr edüp mülâkat olunup*⁷⁰¹ *maslahata teşîyyet verebilürsem ne güzel ve illâ*⁷⁰² *sûret veremezsem siz kışlalardan Süleymâniye havlisine*⁷⁰³ *cem' edebildiğiniz mikdar yoldaş cem' ü ihzâr edin*⁷⁰⁴ (17 a) *bakalım elbette bu maddeye bir sûret ve râbûta veririz*" deyüp Oda-başı'lara birer kese akçe verüp ol gece cümlesini Kul Kethudâsı Odası'nda tevkîf⁷⁰⁵ ile sabahladılar. Pes Segban-başı seheri Kaymakam Paşa'ya "*Pek muktezi maslahat zuhûr etdi, şimdi bilâ te'hîr cenâb-ı devletleriyle mülâkât olup müzâkere etmek müstaceldir*" diyerek tezkire tahrîr ve Bâb-ı Âsâfi'ye tesyîrinde⁷⁰⁶ Kaymakam Paşa hareminden telâş ile hurûc ve "*Sultan Bâyezid-i velî*⁷⁰⁷ *türbesine tebdilen şimdi gelsin, ben de geliyorum*" cevâbiyle mersûlü [mürseli] ircâ ve kendisi Türbe-i mezkûra⁷⁰⁸ can atup Segban-başı ile lede'l-mülâkat "*Süleymâniye câmi'i havlisi Ocaklu ile lebâleb oldu, bir vehîle Şeyhülislâm-ı cedîdi istemiyorlar, yine ma'zûl Efendi'yi taleb ediyorlar*⁷⁰⁹ *ve illâ şimdi bir fesâd-ı azîm*⁷¹⁰ *zuhûr eder*" deyü⁷¹¹ böyle bir

⁶⁹⁵ Cem'iyet vehemen Segban-başı H: keyfiyeti bi'l-etraf tefhîm ü ta'lim ve müz'akere vü meşveret ile V.

⁶⁹⁶ Mahsusca cem'iyet etmek üzere V: - H.

⁶⁹⁷ Haber gönderüp . . . , tarafdâr V: irsâl-i peygâm ile kendine müte'allik ve tarafdârı H.

⁶⁹⁸ Mezkûru V: mezkûru H.

⁶⁹⁹ Edüp V: — H.

⁷⁰⁰ Seheri V: ale's-seher H.

⁷⁰¹ mülâkat olunup V: ve mülâki olup H.

⁷⁰² Ve illâ V: ve âlâ, eğer H.

⁷⁰³ Süleymâniye havlisine V: Süleymâniye'ye H.

⁷⁰⁴ Mikdar yoldaş cem' ü ihzâr edin V: kadar yoldaşlardan neferât celb ü cem' edin H.

⁷⁰⁵ Tevkîf V: ve habs H.

⁷⁰⁶ Tesyîrinde V: tesyîrde H.

⁷⁰⁷ Velî V: - H.

⁷⁰⁸ Türbe-i mezkûre V: Sultan Bayezid türbesine H.

⁷⁰⁹ Ediyorlar V: ederler H.

⁷¹⁰ 'Azîm V: küllî H.

⁷¹¹ Deyü V: deyüp H.

tezvîr te'lif ve ifâde⁷¹² eyledikde Kaymakam Paşa: “*Behey*⁷¹³ *Ağâ*, *bu masharalık mı? Devlet-i Aliyye'nin a'zam-ı merâtibinden olan meşihât-i kübrâ-yı islâmiyye mel'abe-i sıbyan mıdır*⁷¹⁴? *Dün azl olunup*⁷¹⁵ *bu gün nasb olunmak Pâdişâh-ı âlem-penâh'ın nüfûz-ı humâyûnlarına hâlel irâs eder ve mehâbet ve şevketi izâ'a edecek maddedir, bu hâl ü hareket*⁷¹⁶ *şân-ı saltanatata hürmet etmemekdir, bu olur şey değildir*” diyerek⁷¹⁷ Segban-başı'yı ilzâm u ifhâm kaydına düşmüş ise dahi⁷¹⁸ Segban-başı-i merkûm⁷¹⁹ “*Şimdi İstanbul*⁷²⁰ *yağma ve gâret*⁷²¹ *olur fitne-i şedîde zuhûriyle sabî ve nisvân ayaklar altında kalur*⁷²², *elbette bu madde râbîta bulmalıdır; aman devletlü*⁷²³ *iş işden geçdi, ne duruyoruz*⁷²⁴” deyu ibrâm ve ilhâh eyledikde⁷²⁵ Kaymakam Paşa'ya hayret gelüp pîç ü tâb ve ızdırâb ile zikr olunan⁷²⁶ Segban-başı'yı ve Rikâb Kethudâsı Mustafa Efendi'yi ve ehl-i fitne ve fesâdı ikâz eden Reisülküttâb Sa'id Hâlef Efendi'yi⁷²⁷ der-akab Bâb-ı Âsafî'ye ihzâr ve andan Enderûn-ı Humâyûn'a dahi terfîk ile azîmet ve huzûr-ı humâyûn'a⁷²⁸ icâleten dâhil⁷²⁹ oldular. Bu aralık⁷³⁰ Segban-başı: “*Maslahat râbîta buldu, Süleymâniye'ye neferât cem'ine hâcet yokdur, mahûd on dört Oda-başı'lar hânelerine gitsünler*” deyu

⁷¹² Ve ifâde V: - H.

⁷¹³ *Behey* V: *bre* H.

⁷¹⁴ *Meşihat-ı kübrâ-yı islâmiyye mel'abe-i sıbyan mıdır* V: *meşihat-ı kübra mel'abe mi olsun* H.

⁷¹⁵ *Olunup* V: *olup* H.

⁷¹⁶ *Nüfûz-ı humâyûnlarına bu hâl ü hareket* V: *nüfûzuna hâlel ve mehâbetini izâ'a edüp bu hâl* H.

⁷¹⁷ *Diyerek* V: + Kaymakam Paşa H.

⁷¹⁸ *Kaydına düşmüş ise dahi* V: *kaydıyla sa'y-i ekîd etdi* H.

⁷¹⁹ *Merkûm* V: — H.

⁷²⁰ *İstanbul* V: *İslâmbol* H.

⁷²¹ *Ve gâret* V: — H.

⁷²² *Zuhûriyle sabî ve nisvân ayaklar altında kalur* V: *zuhûr eder* H.

⁷²³ *Devletli* V: *efendim* H.

⁷²⁴ *Duruyoruz* V: *duruyoruz* H.

⁷²⁵ *ilhâh eyledikde* V: *ilhâh ve ızdırâb ve pîç ü tâb verdikde* H.

⁷²⁶ *Pîç ü tâb ve ızdırâb ile zikr olunan* V: - H.

⁷²⁷ *Ehl-i fitne ve Hâlet Efendi'yi* V: *ikâz-ı fitne ve fesâd eden Reisülküttâb Hâlet Said 'i* H.

⁷²⁸ *Huzûr-ı humâyûna* V: *huzûr-ı şevket-makrûnuma* H.

⁷²⁹ *Dâhil* V: *vâsil ve dâhil* H.

⁷³⁰ *Aralık* V: *aralıkda* H.

Ağa Kapusu'na haber gönderdi ⁷³¹. Ezîn cânib mûmâileyhim hâkpây-ı humâyûn-ı Hazret-i Şâhâne'ye vürûdlarında ibtidâ ⁷³² Segban-başı (17 b) iftitâh-ı kelâm edüp "Ocaklu yine ma'zûl Şeyhülislâm Efendi'yi istiyorlar; bize suâl etmeden Şeyhülislâm'ı azl edüp yerine Sâmânî-zâde'yi ⁷³³ kim nasb etdi?" deyu vikahet ve hetk-i hürmet-i saltanat ⁷³⁴ kıldıkda cenâb-ı şehriyâr-ı şevket-medâr ⁷³⁵: "Şeyhülislâm'ı ben nasb etdim" buyurup ⁷³⁶ Kaymakam Paşa bir taraftan ⁷³⁷ Segban-başı'yı iskât kaydına düşüp def'i husûsuna sa'y u gayret etdiyse de müfîd olmayarak merkum ⁷³⁸ Segban-başı peyderpey huzûr-ı humâyûnda ⁷³⁹ ibrâm u ilhâh-ı tâmm ile: "Şimdi bir fitne-i azîme kopar ⁷⁴⁰, İstanbul ⁷⁴¹ herc ü merc olur" diyerek ısrâr ⁷⁴² ve Şevketlü Efendimiz'e "Bu def'alık ⁷⁴³ bu madde râbita bulsun fi mâba'd bir dahi ⁷⁴⁴ bir fitne ve fesâd zuhûr eder ise beni katl eyle ⁷⁴⁵" dedikte Şehriyâr-ı müşârünileyh dahi ⁷⁴⁶ "Katl edeyim mi?" buyurunca, tekrâr ⁷⁴⁷ Segban-başı-i merkûm ⁷⁴⁸ "Katl et" dedikte nâçar ⁷⁴⁹ Pâdişâh-ı zîşân ⁷⁵⁰ "Öyle olsun" buyurup Silahdâr

⁷³¹ Haber gönderdi V: irsâl-i haber etti H.

⁷³² Cânib mûmâileyhim ibtidâ V: cânib-i hâkpây-ı humâyûna vürûdlarında H.

⁷³³ Samânî-zâde'yi V: Samânî-zâde Efendi'yi H.

⁷³⁴ Hetk-i hürmet-i saltanat V: hetk-i hürmet-i edeb H.

⁷³⁵ Cenâb-ı şehriyâr-ı şevket-medâr V: şevketlü efendimiz H.

⁷³⁶ Buyurup V: + yine H.

⁷³⁷ Bir taraftan V: - H.

⁷³⁸ Sa'y ü gayret etdiyse de müfîd olmayarak merkûm V: sa'y-i belîg etdi müfîd olmadı H.

⁷³⁹ Huzûr-ı humâyûnda V: - H.

⁷⁴⁰ Fitne-i azîme kopar V: fitne zuhûr eder H.

⁷⁴¹ İstanbul V: İslâmbol H.

⁷⁴² İsrâr V: ikdâm H.

⁷⁴³ Bu def'alık V: bu def'a H.

⁷⁴⁴ bir dahi H: - V.

⁷⁴⁵ Eyle V: et H.

⁷⁴⁶ Şehriyâr-ı müşârünileyh dahi V: şevketlü pâdişâhımız H.

⁷⁴⁷ Tekrâr V: - H.

⁷⁴⁸ Merkûm V: - H.

⁷⁴⁹ Nâçar V: - H.

⁷⁵⁰ Zîşân V: + efendimiz H.

Ağa'yı ânifen beyân olunduğu vechile ⁷⁵¹ ma'zûl Efendi'ye irsâl ile ihzâr ve sâniyen iksây-ı ferve-i fetvâ buyurdular ⁷⁵².

Dokuzuncu günü Tophâne-i Âmire'ye biniş olup ⁷⁵³ top dökümü temâşâsına teşrif-ı humâyûn buyurulup ⁷⁵⁴ cümle neferât ve sekene-i Tophâne-i Âmire'yi ⁷⁵⁵ müstagrak-ı ihsân-ı bî-pâyân buyurdular.

On birinci cum'a günü selâmlık ile câmi'-i şerif-i Ebâ Eyyûb-ı En-sârî'de edây-ı salât-ı cum'adan sonra ⁷⁵⁶ hemşire-i celileleri devletlû Esmâ Sultan aliyetü'ş-şân Hazretleri'ne med'uvven mahall-i mezbûrda ⁷⁵⁷ vâki' sâhil-serâlarına kudûm ve anda ⁷⁵⁸ tenâvül-i ziyâfet-i uht-ı zî-şânları ile dil-seyr olup sâhil-serây-ı mezkûrda Segban-başı'ya ⁷⁵⁹ bir kabza murassa' hançer ⁷⁶⁰ ihsân eylediler.

On üçüncü günü silâhşorân-ı hassa'dan ⁷⁶¹ ve zu'emây-ı dergâh-ı âlî'den Eyyub Ağa-zâde Seyyid Mehmed Ağa'ya ⁷⁶² Şemseddin Bey azlinden Mîrahûr-ı evvelik rütbe-i refi'ası ⁷⁶³ itâ olundu.

On altıncı günü mühr-i sâdâret-i uz mâ ⁷⁶⁴ ile Çelebi Mustafa Paşa cânibine ⁷⁶⁵ azîmet eden Hazinedâr-ı Hazret-i ⁷⁶⁶ Şhriyârî Beşir Ağa orduy-ı humâyûndan ⁷⁶⁷ Âsitâne'ye vârid oldu.

⁷⁵¹ Silâhdar Ağa'yı ânifen beyân olunduğu vechile V: Silahdar Ağa'yı şeh-riyârî'yi H.

⁷⁵² Fetvâ buyurdular V: fetvây-ı düvüm-bâr eylediler H.

⁷⁵³ Biniş olup V: biniş-i humâyûn ile H.

⁷⁵⁴ Buyurulup V: buyurup H.

⁷⁵⁵ Tophâne-i Âmireyi V: Tophâne'yi H.

⁷⁵⁶ Câmi'-i şerif-i cum'adan sonra V: câmi'-i envâr-ı pâş-ı Hazret-i Ebâ Eyyûb'da edây-ı namaz-ı cum'adan sonra H.

⁷⁵⁷ Mahall-i mezbûrda V: Eyub'da H.

⁷⁵⁸ anda H - V.

⁷⁵⁹ Sâhilsarây-ı mezkûrda Segban-başı'ya V: Segban-başı Ağa'ya sâhil-saray-ı merkûmda H.

⁷⁶⁰ Bir kabza murassâ' hançer V: bir kabza hançer-i murassâ' H.

⁷⁶¹ Hassa'dan V: hassa H.

⁷⁶² Mehmed Ağa'ya V: Mehmed Ağa bendelerine H.

⁷⁶³ rütbe-i refi'ası V: - H.

⁷⁶⁴ Uzmâ V: kübrâ H.

⁷⁶⁵ Çelebi Mustafa Paşa cânibine V: Çelebi Mustafa Paşa'ya H.

⁷⁶⁶ Hazret-i V: - H.

⁷⁶⁷ Orduy-ı humâyûndan V: ordudan H.

On yedinci günü Hurrem-âbâd denmekle ma'rûf⁷⁶⁸ olan (18 a) Bebek Bağçesi'ne biniş ve rikâb-ı humâyûn oldu.

On sekizinci cum'a günü Beylerbeyi'nde vâki' vâlid-i zîşânları Sultan Abdülhamid Han Hazretleri'nin binâ ve ihyâsına muvaffak olduğu câmi'-i şerife selâmlık oldu⁷⁶⁹.

Yürüncü günü Tuğcu-zâde Abdülkadir Efendi, Hafid Behçet Efendi azlinden Hekim-başılık mansibiyle şâdkâm oldu⁷⁷⁰. Yevm-i mez-bûrda Enderûn-ı humâyûn'dan ihrâc olunan sâbık Baş Çukadar Mehmed Bey İçel'e nefy ü iclâ kılındı⁷⁷¹.

Yirmi beşinci cum'a günü selâmlık ile Ayasofya câmi'ini teşrif buyurup ba'de's-salât⁷⁷² hemşire-i iffet-ârâları devletlü Hibetullah Sultan aliyetü's-şân⁷⁷³ Hazretleri'nin sarây-ı vâlâlarına kâdime-cünbân-ı şevket ve mesned-ârây-ı ziyâfet oldular.

Yirmi altıncü günü sâbık Hazine Kethudâsı Sâlih Bey Kıbrıs cezîresine⁷⁷⁴ nefy ü tagrîb olundu.

*Cemâziye'l-âhırın gurrasinde*⁷⁷⁵ nefy olunan sâbık Hazine kethudâsı⁷⁷⁶ Sâlih Bey, afv u itlâk olunup Surre Emîni nasb u ta'yîn buyuruldu⁷⁷⁷. Kendüsü Âsitâne'de mevcûd bulunmadığından⁷⁷⁸ lâzım gelen hil'ati Bâb-ı Âsafi'de⁷⁷⁹ Teşrifâtî Efendi'ye iksâ olundu.

Azl-i Kaymakam Şehsuvar-zâde Hamdullah Paşa ve nasb-ı Musa Paşa sâniyen

Şehr-i mezburun ikinci perşembe günü Kaymakam Hamdullah

⁷⁶⁸ Denmekle ma'rûf V: demekle nâmver H.

⁷⁶⁹ Beylerbeyi'nde vâki' selâmlık oldu V: Selâmlık ile edây-ı salât-ı cum'a için Beylerbeyi'de vâki cennetmekân merhûm ve mağfûrînleh vâlid-i zîşânları câmi'-i şerifine teşrif-sâz oldular H.

⁷⁷⁰ Oldu V: olup H.

⁷⁷¹ kılındı V: olundu H.

⁷⁷² selâmlık ile ba'de's-salât V: Ayasofya câmi'ine selâmlık ile teşrif ve ba'de edây-ı namaz-ı cum'a med'uvven H.

⁷⁷³ 'Aliyyetü's-şân V: - H.

⁷⁷⁴ Kıbrıs cezîresine V: Cezîre-i Kıbrıs H.

⁷⁷⁵ Cemâziye'l-âhırın gurrasinde V: cumâde'l-âhır gurrasine günü H.

⁷⁷⁶ Sâbık Hazine kethudâsı H: mûmâileyh V.

⁷⁷⁷ Nasb ve ta'yîn buyuruldu V: nasb olunmağın H.

⁷⁷⁸ Bulunmadığından V: olmadığından H.

⁷⁷⁹ Bâb-ı Âsafi'de V: - H.

Paşa azl olunup ⁷⁸⁰ bundan mukaddem ⁷⁸¹ hufyeten ⁷⁸² Tebdil Hasekisi Emin Ağa kulları irsâliyle Gelibolu'dan celb ü ihzâr olunan Kaymakam-ı sâbık Musa Paşa huzûr-ı şâhâneye duhûl ve hâk-pây-ı humâyûn-ı şehinşâhiye müsûl ile ⁷⁸³ sâniyen ferve-i kaymakamî ilbâs buyurulup ⁷⁸⁴ tebcil olundu.

Üçüncü cum'a günü Sultan Ahmed Han Hazretleri'nin ⁷⁸⁵ câmi'-i şeriflerine ⁷⁸⁶ selâmlık ile teşrif ve salât-ı cum'ayı edâdan sonra ⁷⁸⁷ türbelerde medfûn olan ⁷⁸⁸ merhûmun selâtîn ü şehzâdegânı ⁷⁸⁹ ziyâret ve ruhlarına fâtiha-hân olarak avdet buyurdular ⁷⁹⁰.

Altıncı günü Kaymakam Paşa Kapu Kethudâsı Çaprâstlı dâmâdı Hasan Efendi Çavuş-başı nasb olunup ma'zûl Hasan Tahsin Efendi, Defter Emâneti'yle taltif olundu. Yevm-i mezbûrda ⁷⁹¹ Gülhâne'ye binîş ve rikâb-ı humâyûn olup ⁷⁹² hitâmında sâde nakkare faslı ile kesb-i irtiyâh buyurdular ⁷⁹³.

Dokuzuncu günü Dolma-bağçe kasrına binîş-i humâyûn ile teşrif (18 b) buyurulup ⁷⁹⁴ Enderûn-ı humâyûn cündîleri cerîd-bâz olmağın kesb-i inşirâh ⁷⁹⁵ ve tenezzüh buyuruldu ⁷⁹⁶.

Onuncu cum'a günü selâmlık ile cennet-mekân Sultan Süleymân Han-ı Gâzî câmi'-i şerifine teşrif buyurulup ⁷⁹⁷ Dergâh-ı âli Yeniçeri

⁷⁸⁰ Olunup V: olup H.

⁷⁸¹ Mukaddem V: akdem H.

⁷⁸² Hufyeten V: - H.

⁷⁸³ Huzûr-ı müsûl ile V; huzûr-ı pâdişâh-ı devrâna ityân olunup H.

⁷⁸⁴ İlbas buyurulup V: ilbâsiyle H.

⁷⁸⁵ Hazretlerinin V: - H.

⁷⁸⁶ Câmi'-i şeriflerine V: câmi'ine H.

⁷⁸⁷ Salât-ı cum'ayı edâdan sonra V: ba'de edây-ı namaz-ı cum'a anda H.

⁷⁸⁸ olan V: - H.

⁷⁸⁹ merhûmün selâtîn ü şehzâdegânı H: selâ'in ü şehzâdegânın V.

⁷⁹⁰ Ruhlarına avdet buyurdular V: fâtihâ-hân olmalarıyla ervâh-ı pâkların şâdân buyurdular H.

⁷⁹¹ Mezbûrda V: mezbûr H.

⁷⁹² Rikâb-ı humâyûn olup V: rikâb H.

⁷⁹³ nakkare faslı ile kesb-i irtiyâh buyurdular H: Nakkare ile kesb-i neşât buyuruldu V.

⁷⁹⁴ Teşrif buyurulup V: şeref-efzâ olup H.

⁷⁹⁵ İnşirâh V: neşât H.

⁷⁹⁶ Buyuruldu V: buyurdular H.

⁷⁹⁷ Selâmlık ile buyurulup V: selâmlık ile merhûm cennetmekân Kanûnî Süleymân Hân-ı Gâzî ma'bed-i ulyâsına sa'âdet-efzây-ı vürûd olup H.

Ağası Kapusu ⁷⁹⁸ pişgâhında âmâde kılınan şerbet-i şirîn-güvârı nûş ve kâse-i şerbeti lebrîz-i dînâr edüp Sultan Mahmud Hân-ı merhûmun ⁷⁹⁹ kanûnunu icrâ buyurdular.

On üçüncü pazar ertesi gecesi bi kazâ'i'llahi te'âla sâ'at beş sularında ⁸⁰⁰ Bal-kapanı nâm mahalde vâki' Kadı Hânı derûnundan harik zuhûr etmeğin sâ'at on ikide mündefi' oldu.

On beşinci çarşamba gecesi bi kazâ'i'llahi te'âla Şehzâdebaşı'nda Acemi Oğlanları kolları ⁸⁰¹ köşesinden harik zuhûriyle ⁸⁰² on sâ'at kadar şiddet-i imtidâd ve i'âne-i rûzgâr ile o havâliler sûzân olup intifâ buldu.

Yirmi ikinci günü Karadeniz Boğazı'nda olan ⁸⁰³ neferât ve yamaklara ⁸⁰⁴ Enderûn-ı Humâyûn hademesinden Çantacı Emin Ağa kulları yediyle üç yüz elli kese atıyye-i seniyye-i ⁸⁰⁵ şâhâne irsâl olup cümlesine tevzi' ü taksîm ⁸⁰⁶ olundu ⁸⁰⁷. Yevm-i mezbûrda Kâtîbû's-sır Tayfur Bey kulları vâsıtasıyla cümle sudûr ve mevâlîye boğçalar ihsân ü itâ ⁸⁰⁸ olunmağın cümlesi def'aten Şeyhülislâm Efendi'nin ⁸⁰⁹ du'âhânesinde tevzi' olup iltifât-ı şâhâneye mazhar olmalarıyla gülbang-i da'avât-ı pâdişâh rûy-ı zemîn îsâl-i bargâh-ı Melik-i mu'în kılındı ⁸¹⁰.

Yirmi üçüncü perşembe günü ihrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid için icmâl ve yazı oldu.

⁷⁹⁸ Yeniçeri ağası kapusu V: yeniçerileri Ağa Kapusu H.

⁷⁹⁹ Sultan Mahmud Hân-ı merhûmun V: merhûm Sultan Mahmud Hân-ı Gâzi'nin H.

⁸⁰⁰ Sularında V: - H.

⁸⁰¹ Acem-i oğlanları kolları V: Acem-oğlu kolları H.

⁸⁰² Zuhûriyle V: zuhûr edüp H.

⁸⁰³ Karadeniz Boğazı'nda olan V: kılâ'-i seb'a boğaz-ı Bahr-i siyâh H.

⁸⁰⁴ Yamaklara V: yamaklarına H.

⁸⁰⁵ Seniyye V: - H.

⁸⁰⁶ Taksîm V: ihsân H.

⁸⁰⁷ Olundu V: ve H.

⁸⁰⁸ Ve itâ V: - H.

⁸⁰⁹ Efendinin V: Efendi H.

⁸¹⁰ Rûy-ı zemîn kılındı V: rûy-ı zemîn ve şchriyâr-ı kâm-bîn hazretlerini nüh târım-ı sipihre resân eylediler H.

Yirmi dördüncü cum'a günü selâmlık ile cennet-mekân merhûm⁸¹¹ Sultan Selim Hân-ı Evvel câmi'-i şerîfine teşrif buyurup salât-ı cum'ayı edâ buyurdular⁸¹². Yevm-i mezbûrda sabıka İzmir kadısı Sıdkı-zâde Ahmed Reşîd Efendi ordu-yı humâyûn kadısı nasb u ta'yîn buyuruldu⁸¹³.

*Yirmi yedinci pazar ertesi*⁸¹⁴ günü biniş-i humâyûn ile Kasr-ı İzzet - âbâd'a şeref - bahş oldular.

Yirmi sekizinci günü kâ'ide üzere divân-ı humâyûn olup kıst-ı vâhid mevâcibi ihrâc u itâ⁸¹⁵ olundu.

Receb-i şerîf gurresi cum'a günü ma'bed-i kadîm olan Ayasofya Câmi'inde⁸¹⁶ edây-ı salât-ı cum'a⁸¹⁷ buyurdular.

Üçüncü gecesini Sultan Mehmed semtinde (19 a) Atık Ali Paşa'da harîk zuhûr edüp üç sa'at kadar etrâfını sûzân edüp müntâfî⁸¹⁸ oldu.

Dördüncü günü Dolmabağçe kasrına biniş ve rikâb-ı humâyûn olup Enderûn-ı Humâyûn cündileri icrây-ı san'at-ı cirid-bâzî eylemeleriyle⁸¹⁹ kesb-i imbisât buyuruldu⁸²⁰.

Yedinci günü Cebeciler Baş Kethudâsı Hüseyin Ağa Rikâb Cebeci - başısı ve Selim Sâbit Efendi Yeniçeri Efendisi nasb olunup Şehzâde - başı harîkında Eski Odalar Kışlaları nisfına kadar muhterik ve sûzân olmağın müceddeden binâ ve inşâsı⁸²¹ Efendi-i mûmâileyhe⁸²² havâle olundu.

⁸¹¹ Cennet-mekân merhûm V: merhûm cennet-mekân H.

⁸¹² Câmi'-i şerîfine buyurdular V: câmi'ine şeref- nümây-ı edây-ı salât-ı cum'a oldular H.

⁸¹³ Ordu-yı humâyûn kadısı nasb ve ta'yîn buyuruldu V: ordu-yı humâyûna kadı nasb olundu H.

⁸¹⁴ Pazartesi V: - H.

⁸¹⁵ Ve itâ V: - H.

⁸¹⁶ Ayasofya câmi'inde V: Ayasofya'da.

⁸¹⁷ cum'a H: - V.

⁸¹⁸ müntâfî V: def' H.

⁸¹⁹ Cündileri icrây-ı san'at-ı ciridbâzî eylemeleriyle V: cündilerine il'âb-ı cirid etmek ile teferrüc ve H.

⁸²⁰ Buyuruldu V: buyurdular H.

⁸²¹ Binâ ve inşâsı V: inşâ ve binâsı H.

⁸²² Efendi-i mûmâileyhe V: - H.

Sekizinci cum'a günü câmi'-i Ebu'l-Feth Sultan Mehmed Hân-ı Gâzî'ye selâmlık olup⁸²³ yevm-i mezbûrda Hudâvendigâr-ı sâbık⁸²⁴ Sultan Selim Hazretleri'nin⁸²⁵ harem-i ismet-me'âblarından⁸²⁶ Baş Kadın'ın serzede-i bürûz olan ba'zı⁸²⁷ harekât-ı nâ-becâsına mücâzât olarak⁸²⁸ Enderûn-ı Humâyûn'da Topkapı nâm mahalde mahnûkan idâm olunup⁸²⁹ na'şı⁸³⁰ civâr-ı Ebû Eyyûb-ı Ensâri'ye⁸³¹ nakl ile takbîr olundu.

Dokuzuncu günü İzzet Paşa-zâde azlinden Kapucular kethudâlığı mansıbı Mehmed Tâhir Bey'e tevcîh buyuruldu⁸³². Yevm-i mezbûrda taşra Kılar hademesinden⁸³³ Derviş nâm Kılarlı sūdûr eden cünhasına mebnî Boğaz kal'elerinde yamakân taraflarına⁸³⁴ firâr ve ilticâ etmiş ise dahi⁸³⁵ ahz olunup Bâb-ı Humâyûn pişgâhında cezâsı tertîb olundu.

Onuncu günü Çelebi Reşîd Mustafa Efendi, Rikâb Kethudâsı ve Yusuf Ağâh Efendi, Tersâne-i Âmire⁸³⁶ Emîni ve Mâlikâne Halifesi Mehmed Râif Efendi, Şıkk-ı Evvel Defterdârı ve Avni Efendi, Şıkk-ı sâni ve İbrâhim Efendi, Malikâne Halifesi ve Reis Kesedârı Mustafa Efendi, Tezkire-i Evvel nasb u ta'yîn⁸³⁷ olundular.

⁸²³ Câmi'-i selâmlık olup V: selâmlık ile cennet-mekân firdevs-âşiyân merhûm Ebu'l-feth sultan Mehmed Hân-ı Gâzî tâbe serâhu hazretleri câmi'-i vâlâsına teşrifşâz-ı edây-ı salât-ı cum'a oldular H.

⁸²⁴ Hüdâvendigâr-ı sâbık V: hüdâvendigâr-ı sâbıkın H.

⁸²⁵ Sultan Selim hazretlerinin V: - H.

⁸²⁶ Harem-i ismet-me'âblarından V: Harem-bânûy-ı ismetlerinden H.

⁸²⁷ Bâzı V: - H.

⁸²⁸ Mücâzât olarak V: mebnî H.

⁸²⁹ Mahnûkan idâm olunup V: mahnûkan olup H.

⁸³⁰ Na'şı H: - V.

⁸³¹ Ebû Eyyûb-ı Ensâri'yi V: Hazret-i Ebî Eyyûb'a H.

⁸³² İzzet Paşa-zâde buyuruldu V: Mehmed Tahir Bey'e İzzet Paşa-zâde azlinden Kethudây-ı bevâbin-i şehriyârilik mansıbı ihsân olunup H.

⁸³³ Hademesinden V: hademelerinden.

⁸³⁴ Boğaz kal'elerinde yamakân taraflarına V: yamakân-ı kıla'-ı Boğaz tarafına H.

⁸³⁵ Etmiş ise dahi V: etmiş olmağın H.

⁸³⁶ Âmire V: - H.

⁸³⁷ U ta'yîn V: - H.

On birinci gecesi Daltaban Çeşmesi kurbünde harîk-i cüz'î zuhûr edüp bi-hamdihi te'âlâ nisf sâ'atde bertaraf oldu.

On ikinci günü Divân-ı Humâyûn'da⁸³⁸ kâ'ide-i Devlet-i Aliyye üzere surre-i Haremeyn-i muhteremeyn huzûr-ı şâhânedede⁸³⁹ ihrâc olundu.

Vak'a-i acîbe ve ikdâm-ı yamakân-ı Kılâ'-ı Boğaz

On üçüncü çarşamba günü mukaddemâ⁸⁴⁰ vak'a-i cülûs-ı humâyûndan berü Kılâ'-ı seb'a yamakları İstanbul⁸⁴¹ ve nevâhisinde (19 b) ve Boğaz-ıçî'nde silâh ile geşt ü güzâr ve perde-bîrûn harekete ictisâr ve İstanbul⁸⁴² içinde fevâhiş ile mu'âmeleleri âşikâr ve ba'zı ehl-i ırz nisvân tâifesine dahi⁸⁴³ ta'arruza ibtidâr ve re'âyâ emvâl⁸⁴⁴ ve harîmine dest-dırâz ile müdâhele ve âzârdan hâli olmadıkları⁸⁴⁵ ve Boğaz-ıçî'nde⁸⁴⁶ bi-edebâne tavra sülûk ve zâbitlerine adem-i itâ'at ve fevâhiş ile dest be-dest⁸⁴⁷ alâ mele'i'-n-nâs iskelelere inüp kayıklara rükûb⁸⁴⁸ ve rûz-ı rûşende alenen kayık içinde bâde nûş⁸⁴⁹ ederek ve nâre urarak ve sayha eyleyerek⁸⁵⁰ fevâhişi kal'elere götürüp bu güne⁸⁵¹ i'lân-ı fisk u fücûru pîşe ve kâr edinmeleriyle⁸⁵² min indî'llah⁸⁵³ tertîb-i cezây-ı sezâlarına meşîyyet-i Bârî ta'allûk eyleyüp yevm-i mezbûrda Şevket-meâb⁸⁵⁴ Efendimiz Hazretleri Beşiktaş'da vâki' Gülşen-âbâd ıtlâk olunan Çırağan sâhilhânesinde hemşire-i zî-şânları devletlû Esmâ Sultan aliyetü'ş-şân Hazretleri kesb-i hevâ ve

⁸³⁸ Divân-ı humâyûnda V: divânhâne-i humâyûnda H.

⁸³⁹ Huzûr-ı şâhânedede V: huzûr-ı şevketmakrûn-ı şâhânedede H.

⁸⁴⁰ Mukaddemâ V: bundan akdem H.

⁸⁴¹ İstanbul V: İslâmbol H.

⁸⁴² İstanbul V: İslâmbol H.

⁸⁴³ Ehl-i ırz nisvân tâifesine dahi V: nisvân-ı ehl-i ırza tasaddi ve H.

⁸⁴⁴ Reâyâ emvâl V: reâyânın malına H.

⁸⁴⁵ Âzârdan hâli olmadıkları V: âzâr H.

⁸⁴⁶ Boğaziçi'nde V: envâ'-ı H.

⁸⁴⁷ Zâbitlerine dest be-dest V: zâbitleri hiç ve lâşey add ve dest be-dest fevâhiş ile H.

⁸⁴⁸ Kayıklara rükûb V: zevrâk-süvâr olarak H.

⁸⁴⁹ Bâde nûş V: nûş-ı bâde H.

⁸⁵⁰ Eyleyerek V: ederek H.

⁸⁵¹ Bu güne V: böyle böyle gün be gün fesâd-ı efvâ H.

⁸⁵² Edinmeleriyle V: etmeleriyle H.

⁸⁵³ İndî'llah V: - teâlâ H.

⁸⁵⁴ Şevketmeâb V: şevketlû kerâmetlû H.

tebdil-i mâ için sâkin olmalarıyla hemşire-i celileleri ziyâretine sâhil-hâne-i mezkûra⁸⁵⁵ tebdilen teşrif-i humâyûn buyurmuşlardı. Yevm-i mezbûrda⁸⁵⁶ Beşiktaş Mevlevî-hânesi'nin⁸⁵⁷ mukâbele günü olmağla⁸⁵⁸ Yahya Efendi fezâsı müzdahingâh-ı ricâl ü nisâ olduğu rûz idi ki Boğaz yamakları olan⁸⁵⁹ iki nefer pür-silâh nekbet Beşiktaş meyhânelerinde sarhoş⁸⁶⁰ olup birbiri ile⁸⁶¹ bî-edebâne tavr u hareket ile Çırağan yalısı kapısı önünden mürûr ederlerdi. O⁸⁶² mahalde hâzır olan Beşiktaş bostancıları bunları dûrdan temâşâ etmek esnâsında mezbûr yamaklar vesvese ve havfa zâhib olarak⁸⁶³ silâha davranup piştov endaht etdiklerinde Yahya Efendi'de bulunan üç beş yamak-ı kal'e dahi piştov sadâsı tarafına şitâb eyleyüp yoldaşları olan mezbûr⁸⁶⁴ yamaklara mülhak oldular. Çırağan Kapısı önünde maddeyi seyr eyleyen Baş Çukadar⁸⁶⁵ Abdülfettah Ağa hâzır olan bostancı tâifesine "*Bre ne durursuz, bu bî-edebler Şevketlü Efendimiz bu mahalde iken ne demekdir, şu mel'ûnları urun*" demesiyle mevcûd olan⁸⁶⁶ bostancılar dahi piştov ve tufeng ve sopa ile hücûm etmeleriyle (20 a) habîsler dahi karşılayup muhârebe ve mukâteleye mübâderetlerinde der-akab Beşiktaş ve Kara-bâli ve etrâf bostancılarına haber irsâli⁸⁶⁷ ile cem' olduklarında muhârebeye tasaddî ve mezbûrlar ceng ederek Levent Çiftliği yolunu tutdular. Bu evanda Şevketlü Efendimiz Çırağan yalısı haremünde mâddeye vâkıf olduklarında kat'â temkîn-i şevket-mekînlerine hâlel vermeyip deryâ-yı gazab-ı şâhâneleri mevc-hiz ve kef-engiz olmağın bî-edeblerin⁸⁶⁸ birisi firâr etmeyerek ahz u

⁸⁵⁵ Mezkûra V: merkûmeye H.

⁸⁵⁶ Mezbûrda V: mezbûr H.

⁸⁵⁷ Mevlevîhânesinin V: mevlevîhânesi H.

⁸⁵⁸ Olmağla V: olmağın H.

⁸⁵⁹ Yamaklarından V: yamakânından H.

⁸⁶⁰ Meyhânelerinde sarhoş V: meyhânesinde sekrân H.

⁸⁶¹ Birbiri ile V: birbirleriyle H.

⁸⁶² O V: ol H.

⁸⁶³ Sâhib olarak V: zehâb hasebiyle H.

⁸⁶⁴ Olan mezbûr V: - H.

⁸⁶⁵ Baş Çukadar V: + ağay-ı şehriyârî H.

⁸⁶⁶ Şu mel'ûnları urun demesiyle mevcud olan V: bunların bu mel'ûnluğu urun şu edebîsizlere demek ile bulunan H.

⁸⁶⁷ Haber irsâli V: itâre-i haber H.

⁸⁶⁸ Bu evanda ... bî-edeblerin H: Bu keyfiyete Şehriyâr-ı müşârün-ileyh efendimiz vâkıf olduklarında temkîn-i şâhânelerine aslâ hâlel vermeyerek gazab-ı padişâhâneleri mevc-hiz olmağla mezbûrların V.

istisâl olunmasını haremde Baş Çukadar-ı mûmâileyhe emr ü fermân buyurmalariyle Ağa-yı mûmâileyh dahi⁸⁶⁹ ikdâm ederek⁸⁷⁰ bostancılar mezbûrların verâsından ceng eyleyerek⁸⁷¹ Levent Çiftliği yolunda vâki' kapu'ya kadar⁸⁷² varup anda cümlesini⁸⁷³ ahz etdiler. Hattâ ol esnâda Levent Çiftliği ustası Deli Ahmed dahi orada eşkiyây-ı merkûmeye bi't-tesâdüf⁸⁷⁴ birisini ahz ü girift eyledi⁸⁷⁵. Eşkiyây-ı merkûme⁸⁷⁶ mecrûh u zahmdâr ve müşrif-i helâk olarak giriftâr olup bostancılardan dahi birisi helâk ve bir kaç zahmdâr oldu. Ezîn cânib Baş Çukadar Ağa zikr olunan zahm-horde eşkiyâyı Tebdil Hasekisi⁸⁷⁷ Emin Ağa ile Segban-başı'ya⁸⁷⁸ emr ü itâb-ı şâhâneyi hâvi tezkire ile gönderdikde⁸⁷⁹ Segban-başı'nın⁸⁸⁰ can başına sıçrayup gelen mecrûhları⁸⁸¹ der-akab zindana isâl ile idâm ve ol gece eşkiyâ te'dib ve tenkiliçün⁸⁸² beyâz üstüne fermân istid'â etmeğin fermânı tedârik ve ertesi⁸⁸³ şehri mezbûrun *on dördüncü* perşembe günü kârhâneli ve bazı Ocak ihtiyâr⁸⁸⁴ ve serkerdeleri ile silâhlanup ve İstanbul⁸⁸⁵ kal'e kapularını sed etdirüp⁸⁸⁶ teccüs ile bulunup ele getürdüğü yirmi üç kadar kal'e yamaklarının gündüz alenen bilâ amân boğup meyterini hammallara yükledüp⁸⁸⁷ alâ mele'i'n-nâs

⁸⁶⁹ Ve istisâl mûmâileyh dahi V: olunması emr-i hümâyûnumdur haberini Baş Çukadar Ağa kullarına haremde irsâl etmeğin Ağay-ı merkûm dahi H.

⁸⁷⁰ Ederek V: kılmağın H.

⁸⁷¹ Eyleyerek V: ederek H.

⁸⁷² Kadar V: değin H.

⁸⁷³ Varup anda cümlesini V: vâsıl olup cümlesin H.

⁸⁷⁴ Orada eşkiyây-ı merkûmeye bi't-tesâdüf V: ol mahalde eşkiyây-ı mezbûra tesâdüf etmeğin H.

⁸⁷⁵ Ahz ü virift eyledi V: ol ahz eyledi H.

⁸⁷⁶ Eşkiyây-ı merkûme V: merkûm eşkiyâlar H.

⁸⁷⁷ Zikr olunan zahmhorde eşkiyâyı Tebdil Hasekisi V: mezbûr eşkiyây-ı zahmhordeleri Tebdil-i hassa Hasekisi H.

⁸⁷⁸ Segban-başı'ya H: - V.

⁸⁷⁹ Emr ü itâb-ı şâhâneyi hâvi tezkire ile gönderdikde V: itâb-ı şâhâneyi hâvi emr-i hümâyûn ile irsâl etdikde H.

⁸⁸⁰ Segban-başının H: Ağa-yı mûmâileyhin V:

⁸⁸¹ Gelen mecrûhları V. vürüd eden mecrûh eşkiyâları H.

⁸⁸² Te'dib ve tenkiliçün V: idâmı için H.

⁸⁸³ fermânı tedârik ve ertesi H: Bi'l-isdâr ferdâsı V:

⁸⁸⁴ ihtiyâr V: ihtiyârı H.

⁸⁸⁵ İstanbul V: İslâmbol H.

⁸⁸⁶ Etdirüo V: + İslâmbol'u H.

⁸⁸⁷ Yükledüp V: tahmilen H.

deryâya ilka ve levs-i vücûd-ı eşkıyâdan İstanbul'u⁸⁸⁸ tathîr ü imhâ eyledi.

On beşinci cum'a günü Ayasofya câmi'ine selâmlık oldu⁸⁸⁹.

On yedinci günü Bağdad Vâlisi Ali Paşa'yı gulâmlarından birisi şehîd etdiği haberi vârid oldu⁸⁹⁰.

On sekizinci günü Sadr-ı sâbık İbrâhim Paşa'ya Selânik ve Osman Paşa'ya Karahisar-ı sâhib sancağı⁸⁹¹ tevcih olunup yevm-i mez-bûrda cezâsı tertîb olunan Kars Vâlisi Mehmed Paşa'nın ser-i maktû'u vâsıl oldu⁸⁹².

On dokuzuncu günü Divân-ı humâyûn tercümânı Aleko zimminin sudûr eden hıyânetine mebnî Bâb-ı Humâyûn önünde cezâsı tertîb olundu.

*Yirmi ikinci*⁸⁹³ günü selâmlık ile cu'mayı Eyyûb-ı Ensârî câmi'-i şerifinde⁸⁹⁴ edâ buyurdular.

Yirmi üçüncü (20 b) *günü* Surre Emîni ve Saka-başılar Üsküdar'-dan hareket ve rehrev-i tarîk-ı hacc-ı şerif oldular.

Yirmi dördüncü günü Erzurum vâlisi Sadr-ı esbâk Yusuf Ziya Paşa'ya Bağdad eyâleti ve sâbık⁸⁹⁵ Çıldır vâlisi Şerîf Paşa'ya Kars eyâleti ve Ma'den Emîni Abdi Paşa'ya vezâretle Diyârbekir eyâleti tevcih⁸⁹⁶, *yirmi beşinci günü* vezâretten mütekâ'id Hakkı Mehmed Paşa'ya tuğları itâ olunup Erzurum eyâleti tevcih olundu.

Yirmi sekizinci günü Şevket-meâb Efendimiz'i⁸⁹⁸ Beyhân Sultan aliyetü's-şân Hazretleri⁸⁹⁹ da'vet etdiklerine⁹⁰⁰ binâen tebdilen Sarây-ı vâlâlarına⁹⁰¹ icâbet-nümây-ı ziyâfet oldular.

⁸⁸⁸ İstanbul V: Islâmbol'u H.

⁸⁸⁹ Selâmlık oldu V: envâr-pâş-ı namaz-ı cum'a oldular H.

⁸⁹⁰ Vârid oldu V: peyâmı Âsitâne'ye vürûd etdi H.

⁸⁹¹ Sancağı V: - H.

⁸⁹² Vâsıl oldu V: Âsitâne'ye vürûd etdi H.

⁸⁹³ Yirmi ikinci V: + cum'a H.

⁸⁹⁴ Cum'ayı Eyyûb-ı Ensârî câmi'-i şerifinde V: salât-ı cum'ayı hazret-i Hâlid'de H.

⁸⁹⁵ Sâbık V: sâbika H.

⁸⁹⁶ Tecihi V: + olundu H.

⁸⁹⁷ Mehmed H: - V.

⁸⁹⁸ şevket-me'âb efendimizi V: Şevketlü efendimiz hazretlerini H.

⁸⁹⁹ aliyetü's-şân hazretleri V: - H.

⁹⁰⁰ Etdiklerine V: ettiğine H.

⁹⁰¹ Vâlâlarına V: dil-ârâlarına H.

Yirmi dokuzuncu cum'a günü selâmlık ile Mahmud Paşa-yı velî câmi'ine teşrif buyurdular⁹⁰² ve yevm-i mezbûrda teşrifât-ı seniyye-i⁹⁰³ humâyûn ile Baş Çukadar⁹⁰⁴ Abdülfettâh Ağa kulları ordu-yı humâyûn cânibine irsâl ü i'zâm kılındı⁹⁰⁵.

*Şa'ban-ı şerîfin*⁹⁰⁶ *gurresi* gecesi sa'at dokuzda sâbık Şikk-ı Evvel Defterdârı⁹⁰⁷ Sadullah Efendi hânesinden⁹⁰⁸ harik zuhûr edüp âhara sirâyet etmeksizin⁹⁰⁹ menzil-i mezbûr muhterik u sûzân oldu⁹¹⁰ ve ol⁹¹¹ gün Şemseddin Efendi hasbe'n-nevbe mükerreren Sadr-ı Rumeli nasb olundu.

Üçüncü günü Şevketlû Efendimiz, Enderûn-ı humâyûn hzinesine teşrif buyurup temâşâ-yı mücevherât ve eşyây-ı nefîse ile imrâr-ı vakt ve Hazine Kethudâsına iksây-ı ferve-i semmûr buyurdular⁹¹².

Dokuzuncu günü Hazine-i humâyûn ağalarından Sır Kâtibi Yamağrı Ferid İbrahim Bey mâbeyncilik hizmeti ile⁹¹³ mümtâz oldu.

On dördüncü cum'a günü Sultan Bayezid Hân-ı velî⁹¹⁴ câmi'ine selâmlık oldu⁹¹⁵.

On beşinci sebt günü Sâdâbâd'a binîş-i humâyûnla revnak-fezây-ı azîmet ve Enderûn-ı humâyûn cündileri cirid-bâz olmağın mesîre-i mezbûrede kesb-i teferrûc ü irtiyâh eylediler⁹¹⁶. Yevm-i mezbûrda⁹¹⁷ Bahr-i Sefid Boğazı⁹¹⁸ muhâfız Sadr-ı esbâk İsmâil

⁹⁰² Selâmlık buyurdular V: Mahmud Paşa câmi'inde selâmlık ile izzet-bağ olup namaz-güzâr-ı cum'a oldular H.

⁹⁰³ Seniyye V: - H.

⁹⁰⁴ Baş Çukadar V: + -P şehriyârî H.

⁹⁰⁵ Kulları kılındı V: kulları Âsitâne'den ordu-yı humâyûna hareket ü azîmet etdi H.

⁹⁰⁶ Şerîfin V: - H.

⁹⁰⁷ Defterdârı V: defteri H.

⁹⁰⁸ Hânesinden V: + ateş ve H.

⁹⁰⁹ Etmeksizin V: etmeyerek H.

⁹¹⁰ Mezbûr muhterik u sûzân oldu V: mezbûru ihrâk bi'n-nâr edüp def' oldu H.

⁹¹¹ Ol V: - H.

⁹¹² Buyurdular V: etdiler H.

⁹¹³ hizmeti ile V: hizmet ve kurbiyetiyle H.

⁹¹⁴ Velî V: - H.

⁹¹⁵ Selâmlık oldu V: selâmlık buyurup edây-ı salât-ı cum'a buyurdular H.

⁹¹⁶ Azîmet buyuruldu V: revnâk-fezây-ı irtiyâh eylediler H.

⁹¹⁷ Mezbûrda V: merkûmda H.

⁹¹⁸ Bahr-i Sefid Boğazı V: Boğaz-ı Bahr-i Sefid H.

Paşa'nın fevti haberi vârid oldu ve yevm-i mezbûrda müddet-i vâfireden berü ⁹¹⁹ Cânîk'den firâr ile Petreburg'da ⁹²⁰ ikâmet eden Tayyar Mahmud Paşa Kırım'dan sefîneye rûkûb ile ⁹²¹ Âsitâne'ye vâsıl oldu ⁹²².

On yedinci günü vezâretten mütekâ'id Yemenici-zâde Yusuf Paşa'ya ibka-i vezâretle ⁹²³ Bahr-i Sefid Boğazı muhâfızlığı tevcih buyruldu ⁹²⁴.

Yirmi birinci cum'a günü Şehzâde câmi'ine selâmlık oldu ⁹²⁵.

Yirmi ikinci sebt günü mukaddemce Teşrifât-ı seniyye ile ordu-yı humâyûn cânibine âzîm olan Baş Çukadar Abdülfettah Ağa hitâm-ı memûriyyet ile avdet ve hâk-pây-ı humâyûn-ı şâhâneye çehre-sây-ı ubûdiyyet oldu ⁹²⁶.

⁹¹⁹ Vâfireden berü V: vâfiredir H.

⁹²⁰ Petreburg'da V: Petersburg'da Ü, + tavattun ve H.

⁹²¹ Sefîneye rûkûb ile V: sefîne süvâr olarak H.

⁹²² vâsıl oldu V: vûsul buldu H.

⁹²³ İbkâ-i vezâretle V: tuğları ibkâ ve itâsıyla H.

⁹²⁴ Tevcih buyruldu V: İhsân olundu H.

⁹²⁵ Şahzâde câmi'ine selâmlık oldu V: Şehzâde Mehemmed câmi'inde namaz-güzâr-ı cum'a oldular H.

⁹²⁶ Yirmi ikinci oldu V: yevm-i sebtde bundan akdem ordu-yı humâyûna teşrifât-ı şâhâneyle râhî ve âzîm olan Baş Çukadar-ı şehriyârî Abdülfettah Ağa kulları itmâm-ı maslahatiyle avdet ve Âsitâne'ye duhûl ve hâk-pây-ı pâk-i humâyûna çehre-sây-ı 'ubûdiyyetle pâ-ber-cây-ı merkez-i devâm-ı bendegi oldu H.

